

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΣΤ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΜΑΪΟΥ 1979 | ΑΡΙΘ. 10

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΙ Η ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΑ ΝΕΟΤΗΣ

Ἐπὶ τῇ 1600ῇ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

1. Ὁ Μέγας Βασίλειος θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ἀναγνωρισθῇ ὡς ἔκατ' ἐξοχὴν «πνευματικὸς Πατὴρ» καὶ «διδάσκαλος» τῆς σπουδαζούσης Νεότητος. Διότι εἶναι ὁ πρῶτος ἐξ ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων καὶ μάλιστα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅστις ἠσχολήθη ἰδιαιτέρως μὲ τὴν μόρφωσιν τῆς εἰς ἀνωτέρας σπουδὰς ἀποδουμένης Νεότητος. Εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις ἐτόλμησε νὰ διαλευκάνῃ καὶ διαλύσῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν κατὰ τὴν κρίσιμον περίοδον τῆς ἐποχῆς τοῦ σύγχυσις μεταξύ τῶν χριστιανῶν, μορφωμένων ἢ καὶ ἀπλοϊκῶν πιστῶν, περὶ τῆς ἀξίας τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων καθόλου καὶ μάλιστα περὶ τῆς ἀξίας ἢ μὴ τῶν μὴ χριστιανῶν συγγραφέων, ἰδίᾳ τῶν πρὸ Χριστοῦ ἀκμασάντων Ἑλλήνων φιλοσόφων, ποιητῶν, ρητόρων καὶ ἱστορικῶν, τῶν ὁποίων τὰ ἔργα ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν πολλῶν χριστιανῶν ἐπιλήψιμα καὶ ἐπιβλαβῆ διὰ τοὺς ἀνωτέρων σπουδῶν ὀρεγομένους Νέους.

2. Ὁ Μέγας Βασίλειος, «παιδείας γεγωνὸς ἀπάσης ἔμπλεος, οὐ μόνον τῆς κάτω καὶ πατουμένης, πολλῶ δὲ μᾶλλον τῆς κρείττονος, ἀνεδείχθη τῷ κόσμῳ φῶς».

Μάλιστα δὲ «φῶς» καὶ «λαμπτήρ» ἀειφειγῆς διὰ τὴν σπουδάζουσαν Νεότητα πάσης ἐποχῆς, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ ὑπὲρ πάντας ἐγγύτερον πρὸς τὸν ὁμόψυχον φίλον ἱστάμενος, ὅστις διὰ τοῦτο καὶ δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἐκχυνομένης σοφίας ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Βασιλείου, λέγει: «Τίς τῶν τὰ ἔξωθεν φιλοσοφούντων, ἢ τὰ ἡμέτερα; Μία καὶ διὰ πάντων καὶ ἡμεγίστη, τὰ ἐκείνου συγγράμματα καὶ πονήματα. Οὐδὲ γραφεῦσιν εὐπορία τις ἄλλη μετ' ἐκείνου, ἢ τὰ ἐκείνου συγγράμματα. Σιωπᾶται τὰ παλαιὰ, ὅσα τινὲς τοῖς θείοις λόγοις ἐνίδρωσαν· βοᾶται τὰ νέα, καὶ οὗτος ἄριστος ἡμῖν ἐν λόγοις, ὅς ἂν τὰ ἐκείνου μάλιστα τυγχάνει γινώσκων καὶ διὰ γλώττης φέρων καὶ συνετίζων τὰς ἀκοάς· ἤρκεσε γὰρ εἰς ἀντὶ πάντων τοῖς σπουδαιότεροις εἰς παιδευσιν» (Γρηγ., Ἐπιτ. εἰς Μ. Βασίλειον κεφ. 66, παρὰ Migne, P.G. 36, 584/5).

3. Τὴν ἐπίδρασιν δέ, τὴν ὁποίαν ἤσκουν τὰ συγγράμματα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου εἰς πάντα ἀναγνώστην, ὡς ἐξῆς περιγράφει ὁ Γρηγόριος: «Ὅταν τὴν

Ἐξαήμερον αὐτοῦ μεταχειρίζομαι καὶ διὰ γλώττης φέρω, μετὰ τοῦ κτίστου γίνομαι καὶ γινώσκω κτίσεως λόγους καὶ θαυμάζω τὸν κτίστην πλέον ἢ πρότερον. Ὅταν τοῖς ἀντιρρητικοῖς ἐντύχω λόγους, τὸ Σοδομικὸν ὄρω πῦρ, ὃ τεφροῦνται γλῶσσαι πονηραὶ καὶ παράνομοι, ἢ τὸν Χαλάνης πύργον, κακῶς μὲν οἰκοδομούμενον, καλῶς δὲ λυόμενον. Ὅταν τοῖς περὶ Πνεύματος, εὐρίσκω Θεόν, [ὃν ἔχω καὶ παρρησιάζομαι τὴν ἀλήθειαν, ἐπιβατεύων τῆς ἐκείνου Θεολογίας καὶ θεωρίας. Ὅταν ταῖς ἄλλαις ἐξηγήσεις, ἃς τοῖς μικρὰ βλέπουσιν ἀναπτύσσει, τρισσῶς ἐν ταῖς στεραραῖς ἑαυτοῦ πλαξί τῆς καρδίας ἀπογραψάμενος, πείθομαι μὴ μέχρι τοῦ γράμματος ἴστασθαι, μηδὲ βλέπειν τὰ ἄνω μόνον, ἀλλὰ καὶ περαιτέρω διαβαίνειν καὶ εἰς βάθος ἔτι χωρεῖν ἐκ βάθους, ἄβυσσον ἀβύσσῳ προσκαλούμενος καὶ φωτὶ φῶς εὐρίσκων, μέχρις ἂν φθάσω πρὸς τὸ ἀκρότατον. Ὅταν ἀθλητῶν ἐγκωμιοὶς προσομιλήσω, περιφρονῶ τὸ σῶμα καὶ σύνειμι τοῖς ἐπαινουμένοις καὶ πρὸς τὴν ἄθλησιν διεγείρομαι. Ὅταν ἠθικοῖς λόγοις καὶ πρακτικοῖς, καθαίρομαι ψυχὴν καὶ σῶμα καὶ Ναὸς Θεοῦ γίνομαι δεκτικὸς καὶ ὄργανον κρουόμενον Πνεύματι καὶ θείας ὑμνωδῶν δόξης τε καὶ δυνάμεως· τούτῳ μεθαρμόζομαι καὶ ρυθμίζομαι καὶ ἄλλος ἐξ ἄλλου γίνομαι, τὴν θείαν ἀλλοίωσιν ἀλλοιούμενος»! (Ἐνθ' ἀν., κεφ. 67, παρὰ Μ. 36, 585).

★

4. Τὸ σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον ἰδιαίτερος ἀφορᾷ εἰς τὴν «σπουδάζουσαν Νεότητα» πάσης ἐποχῆς, [ἐπιγράφεται: «Πρὸς τοὺς Νέους, ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῦντο λόγων». Ὁ Μέγας Βασίλειος, ὠθούμενος καὶ παρακινούμενος ἐκ τῶν πολλαπλῶν ρευμάτων τῆς σφουζούσης πνευματικῆς Ἀναγεννήσεως τῆς

ἐποχῆς του, ἦτοι τοῦ Δ' αἰῶνος, ἔστρεψε τὴν προσοχὴν του ἀφ' ἐνὸς μὲν εἰς τὸ νὰ ἀνεύρη τρόπους συμβιβασμοῦ τῶν ἀνταγωνιζομένων καὶ ἀντιπαλαμωμένων ρευμάτων, ἐπιδιώξεων ἢ κλίσεων τῶν μεμορφωμένων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του· ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ νὰ δυνηθῇ νὰ διασφαλίσῃ κατὰ διαφοροὺς τρόπους καὶ διατηρήσῃ τὴν ὑπὲρ ἀξίαν τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ παραδόσεων, ἐμφυσῶν τὰ Ἰδεώδη τοῦ Χριστιανισμοῦ ἰδίᾳ εἰς τὴν νέαν γενεάν καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἐκ τῶν Νέων προτιθεμένους νὰ καταστῶν οἱ ἴδιοι ποδηγῆται καὶ μεταλαμπαδεύται τῶν ἰδίων ὑψηλῶν χριστιανικῶν διδασκαλιῶν.

5. Ὀλίγα τινα θὰ σταχυολογήσωμιν ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ θαυμασίου τούτου ἔργου τοῦ Μεγάλου Βασιλείου πρὸς τοὺς Νέους καὶ μάλιστα ὅσα ἔχουν τὴν ἰδίαν σημασίαν καὶ ἀξίαν καὶ σήμερον καὶ ἔσαιε διὰ τὴν «σπουδάζουσαν Νεότητα». Διότι ἡ σημερινὴ «σπουδάζουσα Νεότης», καίτοι εὐρισκομένη εἰς πλεονεκτικωτέραν θέσιν ἀπὸ ἡμᾶς ἰοὺς πρεσβυτέρους, λόγῳ τῆς τεραστίας καὶ ἀποτόμου προόδου εἰς ὅλα τὰ πεδία τῆς Ἐπιστήμης καὶ λόγῳ τῶν ἀφθόνων μέσων ἀποκλήσεως ὑπ' αὐτῆς πληθύος γνώσεων· ἐν τούτοις, λόγῳ τῶν πιεζουσῶν τὴν ἀνθρωπότητα σύμπασαν καινοφανῶν ἰδεολογημάτων—πολιτικῶν, κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν, ἠθικῶν, πνευματικῶν, ἀκόμη καὶ ἐπιστημονικῶν συγχύσεων καὶ ἀναταραχῶν—, διατρέχει ἀσφαλῶς μεγάλους κινδύνους τῶν ἔξωθεν ἐπηρεασμῶν, τῶν ποικίλης μορφῆς ἰδεολογημάτων καὶ τῶν ἐν κυριολεξίᾳ μηδενιστικῶν καὶ ἀνατρεπτικῶν τῶν πάντων προπαγανδιστικῶν συνθημάτων. Μὲ σύνθημα τὴν ἄκρατον ἀκαδημαϊκὴν ἐλευθερίαν, ἢ «σπουδάζουσα Νεότης», ὑποκινουμένη ἔξωθεν, διαδηλώνει καὶ εἰς τὴν Πολιτείαν καὶ εἰς τὰς Ἀρχὰς τῶν Ἀνωτάτων

ΕΟΡΤΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑ

Ἀριθμ. Πρωτ. 248.

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Σεραφεῖμ, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, υπερῆδιστα προσαγορευόμεν.

Τὴν ἀγίαν καὶ κλητὴν καὶ χαρμόσυνον τῆς Ἀναστάσεως ἡμέραν μετὰ τοῦ περὶ ἡμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εὐσεβοῦς τοῦ Κυρίου λαοῦ ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς καὶ πνεύματος, ὕμνοις ἐπινικίοις καὶ εὐχαριστηρίοις ὠδαῖς, ἐορτάζοντες καὶ πανηγυρίζοντες, πόθῳ ἀδελφικῷ διὰ τοῦ παρόντος ἐπειγόμεθα ἀνταποδοῦναι τῇ Ὑμετέρῃ λίαν ἀγαπητῇ καὶ περισπουδάστῃ ἡμῖν Μακαριότητι τὸν ἐπὶ ταύτῃ ἱερὸν χαιρετισμὸν καὶ ἀσπασμὸν, τὸ «Ἀληθῶς Ἀνέστη» ἀντιφθεγγόμενοι, καὶ δαψιλῆ τὴν χάριν τοῦ Ἀναστάντος Αὐτοῦ, τῇ κατ' Αὐτὴν Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τῷ πληρώματι αὐτῆς ἀπὸ καρδίας εὐχόμενοι.

Ἐἴθε ὁ τῷ Πάθει καὶ τῇ Ἀναστάσει Αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς κοινῆς εἰς ζωὴν αἰώνιον ἐγέρσεως τοῖς ἀνθρώποις δωρησάμενος, καὶ ἡμῖν, εἰς στήριξιν ἐν τῇ πίστει καὶ ἐνίσχυσιν ὡς τότε τοῖς εἰς Ἐμμοῦς πορευομένοις μαθηταῖς, συνῶν καὶ συμπορευόμενος Κύριος καταξιῶ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐν τῇ χαρᾷ τῆς Ἁγίας Αὐτοῦ Ἀναστάσεως ἐπὶ μήκιστον ἐν ὑγείᾳ εὐφραίνεσθαι, καὶ ἐν τῇ χαρᾷ ταύτῃ καὶ τῇ εὐσεβείᾳ τὸ πεπιστευμένον τῇ ποιμαντορικῇ Αὐτῆς συνέσει ποδηγετεῖν καὶ ἐκτρέφειν ὀρθόδοξον πλήρωμα.

Ἐν τῇ εὐχῇ ταύτῃ καὶ αὐθις τὴν Ὑμετέραν σεβασμοπόθητον ἡμῖν Μακαριότητα ἐν τῷ Ἀναστάντι Χριστῷ περιπτυσσόμενοι καὶ κατασπαζόμενοι, διατελούμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξειδικιασμένης τιμῆς.

Ἁγίον Πάσχα τοῦ 1979

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων τὴν θέλησίν τῆς νὰ καταρρίψῃ, εἰ δυνατόν, πᾶν τὸ «κατεστημένον», νὰ αὐτοκυβερνηθῇ, ἀπαιτοῦσα μάλιστα τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον τῆς μαθήσεως, ὡς αὕτη τὸν ἀντιλαμβάνεται. Τάσεις τοῦτ' αὐτὸ ἐπαναστατικὰ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ πανεπιστημιακοῦ περιβάλλου, προκαλοῦν τὴν τε Πολιτείαν, τὰς πανεπιστημιακὰς ἀρχὰς καὶ τὸ πολὺ δημόσιον, ὅπως ἀντιμετωπίσουν τὰ αἰτήματα μετὰ συνέσεως, ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ πανεπιστημιακοῦ, τοῦ κοινωνικοῦ καὶ τοῦ πολιτιστικοῦ μέλλοντος τῆς Χώρας ἡμῶν

καὶ ἐν τελευταία ἀναλύσει, ἐπ' ὠφελείᾳ καὶ αὐτῆς τῆς «σπουδαζούσης Νεότητος», τῆς ἀποτελούσης τὴν ἐλπιδοφόρον ἐκπολιτιστικὴν καὶ ἀνοδικὴν πορείαν τοῦ μέλλοντος τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς φυλῆς τῶν Ἑλλήνων.

Τί δὲ ὁ Μέγας Βασίλειος ἔχει σχετικῶς νὰ μᾶς διδάξῃ, θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ προσεχὲς ἄρθρον.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Ἀκαδημαϊκός

Η ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ*

Β'.

2. Αίτια τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλικῶν.

Εἰς τὴν Ἑγκληματολογίαν γίνεται εὐρύς λόγος περὶ αὐτῶν²⁴. Ἡ συστηματικὴ παρακολούθησις τῶν εἰς ἀδικήματα παντοίας φύσεως ὑποπιπτόντων ἀνηλικῶν ἀνακαλύπτει τὰ κύρια αἷτια τὰ ὄψοντα αὐτοὺς εἰς αὐτά. Πάντες οἱ ἐνασχολούμενοι μὲ τὴν ἐγκληματικότητα αὐτῶν παραδέχονται, ὅτι πρώτη αἷτια τῆς ὄψσεως τῶν ἀνηλικῶν εἶναι ἡ πλημμελής τούτων ἀνατροφή καὶ ἀγωγή ὑπὸ τε τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων αὐτῶν. Ἡ ἐγκατάλειψις αὐτῶν, ἡ τελεία ἀδιαφορία ὡς πρὸς τὰς ἀσχολίας καὶ ἀνατροφὰς τῶν παιδῶν, ἡ μακρὰν τοῦ οἴκου ἐλευθέρια τούτων διάθεσις καὶ περιπλάνησις, ἡ ἀνεξέλεγκτος αὐτῶν ἐνασχόλησις εἰς πᾶν εἶδος κακίας, ἡ μετὰ μεγαλυτέρων τῆ ἡλικία ἀτόμων συχνὴ ἀναστροφή τῶν ἀνηλικῶν, τὸ κακὸν παράδειγμα τῶν γονέων, ὁ μὴ ἔντιμος τούτων βίος, ἡ διατάραξις τῆς ἁρμονικῆς συμβιώσεως αὐτῶν καὶ τῆς γαλήνης τοῦ οἴκου, ἡ διάστασις τῶν συζύγων καὶ τὸ διαζύγιον, ἡ παράνομος συμβίωσις γεννητόρων, ἡ ἐπίδοσις ἐνίων ἐξ αὐτῶν εἰς τὰς κοσμικὰς ἀπολαύσεις, τὸ χαρτοπαίγιον καὶ τὰς παρατεταμένας νυκτερινὰς διασκεδάσεις, ἡ μετὰ μὴ ἐντίμων προσώπων ἀναστροφή τῶν γονέων καὶ ἡ ἔλλειψις στοργῆς πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν, ἀναμφιβόλως συντελοῦν εἰς τὴν κακὴν ἐξέλιξιν τῶν ἀνηλικῶν. Ἐνεκα τούτου δίδεται πρωταρχικὴ σημασία εἰς τὴν ἀνατροφήν τῶν παιδῶν καὶ τὴν διαπαιδαγώγησιν αὐτῶν.

Ἐπειτα τὸ ἐξωσχολικὸν καὶ κοινωνικὸν περιβάλλον εἰς τὸ ὅποιον εὐρίσκονται οἱ ἀνήλικοι, ἐφ' ὅσον στερεῖται καλῶν καὶ ἠθικῶν στοιχείων, ἀσφαλῶς παρακινεῖ τούτους εἰς τὴν κακίαν. Νέοι, στερούμενοι καλῆς ἀγωγῆς, ἐπηρεάζονται τὰ μέγιστα ἐξ ὅσων βλέπουν καὶ ἀκούουν παρὰ τῶν κακῶν καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων. Κατόπιν ἡ μὴ σοβαρὰ τούτων ἀπασχόλησις, ἡ ἀποφυγὴ ἐκ μέρους αὐτῶν τῆς ἐργασίας, ἡ ὀκνηρία καὶ ἀμέλεια περὶ τὰς σπουδὰς αὐτῶν, εἶναι αἷτια πολλάκις ἀναπτύξεως ἐν αὐτοῖς τῆς ῥοπῆς πρὸς τὴν ἐγκληματικότητα. Ἐπίσης ἡ ὑπ' αὐτῶν παρακολούθησις ἀσέμων θεαμάτων, ἡ ἔλλειψις καλῆς

δι' αὐτοὺς ψυχαγωγίας, ἡ ἀσύδοτος ἐλευθερία καὶ αἰσχυραὶ ἠθικαὶ τούτων παρεκκλίσεις, ὁ ἄσωτος βίος, ἡ ἀκόλασις καὶ περιφρόνησις πάσης ἠθικῆς ἀρχῆς καὶ ἱεροῦ θεσμοῦ, ἡ τελεία ἀμεριμνησία καὶ ἀναισθησία φέρουν εἰς αὐτοὺς πῶρῶσιν συνειδήσεως. Τὰ κατώτερα ἐν αὐτοῖς ἐνστικτα ἐπικρατοῦντα ἐν αὐτοῖς, προκαλοῦν τὴν ὑπ' αὐτῶν διάπραξιν παντὸς κακοῦ.

Εἰς τοιαύτην ψυχολογικὴν κατάστασιν εὐρισκόμενοι ἀνήλικοι, προχωροῦν κατόπιν εὐκόλως καὶ εἰς τὸ ἐγκλημα. Οὐδὲν ἀπολύτως σκέπτονται, οὐδένα ὑπολογίζουσιν οὔτε φοβοῦνται, παρανομοῦν, ἀδικοῦν, ἐγκληματοῦν, ἐπειδὴ ἐλλείπει ἐξ αὐτῶν ἡ σύνεσις καὶ σωφροσύνη. Ἐπειτα εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν τὸ παρεχόμενον ὑπὸ τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων αὐτῶν πολὺ χρήμα, συμβάλλει εἰς τὴν ἐξ ὀλοκλήρου ἐπίδοσιν τούτων εἰς τὴν κακίαν. Ἄλλους δὲ στερούμενους παντελῶς τούτου, ἄγει εἰς ἀναζήτησιν προσώπων εὐπορούντων καὶ πλουσίων ἀκόλαστον βίον ζώοντων, πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν μέσων τῆς διαφθορᾶς. Ἐκτὸς τούτων συντελεῖ εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐγκληματικότητος καὶ ὁ ἀλκοολισμὸς καὶ ἡ χρῆσις τῶν ναρκωτικῶν, ὡς ἐξεθέσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

Πάντα ταῦτα κρίνονται ὡς σοβαρὰ αἷτια τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλικῶν. Ἡ σύγχρονος ἐξέλιξις τῆς κοινωνίας, τὰ ἐλευθέρως κυκλοφοροῦντα ἄσμενα περιοδικά, τὰ ἀκατάλληλα διὰ παιδῶν θεάματα, αἱ ἀναστροφαι τῶν μικροτέρων μετὰ τῶν μεγαλυτέρων τῆ ἡλικία, ἡ μικτὴ φοίτησις εἰς τὰ σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων, ἡ ἔλλειψις διαφέροντος ἐκ μέρους τῶν γονέων καὶ ὅσα ἄλλα, ὀδηγοῦν τοὺς παῖδας πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Τό γε νῦν σπανίζει ὁ ἀγαθὸς τύπος εἰς τοὺς παῖδας, ἐπειδὴ ἀφθονοῦν τὰ μέσα τῆς διαφθορᾶς καὶ ἠθικῆς τούτων παρεκκλίσεως. Ἐν πολλοῖς συνετέλεσαν καὶ οἱ ἀλλεπάλληλοι πόλεμοι, ἡ ξενικὴ κατοχὴ καὶ δουλεία, ὥστε ἡ φαντασία τοῦ παιδὸς νὰ εἶναι λίαν ἐπιρρεπὴς ἐπὶ τὰ πονηρά. Ἡ γενικὴ λοιπὸν ἐξάρθρωσις τῆς ἠθικῆς στάθμης τῆς συγχρόνου κοινωνίας καὶ ὁ πλημμελής τρόπος παρακολούθησεως τῆς παιδικῆς ἡλικίας συνετέλεσαν εἰς αὐξήσιν τῆς ἐγκληματικότητος τῶν παιδῶν»²⁵.

25. Τίτου Ἐμμ. Ματθαίου, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου, Ἐξομολογητικῆ. Ἐκδοσις δευτέρα ἐπιρρημένη. Ἀθήναι 1976, σελ. 424-425. Κων. Γαρδικία, Ἑγκληματολογία, Ἀθήναι 1968, τόμ. α', σελ. 549 ἐ. καὶ 570 ἐ. Νικολ. Ἐξαρχοπούλου, Ψυχικαὶ ἀνωμαλίας τῶν παιδῶν καὶ τρόποι βελτιώσεως αὐτῶν. Στοιχεῖα ψυχοπαθολογίας τοῦ παιδὸς καὶ θεραπευτικῆς ἀγωγῆς. Ἐν Ἀθήναις 1953, σελ. 120. Τοῦ Αὐτοῦ, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν. Ἐν Ἀθήναις 1934, σελ.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 207 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους.

24. Κων. Γαρδικία, Ἑγκληματολογία. Τόμος Α'. Ἀθήναι 1968. Τόμος Β'. Ἀστυνομικῆ. Τόμος Γ'. Σωφρονιστικῆ. Μενελάου Μπακατσούλα, Γενικαὶ Ἀρχαὶ Σωφρονιστικῆς. Ἀθήναι 1971. Γεωργίου Κανάτσιου, Ἑγκληματολογία (Πανεπιστημιακαὶ Παραδόσεις). Ἐκδοσις τετάρτη, Θεσσαλονίκη, σελ. 1.

Ὡς πρὸς τὴν ἔλλειψιν καλῆς ἀγωγῆς τῶν παιδῶν καὶ τὰς ὀλεθρίους ἐπ' αὐτῶν συνεπειὰς τοῦ κακοῦ παραδείγματος τῶν γονέων αὐτῶν ἀξία παρατηρήσεως εἶναι ὅσα ὁ καθηγητὴς Κων. Γαρδίκας εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Ἐγκληματολογία» ἀναφέρει. Οὕτω, λόγου χάριν, σημειοῖ, ὅτι ὁ Healy ἐρευνήσας 1.000 ὑποτρόπους ἐγκληματίας ἐν Chicago ἤρην ὅτι 46% ἦσαν ἐξ οἰκογενειῶν ἐν αἷς πατρικὸς ἔλεγχος οὐδόλως ἡσκειτο «extreme lack of parental control». Οἱ πλείστοι ἀνῆκον εἰς γονεῖς οἰνόφυλας, ἄγαν τραχεῖς, διεζευγμένους, λίαν πένητας, ἀνηθικούς, ἐγκληματικούς τύπους ἢ ζῶντας ὑπὸ δυσμενεῖς ὄρους κατοικίας, ἐν οἰκογενειακῇ περιβάλλοντι ἐρίδων, ἢ ἄλλως ἀνεπτύσσοντο ἀνευ ἐπιβλέψεως καὶ ἐλέγχου, διότι οἱ γονεῖς ἦσαν ἀμαθεῖς, νοσοῦντες (φυματίωσις, καρδιοπάθεια), ἢ ἔνεκα ἀπουσίας τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός. Ἐκ τῶν 2855 ἠθικῶς ἀνωμάλων παιδῶν τοῦ Βελγίου, οἵτινες διήλθον διὰ τοῦ ἐν Moll κέντρου (σχολείου) πρὸς παρατήρησιν, μόνον 12,74% προήρχοντο ἐξ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος κανονικοῦ (Rouvroij). Ἐκ 500 ὑποτρόπων ἐγκληματιῶν τῆς Γερμανίας, περὶ ὧν ἠρευνήσεν ὁ Schnell 17,1% ἀνετρέφοντο κακῶς καὶ 42,5% ἔλλιπῶς. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ Albanel ἤρην ὅτι 50% ἐκ τῶν 600 ἐγκληματιῶν ἡλικίας κάτω τῶν 20 ἐτῶν, οὐς ἐξήτασεν, ἀνῆκον εἰς οἰκογενείας ἐξηθρωμένους ἔνεκα θανάτου, διαζυγίου, παλλακειᾶς τῶν γονέων. Ἐκ τῶν 6.000 διεφθαρμένων καὶ ἐγκληματιῶν ἀνηλίκων, οἵτινες ὑφίσταντο ἀναγκαστικὴν ἀγωγὴν ἐν Πρωσσίᾳ κατὰ τὸ 1933 οἱ 31,5% ἦσαν ὄρφανοί, 19,9% νόθοι, 10,2% ἦσαν τέκνα διεζευγμένων γονέων, 3,1% χωρισάντων, ἦτοι κατόλου εἰπεῖν 64,2% ἀνῆκον εἰς ἔλλειπεις οἰκογενείας²⁶.

«Παρημελημένοι καὶ ἐγκαταλελειμμένοι οἱ παῖδες κατὰ τὴν μικρὰν αὐτῶν ἡλικίαν, περιφερόμενοι δὲ ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, καθίστανται ἔρμαιο τοῦ τυχόντος. Ἄνευ χειραγωγίας καὶ παιδαγωγίας τινος μένοντες, ἐπόμενον εἶναι νὰ περιπέσωσιν εἰς οἰοδήποτε κακόν. Τὸ φαινόμενον τῆς ἀληθείας, ἔνεκεν ὀκνηρίας, κακῶν συναναστροφῶν καὶ ἐνδόσεως εἰς ποικίλους πειρασμούς, δηλοῖ ἀκριβῶς τὴν ἔλλειψιν ἀγωγῆς εἰς τοὺς παῖδας»²⁷.

192. Qu y J a c g u i n, Les grandes lignes de la Psychologie de l' enfant. Copyright 1952. Editions Fleurus, Paris (éditeur en langue Française). Publié sous le contrôle du Service Central de Recherche et d' Action pour l' Enfance. Μετάφρασις Ἐλένης Χ. Ὀλιβιέρη, Βασικὲς γραμμὲς ἀπὸ τὴν ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ, Ἀθῆναι 1953.

26. Κων. Γαρδίκας, Ἐγκληματολογία, Ἀθῆναι 1968, τόμ. α', σελ. 570 ἐ.

27. Τίτου Ἐμμ. Ματθαϊάκη, Μητροπολίτου, πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου, Ἐξομολογητικῆ. Ἐκδόσις δευτέρα ἐπισημμένη. Ἀθῆναι 1976, σελ. 418-419. Μίνωος Ε. Πόθου, Ἐγκληματικαὶ περιοχαὶ καὶ συμφοραὶ ἀνηλίκων. Ἀθῆναι 1971, σελ. 83 ἐξ.

Ὅσα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, μαρτυροῦν τὰ κύρια αἷτια τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων, ἐντεῦθεν δὲ ἐπισημαίνονται οἱ ἐπαπειλοῦντες τὴν κοινωνίαν μεγάλοι κίνδυνοι ὑπὸ διαπρεπῶν ἐπιστημόνων καὶ κοινωνιολόγων. Ἀλλοίμονον δὲ εἶναι τυχόν ἀφεθῆ ἢ πρὸς τὸ κακὸν βέπουσα νεότης ἀνευ συστηματικῆς παρακολουθήσεως καὶ καλῆς διαπαιδαγωγήσεως. Τὰς φοβερὰς συνεπειὰς τῶν διαπραττομένων ὑπὸ ἀνηλίκων ἐγκλημάτων οἱ πάντες κατανοοῦμεν.

Γ'.

3. Ἡ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετώπισις τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων.

Ἀφ' οὗ ἰκανὸς ἐγένετο λόγος ἄχρι τοῦδε περὶ τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων, ἐκθέτομεν ἐφεξῆς ὅσα δύνανται νὰ πραγματοποιηθῶσι ἐκάστοτε χάριν αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας. Κατ' ἀρχὴν λεκτέον, ὅτι τὴν συμβολὴν τοῦ θρησκευτικοῦ παράγοντος πρὸς σωφρονισμὸν τῆς παρεκτρεπομένης καὶ ἐγκληματοῦσης νεότητος δέχονται καὶ προσηκόντως ἐξαίρουν πάντες οἱ περὶ τὴν Ἐγκληματολογικὴν Κοινωνιολογίαν ἐνασχολούμενοι. «Πολύτιμος θεωρεῖται ἡ συμβολὴ τοῦ θρησκευτικοῦ παράγοντος εἰς τὴν ἀναμορφωτικὴν προσπάθειαν. Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἡνωμέναις Πολιτείαις Ἀμερικῆς ἔχουν τὸν θρησκευτικὸν λειτουργὸν εἰς περιωπῆν, ἀναθέτοντες εἰς αὐτὸν σπουδαίας πρωτοβουλίας, ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν ἀναμόρφωσιν τῶν καταδικῶν. Ἄλλ' ὅτι ἱερεῖς καὶ ἐξομολόγοι τῶν φυλακῶν, οἱοὶ ὁ Glay, ὁ Dwigth κ. ἄ., κατέστησαν, ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἡνωμέναις Πολιτείαις Ἀμερικῆς, ἡγετικαὶ φυσιογνωμίαι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν φυλακῶν, δὲν ὑποδηλοῖ ὅτι οἱ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ὑστερήσουν εἰς ἰκανότητος καὶ αὐτοθυσίαν. Ἀντιθέτως ἐπιτάσσει τοῦτοις καθήκοντα βαρύτερα ἢ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας κληρονομία. «Τὸ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπινον — λέγει ὁ Χρυσόστομος — τὸ μετανοεῖν θεῖον, τὸ ἐμμένειν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ σατανικόν». Ἐκ τῆς ἀφετηρίας ταύτης ὀρμώμενοι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοὶ πρέπει, ἀποφεύγοντες ἐπιτιμητικὰ κηρύγματα, νὰ παρέχουν συγγνώμην καὶ ἂν ἐτι δὲν ἔχη συντελεσθῆ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἁμαρτάνοντος πλήρης ἡ μετάνοια. Τὸ ἐν τῷ σωφρονιστηρίῳ ἔργον τοῦ ἱερέως εἶναι δυσχερέστερον καὶ λεπτότερον, ἐπειδὴ ἐπιχειρεῖται εἰς ἄτομα ἀμαθῆ, κατατέρου νοητικοῦ, ἀσταθοῦς βουλήσεως καὶ γαρυκτῆρος, μηδέποτε σχεδὸν ἐνωτισθέντα τὸν θεῖον λόγον»²⁸.

Ἡ συμβολὴ τῆς θρησκείας εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ κοινωνικοῦ βίου εἶναι σπουδαιοτάτη. Θρησκευτικοὶ κανόνες διαγωγῆς, ἐπιβαλλόμενοι ὑπὸ τῆς Ἐκ-

28. Μενηλ. Μπακατσούλα, Γενικαὶ ἀρχαὶ Σωφρονιστικῆς, Ἀθῆναι 1971, σελ. 184-185.

κλησίας και τῆς κοινῆς γνώμης, καθίστανται κανόνες ἠθικῆς τῆς κοινωνίας και συμβάλλουσιν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν κανόνων τοῦ Δικαίου εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἐννόμου τάξεως»²⁹.

Χωροῦμεν νῦν εἰς τὰ μέτρα τὰ ὅποια δύναται ἡ Ἐκκλησία νὰ λαμβάνη χάριν τῆς ἀσφαλεστέρας και ἀποτελεσματικωτέρας ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων.

α') Ἡ σύστασις και λειτουργία Σχολῆς πρὸς εἰδικὴν ἐπιμόρφωσιν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου εἰς τὸν τομέα αὐτὸν τῆς Ποιμαντικῆς. Περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συστάσεως ταύτης κατὰ χρονικὰς περιόδους ἐγένετο ὁ προσήκων λόγος ἐν τοῖς ἐμπροσθεν. Ἐκπαιδευόμενοι καλῶς οἱ ἐν αὐτῇ φοιτῶντες εἰς τὰ θέματα τῆς Ἐγκληματολογικῆς Κοινωνιολογίας και εἰς ὅσα ἄλλα συναφῆ πρὸς αὐτὴν τοιαῦτα, ἀναλαμβάνουν κατόπιν σχετικὰ καθήκοντα ἀντιμετωπίσεως τῆς ὅλης ταύτης σοβαρᾶς ὑποθέσεως, οὐ μόνον ἐν σωφρονιστηρίοις και ἀναμορφωτηρίοις, ἀλλ' ὅπουδήποτε παρατηροῦνται ἐγκληματικοὶ τύποι ἀνηλίκων.

β') Συνεργασία ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἀρμοδίων τῆς Σωφρονιστικῆς Διευθύνσεως τοῦ Ἱπουργείου Δικαιοσύνης, και τῶν ἀστυνομικῶν και δικαστικῶν ἀρχῶν. Παρ' αὐτῶν ἐνημεροῦνται ἡ Ἐκκλησία περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγκληματοῦντων ἀνηλίκων, τοῦ τόπου τῆς διαπράξεως ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀδικημάτων και εἰδεχθῶν ἐγκλημάτων, τῶν συνηθῶν διαβιώσεως τούτων, τῶν καταδικαζομένων ἐκάστοτε παρὰ τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν, τῶν ἐγκλειομένων εἰς ἐγκληματικὰς και ἀγροτικὰς φυλακὰς, τῆς ἐκτίσεως τῶν ποινῶν αὐτῶν, τῆς καθόλου τούτων διαγωγῆς μετὰ τὴν ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν, τῆς τυχόν ἐπερχομένης μεταμελείας ἢ ὑποτροπῆς και ὅσων ἄλλων. Ὁμοίως λαμβάνει γνῶσιν τῶν εἰσαγομένων εἰς ἀναμορφωτήρια ἀνηλίκων, τῆς παροχῆς εἰς αὐτοὺς τῆς ἀπαραιτήτου διαπαιδαγωγήσεως και ὑπὸ τινων προσώπων, ὡς και τῆς μετὰ τὴν ἔξοδον ἐξ αὐτῶν περαιτέρω συμπεριφορᾶς τούτων ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἐπιπροσθέτως ἐξετάζεται κατὰ πόσον τὰ ὑφιστάμενα νῦν ἐν τῇ χώρᾳ ἡμῶν ἀναμορφωτήρια ἐπαρκοῦν διὰ τὴν καλὴν και ἐπιτυχή διαπαιδαγωγῆσιν τῶν ἐγκλειομένων ἐν αὐτοῖς ἀνηλίκων, αἱ τυχόν παρατηρούμεναι ἐν αὐτοῖς ἐλλείψεις εἰς κτιριακὰς ἐγκαταστάσεις, προσωπικὸν κ.λ.π.

Ὡσαύτως ἐρευνᾶται κατὰ πόσον ἐπισκέπτονται και ἐργάζονται ἐν τοῖς ἀναμορφωτηρίοις ἱερεῖς και τίνες εἶναι οὗτοι, μόνιμοι ἀνήκοντες εἰς τὴν Σωφρο-

νιστικὴν Διεύθυνσιν τοῦ Ἱπουργείου Δικαιοσύνης ἢ ὑπηρετοῦν εἰς ἐνοριακοὺς ναοὺς γειτνιαζοντας ἢ μὴ πρὸς αὐτὰ και προσφέρουν οἰκειοθελῶς τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ἢ μήπως τυγχάνουν Ἱεροκλήρικες Μητροπόλεων ἢ ναῶν ἢ ἄλλων εὐαγῶν ἰδρυμάτων;

Τὸ αὐτὸ λεκτέον προκειμένου και περὶ τῶν φυλακῶν τοῦ Κράτους. Εἶναι ἄρα γε ἀρκετοὶ οἱ μόνιμοι ἐν αὐταῖς ἱερεῖς ἢ μήπως ἀπαιτοῦνται πλείονες και ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τίνι τρόπῳ δέον νὰ προσλαμβάνονται οὗτοι; Ἐχουν ἄρα γε ἐπανδρωθῆ ὅλαι αἱ ἀναγκαιούμεναι ἐν αὐταῖς θέσεις τῶν ἱερέων ἢ μήπως ἔνεκα διαφόρων λόγων τὸ Ἱπουργεῖον Δικαιοσύνης παραλείπει τὴν πρόσληψιν ἱερέων δι' ἀπάσας τὰς φυλακὰς και τὰ ἀναμορφωτήρια; Ἐπεζητήθη ἄρα γε ποτε ἢ ὑπεύθυνος γνώμη τῆς Ἐκκλησίας ἢ και ἀντιθέτως πρόβη ἡ Ἐκκλησία εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας παρὰ τῇ Πολιτείᾳ, οὕτως ὥστε νὰ ἐπανδρωθοῦν αἱ ἱερατικαὶ θέσεις τῶν φυλακῶν ὑπὸ τῶν πλέον ἐνδεδειγμένων ἱερέων ἢ ἐπεζητήσε τυχόν ποτε τὴν σύστασιν ἱερατικῶν θέσεων ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φυλακῶν και τῶν ἀναμορφωτηρίων, ὡς και τῆς δυνάμεως τῶν τροφίμων αὐτῶν; Ἴδου εὐθύς ἀμέσως σοβαρώτατα θέματα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνακύπτοντα ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῆς θρησκευτικῆς ταύτης ὑποθέσεως.

Ἐκτὸς δὲ τούτου ἐρευνᾶται κατὰ πόσον οἱ νῦν ἐν φυλακαῖς ὑπηρετοῦντες ἱερεῖς, ὑποβάλλουν κατὰ καιροὺς ἐκθέσεις τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τοῦ παρ' αὐτῶν ἐπιτελουμένου ἐν αὐταῖς ἔργου, οὕτως ὥστε νὰ γίνωνται γνωστὰ τῷ Χριστεπανύμῳ πληρώματι ὅσα δι' αὐτῶν ἐργάζεται ἢ Ἐκκλησία εἰς πεφυλακισμένους. Τοῦτο ἀλλαχοῦ γίνεται ὑπὸ ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν ἱερεῖς φυλακῶν συγκροτοῦν ομάδας και εἰδικὰ ἐν προκειμένῳ ἔργα ἐκδίδονται³⁰.

γ') Σύστασις συντονιστικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς διενέργειαν τῶν λεπτέων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μέτρων. Αὕτη συγκροτεῖται ἐξ Ἀρχιερέων και τινων ἄλλων ἱερέων, καλῶς πρὸς τοῦτο μεμορφωμένων, ὡς και ἐκ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀνωτέρων δικαστικῶν και ἀστυνομῶν, εἰδικῶς ἀσχολουμένων περὶ τὴν Ἐγκληματολογίαν, τὸ Ποινικὸν Δίκαιον και τὴν δίωξιν τοῦ ἐγκλήματος. Ἡ ἐν λόγῳ μεγάλη ἐπιτροπὴ συνεργομένη τακτικῶς παρὰ τῇ ἔδρᾳ τῆς

29. Μίνωας Ε. Πόθου, Ἐγκληματικαὶ περιοχαὶ και συμμορίαι ἀνηλίκων, Ἀθῆναι 1971, σελ. 89 ἐ. Κ. Γαρδικία, Ἐγκληματολογία, Ἀθῆναι 1968, τόμ. α', σελ. 171 και 26. J. Arthour Hoyles, Religion in Prison. London: The epworth press. 1955.

30. Rev. J. Arthur Hoyles, Co-ordinator of prison work. I was in prison. The Methodist Church. Home Mission Department. Westminster, November 1969. Re. Baden P. H. Ball, Twenty-five years priest and chaplain at Dartmoor and Wandsworth Prisons. Prison was my parish. Melbourne: London: Toronto 1956. George C. Kandle and Henry H. Casler, Ministering to prisoners and their families. Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, N. I. 1968.

'Αποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔργον ἔχει τὴν διοργάνωσιν καὶ τὸν συντονισμόν τῆς ἱεραποστολικῆς ἐξορμήσεως τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἐγκληματικότητος, ἰδίᾳ δὲ τῆς τῶν ἀνηλίκων τοιαύτης. Αὕτη ἔχουσα ὑπ' ὄψει αὐτῆς ὅσα περὶ τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων στοιχεῖα συλλέγονται (τῆς ἐκτάσεως καὶ δράσεως αὐτῶν, τῶν τόπων συναθροίσεως τούτων καὶ ἐκτελέσεως ἀδικημάτων, προελεύσεως αὐτῶν, ὡς καὶ τῆς καθόλου συνεχοῦς τούτων ἐγκληματικῆς ἐπιδόσεως, τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς ἡλικίας, τοῦ φύλου αὐτῶν κ.λ.π.), προτείνει τὰ ληπτέα μέτρα καταστολῆς τοῦ ἐγκλήματος καὶ σωφρονισμοῦ τῶν ἐγκληματούντων ἀνηλίκων.

Ὁ λόγος τῆς συστάσεως καὶ λειτουργίας τῆς ἐν λόγω ἐπιτροπῆς εἶναι προφανής, διότι ἄνευ τῶν εἰσηγήσεων ταύτης εἶναι λίαν δυσχερὴς ἡ ἀποτελεσματικὴ ἀντιμετώπισις τοῦ κακοῦ, ὡς καὶ ἡ πλήρης ἐνημέρωσις τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ περαιτέρω ἐνέργεια τούτων.

Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ συγκρότησις μιᾶς τοιαύτης συντονιστικῆς ἐπιτροπῆς παρὰ τῆ Διαρκεῖ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἰδίας καὶ τοῦ Προέδρου αὐτῆς. Καθ' οἷον τρόπον συνιστᾶνται ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν τῆς Πολιτείας μεγάλα ἐπιτροπαὶ ἐν τοῖς Ὑπουργείοις καὶ δημοσίοις ὀργανισμοῖς δι' ὀρισμένους σκοπούς, οὕτω καὶ ἐν προκειμένῳ ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία προβαίνει εἰς τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς διὰ τὸν συντονισμόν τῆς σθεναρᾶς ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων, μηδὲν ἐπαναπαυμένη εἰς ὅσα παρὰ τῶν ὀργάνων τῆς Πολιτείας ἐνεργοῦνται πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἀφ' οὗ πνευματικὰ ταύτης τέκνα εἶναι καὶ οὗτοι καὶ τὴν σωτηρίαν καὶ τούτων ἐπιδιώκουν οἱ ποιμένες αὐτῆς.

Ἐξ ἄλλου ἡ ἀδύνατος ἀνάγκη τῆς ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετωπίσεως τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων ἐπιβάλλει τὴν διαρκῆ ἀπασχόλησιν τῶν ἐκπροσώπων ταύτης εἰς τὴν λήψιν τῶν ἐνδεικνυμένων ἀποφάσεων διὰ τὴν καλυτέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν ἐνέργειαν τῆς εἰδικῆς ταύτης ποιμαντικῆς διακονίας. Ἐπομένως ἡ κοινωνικὴ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας συνιστᾶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς συμμετοχῆς τῶν ποιμένων αὐτῆς εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἐγκληματικότητος τῶν κακοποιῶν ἀνθρώπων. Καὶ ναὶ μὲν ὑπάρχουν ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας ἀναπτύσσοντες κοινωνικὴν ἐργασίαν καὶ τὰ καλὰ ἔργα ἐπιτελοῦντες ἐν τῇ κοινωνίᾳ, πλὴν διὰ τῆς συστάσεως μιᾶς τοιαύτης ἐπιτροπῆς συντονίζεται τὸ καθόλου κοινωνικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ προβάλλεται ἔναντι τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἡ ἀκατάβλητος δύναμις καὶ ἀξία αὐτοῦ.

Ἡ ἐνότης καὶ ἐν προκειμένῳ, διατηρουμένη ἐν τῷ σώματι τῆς Ἐκκλησίας, συντελεῖ κατὰ τὸν πλέον καλλίτερον τρόπον εἰς τὴν ἀξιοποίησιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων πάντων καὶ τὴν εὐόδωσιν τῆς ἐν τῷ

κόσμῳ ἀποστολῆς τῶν μελῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. «Πάτερ ἅγιε, τήρησον ἐν τῷ ὀνόματί σου ὧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὧσιν ἐν καθῶς ἡμεῖς»³¹.

«Ὁ ὑπερὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μένον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ἐν ὧσιν, καθῶς σύ, πάτερ, ἐν ἐμοὶ κάγω ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἐν ὧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σὺ μὲ ἀπέστειλάς»³².

Διὰ τῆς ἐν λόγω λοιπὸν τοιαύτης συντονιστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας δίδονται κατευθύνσεις εἰς πάντας, ποιμένας καὶ ποιμαινομένους, ἀξιοποιεῖται τὸ κοινωφελὲς ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ὁ δὲ κόσμος, παραδειγματιζόμενος ἐξ αὐτοῦ, ἐκτιμᾷ καὶ ὑποστηρίζει ἐκθύμως αὐτό. Οὕτως ἀφοπλίζονται οἱ πολέμιοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅσοι ἄλλοι βάλλουν κατὰ τῶν ποιμένων αὐτῆς, ὅτι τάχα ἀδιαφοροῦν πρὸς τὰ σύγχρονα προβλήματα τῆς κοινωνίας καὶ μένουν εἰς τὸ περιθώριον τῆς ζωῆς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, συνειδητοποιοῦντες τὴν ἀξίαν καὶ χρησιμότητα τῆς τοιαύτης κοινωνικῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐξορμήσεως, συμβάλλομεν τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν σοβούτων προβλημάτων τῆς κοινωνίας καὶ τῶν λυμαινομένων αὐτῆν κακῶν.

δ') Αἱ ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας εἰσηγήσεις περὶ τῶν ληπτέων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μέτρων ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων. Καθ' ἣν ἐποχὴν τὸ σύνολον τῆς κοινωνίας ὑφίσταται τοιαύτας ὀλεθρίους πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἐπιδράσεις καὶ διασαλεύεται ἡ ἔννομος ἐν αὐτῇ τάξις, χειμαῖζεται δὲ δεινῶς συνεπείᾳ τῶν διαπραττομένων ἐκάστοτε ἐγκλημάτων, δὲν εἶναι καθόλου ἐπιτρεπτόν νά παρεξηγητῆ ἡ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία ἐλλείψει συντονισμοῦ ἀντιμετωπίσεως παρ' αὐτῆς τῶν σοβαρῶν κοινωνικῶν προβλημάτων. Οὐδὲ ἀρκοῦν ὅσα ἐξ ἰδίας πολλάκις πρωτοβουλίας ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας ἐργάζονται εἰς τὸν κύκλον τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῶν διὰ τὴν θεραπείαν τῶν μεγάλων κοινωνικῶν κακῶν. Ἡ Ποιμαντικὴ διδάσκει, ὅτι εἰς ἕκαστον τομέα τῆς ἱερατικῆς διακονίας ἀπαιτοῦνται εἰδικευμένοι καὶ ἐμπειροὶ ποιμένες, ἵνα τελεσφορήσῃ τὸ σωτηριῶδες ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον αὐτόν ἡ Ἐκκλησία ἐπιλαμβάνεται τῆς καταρτίσεως στελεχῶν καὶ τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν ἀναλόγως πρὸς τὰς παρουσιαζομένας ἐκάστοτε πνευματικὰς ἀνάγκας τοῦ χριστεπωνύμου αὐτῆς πληρώματος.

31. Ἰωάν. 17,11-12.

32. Ἰωάν. 17,20-21.

ΤΟ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑ ΩΣ “ΗΔΟΝΙΣΤΙΚΟΝ,” ΚΑΙ Ο ΑΛΚΟΟΛΙΣΜΟΣ ΩΣ “ΚΕΡΚΟΠΟΡΤΑ,” ΠΡΟΣ ΠΑΡΑΣΤΡΑΤΗΜΑ, ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΝ*

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα τὸν ἀλκοολισμόν ὡς κοινωνικὴν νόσον.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος συχνάκις ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν παραγόντων εὐνοούντων τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀλκοολισμοῦ καὶ ἐκπορευομένων ἐκ τοῦ:

— Οἰκογενειακοῦ τοῦ περιβάλλοντος (ἔλλειψις στοργῆς, ἀγάπης, τρυφερότητος, ἐνδιαφέροντος καὶ συμπαραστάσεως, ὑπαρξίς διατετραγαμμένης συμδιώσεως) ἢ ἐκ τοῦ:

— κοινωνικοῦ περιβάλλοντος (ἀτομικισμός, ἀδιαφορία, ἀντιξοότητες, καταπίσεις, προσηλυτισμός, μίμησις, ὁ πάση θυσία ὕλικός εὐδαιμονισμός τῆς «καταναλωτικῆς κοινωνίας» ἢ ἐκ τοῦ

— οἰκονομικοῦ περιβάλλοντος (σκληρὸς ἀνταγωνισμός, ἀνασφάλεια, οἰκονομικὴ δυσχέρεια ἢ ἀντιθέτως ὑπερεπάρκεια ἀγαθῶν καὶ ἡδονικῶν ἀπολαύσεων τῶν εὐδαιμονοθηρούντων, εὐρυτάτη διομηχανοποίησις τῶν οἰνοπνευματικῶν ποτῶν) ἢ ἐκ τοῦ

— ἰδιοσυστατικοῦ, τοῦ ψυχοπνευματικοῦ, τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ μορφωτικοῦ ὑποστρώματος τοῦ (χαμηλὸν διανοητικὸν καὶ μορφωτικὸν ἐπίπεδον, ὁ ἀμοραλισμός, τὸ ψυχικὸν κενόν, ἡ ἀνία, ἡ μοναξιά, ἡ ἀ-

στάθεια καὶ ἡ ἀβουλία τοῦ χαρακτηῆρος, ἡ δυσπροσάρμοσις, ἡ ἀπογοήτευσις, τὸ προσωπικὸν ἀδιέξοδον, ὁ «σνομπισμός», τὸ ἀνικανοποίητον, τὸ μέσον ἢ ἡ τάσις φυγῆς, ἡ ἀναζήτησις τοῦ «κάτι ἄλλου», ἡ ἀπατηλὴ εὐφορία ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ οἰνοπνεύματος, ἡ ἡδυπάθεια, ἡ ἔλλειψις ὑπευθυνότητος, τὸ ψυχοφθόρον ἄγχος τῆς ἐποχῆς μας) ἢ ἐκ τῆς

— ἀγνοίας τῶν ἐπακολούθων τοῦ ἀλκοολισμοῦ ἢ ἐκ τῆς

— παραγνωρίσεως τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἀλκοολισμός ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν μιᾶς βαθυτέρας ἠθικοκοινωνικῆς κρίσεως, μαστιζούσης, ἄλλοτε εἰς ἄλλην ἔκτασιν, τὰς διαφόρους χώρας τοῦ κόσμου, ἀπὸ τῶν ἀρχαιστάτων χρόνων μέχρι καὶ κυρίως τῆς σήμερον.

Ἄτυχῶς, διὰ τὸν ἀλκοολικὸν τοξικομανῆ, τὸ οἰνοπνευμα οὐδόλως τὸν βοηθεῖ εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῶν προαναφερθέντων προβλημάτων του. Οὔτε οἱ συναισθηματικοὶ του δεσμοὶ γίνονται βαθύτεροι, μονιμώτεροι καὶ ὠραιότεροι, οὔτε ἡ σεξουαλικὴ του ζωὴ κρατύνεται— τὸ οἰνόπνευμα ἀνήκει εἰς τὰ κατασταλτικὰ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος φάρμακα, ἢ δὲ παρατηρούμενη ροπὴ πρὸς σεξουαλικὴν ἱκανοποίησιν, ὀφείλεται εἰς ἄρσιν τῶν φυσιολογικῶν ἀναστολῶν καὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἀτόμου—, οὔτε ἡ ἐπαγγελματικὴ του ἐπίδοσις καὶ ἀπόδοσις, οὔτε ἡ ἐπιστημονικὴ του παραγωγή, οὔτε ἡ κοινωνικὴ του προσαρ-

* Συνέχει ἐκ τῆς σελ. 200 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9 τεύχους

Αἱ ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τοιαῦται εἰσηγήσεις, σκοπὸν ἔχουν εἰς τὸ νὰ δοθῇ μείζων ἔμφασις εἰς τὴν ἐν λόγῳ σοβαρὰν ὑπόθεσιν τῆς ἐγκληματικότητος καὶ λαμβάνονται ἀποφάσεις ἔχουσαι ἀνάλογον κύρος, βάσει τῶν πορισμάτων τῶν ἐκθέσεων ἐκείνων, οἵτινες εἰδικῶς ἐπωμίζονται τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κοινωνικῆς ταύτης ἀποστολῆς, ὡς καὶ ὡσανδῆποτε ἄλλων προτάσεων τῆς ἀρμοδίου πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐγκλήματος ἐπιτροπῆς. Αἱ κατὰ καιροῦς γενόμεναι ἐν τῇ Ἱεραρχίᾳ τοιαῦται εἰσηγήσεις, περιέχουσαι συνάμα πλήρεις καὶ ἀκριβεῖς, εἰ δυνατόν, στατιστικὰς τῶν στοιχείων τῆς ἐγκληματικότητος, εἶναι λίαν διαφωτιστικαί, ἀποτελοῦσαι τρόπον τινὰ τὴν βάσιν τῆς ἀναπτύξεως τῆς εἰδικῆς ταύτης ποιμαντικῆς διακονίας. Τῶν λαμβανομένων δὲ παρὰ τῆς Ἱεραρχίας σχετικῶν ἀποφάσεων, ἐπακολουθοῦν

Ἐγκύκλιοι τοῦ σώματος αὐτῆς πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, τῶν ὁποίων ὅμως τὸ περιεχόμενον πρέπει νὰ εἶναι συνοπτικόν, ἐπαγωγικόν καὶ καταληπτόν, διότι ἢ δι' αὐτῶν μακρὰ ἀνάπτυξις θρησκευτικῶν θεμάτων οὐχὶ πάντοτε προδιαθέτει εὐμενῶς τὸ ἀκροατήριον ἢ τὸ ἀναγνωστικὸν κοινόν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἢ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας σθεναρὰ ἀντιμετώπισις τῆς ἐγκληματικότητος καὶ μάλιστὰ τῆς τῶν ἀνηλίκων ἀποτελεῖ ἀδήριτον ἀνάγκην, ἀφ' οὗ τόσον εὐρέως κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν ἐπεξετάθη ὑφ' οἰανδῆποτε μορφήν τὸ κακὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, εἰς τὴν διάπραξιν τοῦ ὁποίου παρασύρεται μέγας ἀριθμὸς ἀνηλίκων, ἀφρένων καὶ θηλέων.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ πρ. Παραμυθίας ΤΙΤΟΣ

μογή αυξάνονται, ούτε, ἐν τέλει, περισσότερο ἐξωστρεφής καθίσταται, ἐνῶ τὸνναντίον καθίσταται ἐσωστρεφής καὶ ζῆ μόνος του, ὡς ἀπομονωμένη ἐν τῷ ὠκεανῷ νησίς, οὔτε ἡ οἰκογενειακὴ του ζωὴ καὶ αἱ διαπροσωπικαὶ συζυγικαὶ του σχέσεις μένουν ἀδιατάρακτοι, εἶναι δὲ πασίγνωστα αἱ παρανοϊκαὶ ἐκρήξεις ζηλοτυπίας τοῦ ἢ τῆς οἰνόφλυγος συζύγου, οὔτε ἡ ἀνόμαλος καὶ τεταραγμένη προσωπικότης του ἡρεμεῖ καὶ ἡμεροῦται, οὔτε θεθαίως καὶ ἡ οἰκονομικὴ του κατάσταση βελτιοῦται. Τὸνναντίον, ὁ πότος ὁδηγεῖ εἰς ἀποδιοργάνωσιν τοῦ ἀτόμου, ἀποτελεῖ «κερκόπορταν» πρὸς ἐξουθένωσιν καὶ ἐξουδετέρωσιν τῆς ὀργανικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ψυχοπνευματικῆς σφαίρας, ἐκτρέπει πρὸς διάλυσιν τῆς ἱερότητος τῆς οἰκογενείας, ὁδηγεῖ πρὸς οἰκονομικὴν κατάρρευσιν, πρὸς κοινωνικὴν καὶ κρατικὴν ἐπιθάρυνσιν, πρὸς τὴν ἀλητείαν καὶ τὴν καθ' ἑξῆς καὶ κατ' ἐπάγγελμα ἐπαιτείαν, πρὸς ἐγκληματικότητα καὶ τὴν τελικὴν αὐτοκαταστροφὴν τοῦ ἀλκοολικοῦ, ὡς καὶ τὴν αὐτοκτονίαν του, διὰ τὴν πληρωθῆ ὁ ἀφορισμὸς, κατὰ τὸν ὅποιον: «ἀλκοολισμὸς καὶ ἔγκλημα συμβαδίζουσιν».

Ὡς δὲ ἀναγράφει ὁ σεβαστὸς καὶ φίλτατος Συνάδελφος Κ. Γαρδίκας εἰς τὸν Α' τόμον, τῆς 4ης ἐκδόσεως τῆς «Ἐγκληματολογίας» του, ὁ μέγας πολιτικός Georges Clemenceau εἶπε κάποτε ὅτι: «τὸ οἰνόπνευμα ὑπερβαίνει εἰς φονικὰ ἀποτελέσματα καὶ τὰς αἱματηρότερας μάχας τῆς ἱστορίας, ἀπέναντι δ' αὐτοῦ, αἱ μεγάλα ἐπιδημιαὶ τῆς ἀλλοτε, φαίνονται ὡς ἐντελῶς δευτερεύουσαι σκηναὶ τοῦ θροτολοιοῦ δράματος τῆς ἀνθρωπότητος».

Πιθανὸν ὅμως νὰ διηρωτήθητε ἐὰν πράγματι ὑπάρχει ὑπολογίσιμον πρόβλημα ἀλκοολισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Νὰ ἐπαναλάβω καὶ ἐγὼ ἐκεῖνο τὸ ὅποσον ἀνέφερον ὁ ἀείμνηστος σεβαστὸς μου διδάσκαλος Γεράσιμος Ἀλιθιζάτος ἀπὸ τοῦ θήματος τούτου καὶ ἐπὶ τῇ αὐτῇ εὐκαιρίᾳ τὴν 24ην Φεβρουαρίου τοῦ 1962;

«Δὲν γνωρίζω, εἶπεν ὁ ἰδιαιτέρως καὶ ἐν προκειμένῳ σοφὸς διδάσκαλος, Στατιστικὴν Ὑπηρεσίαν ἐπὶ τῆς γῆς, ἣτις νὰ κατάρθωσεν ποτὲ νὰ μετρήσῃ τὸ δῆλον καὶ κρυπτόν πληθὸς τῶν δυστυχῶν καὶ ἀθλίων τούτων υπάρξεων, τῶν φορέων τούτων τῆς δυστυχίας, διαλύσεως καὶ καταστροφῆς εἰς τὰς οἰκογενείας των καὶ συγχρόνως τῶν ἀντικειμενικῶν τούτων ἀτόμων».

Διερωτώμαι, λοιπόν, καὶ ἐγὼ: συλλέγονται ὑπὸ αὐστηρῶς καθωρισμένον καὶ ἐνιαῖον σύστημα καὶ ἐλέγχονται ἐπιμελῶς τὰ συλλεγόμενα στοιχεῖα; γίνεται πανταχοῦ ἡ ἐπεξεργασία των θάσει τῶν νεωτέρων μεθόδων τῆς βιοστατιστικῆς Ἐπιστήμης καὶ εἶναι στατιστικῶς σημαντικαὶ αἱ καταγραφαί τιναι τῶν εὐρημάτων διὰ τὴν πλησιάζουσιν περισσότερο πρὸς τὴν ἐκ τῆς πραγματικῆς καταστάσεως ἀλήθειαν;

Πάντως, ἐκ τῶν ἤδη ὑπαρχόντων στοιχείων, φαίνεται ὅτι ἡ Ἑλλάς, καίτοι οἰνοπαραγωγὸς χώρα, δὲν

συμπεριλαμβάνεται εἰς ἐκεῖνας, κατὰ τὰς ὁποίας—ὡς αἱ Σκανδιναυικαὶ π.χ. χώραι καὶ ἡ Γαλλία—ὁ ἀλκοολισμὸς ἀποτελεῖ ζέον κοινωνικὸν πρόβλημα.

Ἄλλὰ καὶ ἐδῶ, θὰ μοι ἐπιτραπῆ νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰς ἐν προκειμένῳ παλαιότερας σκέψεις μου ἐπὶ τῆς συχνότητος τῆς τοξικομανίας εἰς τὴν Χώραν μας. Ἐλεγον, λοιπόν, πρὸ διετίας περίπου, ὅτι «τὰ ἀναγραφόμενα ἑλληνικὰ στατιστικὰ στοιχεῖα - δεδομένα—δὲν θεθαίως ὑπάρχουν—δὲν ὁμιλοῦν περὶ πανδημίας τοξικομανίας. Ἄλλὰ, καὶ ὁ εἰς αὐτὰ ἀναγραφόμενος, ἔστω καὶ μικρὸς, ἀριθμὸς τοξικομανῶν πείθει, ὅτι ὁ κίνδυνος ἐνδημεῖ καὶ ἀπλώνεται καὶ εἰς τὴν χώραν μας καὶ ὅτι ἡ μικρὰ αὐτὴ ἀναλογία ἀντιπροσωπεύει, ἐν τούτοις, σημαίνοντα, εἰς ἀπόλυτον ἀξίαν, ἀριθμὸν ἀτόμων, τὰ ὅποια ἀκολουθοῦν τὸν ἀπατηλὸν παράδεισον, τὸν ὅποιον τοὺς ὑπόσχεται «ἡ χημεῖα τῆς παραπροσύνης, τοῦ ἐγκλήματος καὶ τοῦ θανάτου».

Τὸ αὐτὸ θὰ ἡδυνάμην νὰ εἶπω σήμερον καὶ διὰ τὴν ἀλκοολικὴν τοξικομανίαν, ὅτι δηλαδὴ πολιορκεῖ ὁ κίνδυνός της τοὺς συμπατριώτας μας καὶ μάλιστα—νεώτερον τοῦτο χαρακτηριστικὸν—τοὺς ἐκ τούτων μικροτέρους τὴν ἡλικίαν καὶ ἰδιαιτέρως τὰς νέας, πρὸς δόξαν τοῦ κακῶς νοουμένου «φεμινισμοῦ» καὶ πρὸς ἀδοξίαν τῶν νεαρῶν υπάρξεων, διὰ τὰς ὁποίας ἀναφωρῶν μετὰ θαυμασμοῦ οἱ συντροφεύοντες ταύτας νεαροὶ ἱππῶται: «Μωρὲ αὐτὴ τὸ πίνει σὰν ἄντρας!» Δὲν γνωρίζεις κανεὶς, τί πρέπει νὰ πρωτοθαυμάσῃ, ἐν προκειμένῳ! Τὸ θαυμάσιον τοῦ ἐπιτεύγματος τῆς νεαρῆς κόρης «ποῦ τὸ πίνει σὰν ἄντρας» ἢ τὴν λεπτότητα τῆς θαυμαστικῆς ἐκφράσεως τοῦ νεαροῦ συνοδοῦ, τοῦ ἐκκολλητομένου ἀνδρὸς καὶ ξεπεσμένου ἱππῶτου τῆς συγχρόνου ἐποχῆς μας!

Ἦ τί νὰ εἶπῃ κανεὶς καὶ διὰ τὸν ἐφηβὸν ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος, διὰ τὴν μύθησιν τὸν κατὰ πολὺ νεαρῶτερόν του παιδικὸν σύντροφον, τοῦ λέγει: «Πιές, μωρὲ, γιὰ νὰ δοῦμε ἂν εἶσαι ἄντρας!» *

Ἐν πλήρει συνειδήσει καὶ ἐν ὀδύνη, θὰ εἰπώμεν καὶ διὰ τὰς δύο θλιβεράς αὐτὰς περιπτώσεις, ὅτι πρόκειται περὶ δυστυχῶν συγχρόνων νεαρῶν υπάρξεων, ἀξιοθρηνητῶν ὑποκαταστάτων τῆς γοητευοῦσης θηλυκότητος καὶ τοῦ ἐπιβαλλομένου ἀνδρισμοῦ.

Καὶ τὸ χεῖριστον εἶναι ὅτι, τὸ ἀπαιτούμενον χρονικὸν διάστημα διὰ τὴν καταντήσῃ ἕνας ἐνήλιξ ἀλκοολικὸς κυμαίνεται μεταξὺ 10 - 15 ἐτῶν, ἐνῶ ἀρκεῖ ἐν καὶ μόνον ἔτος διὰ τὴν καταλήξῃ ἀλκοολικὸς τοξικομαγῆς εἰς 15ετῆς νέος. Καὶ φυσικῶς τῷ λόγῳ ἡ ταχύτης τῆς πλήρους ἀλκοολικῆς ἐξαρτήσεως καὶ τῶν τελικῶν σταδίων τῶν βλαβῶν ἀπὸ τῆς ὀργανικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ψυχοπνευματικῆς σφαίρας εἶναι εὐθέως ἀνάλογος τοῦ νεαροῦ τῆς ἡλικίας τοῦ πότου. Τὸ 33% τῶν εἰς Αὐτικὴν Γερμανίαν συλλαμβανόμενων ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας νεαρῶν μεθύσων εἶναι παιδιὰ κάτω τῶν 12 ἐτῶν!

Οὕτω, ὁ ἀλκοολισμὸς ἀποτελεῖ μίαν εὐρύτατα δια-

δεδομένην σήμερον μορφήν τῆς συγχρόνου πολυμόρφου τοξικομανίας καὶ εἶναι πολλαπλῶς ἐπικίνδυνος διὰ τὴν υγείαν, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐν τέλει καὶ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ζωὴν τοῦ πότου, λόγῳ κερρώσεως τοῦ ἥπατος καὶ ἥπατικής ἀνεπαρκείας, παγκρεατίτιδος, καρδιαγγειακῶν ἐπιπλοκῶν, καρκίνου τοῦ στόματος καὶ τοῦ οἰσοφάγου, διαφόρων ἀτυχημάτων, συμπλοκῶν καὶ αὐτοκτονιῶν.

Δυστυχῶς, ἀμείλικτος, ἀδυσώπητος καὶ σκληρὰ ἀποδεικνύεται ἢ ἐκ τοῦ ἀλκοολισμοῦ θεδαία κατολισθησις καὶ ἀσφαλής, ἐν τέλει, κατακρήμνις ἐντὸς τῶν ζοφωδῶν διαταραχῶν τῆς προσωπικότητος, τῆς ἀλκοολικῆς παραφροσύνης, τῶν ἐγκεφαλοπαθειῶν καὶ τελικῶς ἐντὸς τῶν ζοφερῶν ἐνδιατημάτων τοῦ ἀδηφάγου Ἄδου.

Τοῦτο καταμαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν τοξικομανῶν ἀλκοολικῶν, οἱ ὅποιοι ἐπανήλθον ἐκ τοῦ ἄδου εἰς τὴν ζωὴν, ἐκ τῆς αὐτοκαταστροφῆς εἰς τὸν ἐνσυνείδητον πῶθον τῆς ἐπιδιώσεως.

Ἐνταῦθα, θὰ ἀναμνησθῶ τοῦ συναισθήματος—τοῦ ἐγερτηρίου σαλπίσματος — τὸ ὁποῖον διετύπωσα πρὸ διετίας διὰ τὸν ἱερόν κατὰ τῆς τοξικομανίας ἀγῶνα. Ἔλεγον τότε: «Ἡ τοξικομανία εἶναι κοινὸν δι' ὅλους μας πρόβλημα». Λέγω σήμερον: «Ὁ ἀλκοολισμὸς εἶναι κοινὸν δι' ὅλους μας πρόβλημα» καὶ προσθέτω: «Ὅλοι οἱ ἐκλεκτοὶ τῆς κοινωνίας, οἱ ἀριστοὶ μεταξὺ τῶν ἀρίστων, ὅλοι ἐκείνοι, ἀπὸ τοῦς ὁποῖους ἀναδύονται ἀκόμη τὰ ὑψηλὰ καὶ ὠραία ἐκείνα συναισθήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὰ θάθηρα των εἰς τὰς βαθείας πτυχὰς τῆς φιλαλλήλου ψυχῆς των, ἃς σκεφθοῦν ὅτι εἶναι ἄνθρωποι καὶ ὅτι κανὲν ἀνθρώπιον δεινὸν — καὶ ἐν προκειμένῳ ὁ ἀλκοολισμὸς — δὲν πρέπει γὰρ τοῦς ἀφήγη ἀδιαφόρους».

Ἦλθεν ὁμως ἡ στιγμή τῶν θετικῶν συμπερασμάτων ἐπὶ τοῦ οὔσιώδους, ἐπὶ τοῦ πραγματοποιησίου, θ-χι: ἐπὶ τοῦ τί δέον γενέσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἐφικτοῦ, ἐπὶ τοῦ τί δυνατὸν γενέσθαι.

1ον) Τί δυνατὸν γενέσθαι πρὸς προσπάσιον τῶν μὴ εἰσέτι ἐθισθέντων εἰς τὸν πότον;

— Μόνιμος, συστηματικὴ, ἐπιστημονικῶς ὀρθὴ καὶ πλήρως ἀποδοτικὴ πληροφόρησις τοῦ κοινοῦ. Πανελληνίως ἀγὼν διαφωτίσεως ἐπὶ τῶν δεινῶν ἐκ τοῦ ἀλκοολισμοῦ, ἀπευθυνόμενος, καταλλήλως πάντοτε καὶ ἀναλόγως ἐκάστοτε, πρὸς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις. Ἀδῆσεις τῶν φαλάγγων τῶν εὐγενῶν ἱεραποστόλων καὶ ἔθναποστόλων τῆς καταπολεμήσεως τοῦ ἀλκοολισμοῦ.

— Καταπολέμησις τοῦ μύθου περὶ τῆς ὠφελιμότητος τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ ἀπομυθοποίησις τῆς δοξασίας τοῦ ἀλκοὸλ ὡς «ἠθονιστικοῦ» καὶ «σεξουαλικοῦ διεγερτικοῦ».

— Ἀξιολόγησις τῆς ὠφελιμότητος ἐκ τῆς ἀφθόγου πόσεως ὕδατος, ἢ χυμῶν ὀπωρῶν ἢ ἐκ τῆς χρήσεως μικροτάτης μόνον ποσότητος καὶ ἐλαφροῦς περιεκτικότητος εἰς αἰθυλικὴν ἀλκοόλην οἴνου.

— Ἀντιμετώπισις, ἀμβλυνσις καὶ, εἰ δυνατόν, κατανίκησις τῶν προπεριγραφέντων εὐνοϊκῶν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀλκοολισμοῦ ἀτομικῶν, οἰκογενειακῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν παραγόντων.

— Πολλαπλασιασμὸς τῶν προκηρῦξεων θραδειῶν, τῆς ἀπονομῆς χρηματικῶν ἐπάθλων καὶ τιμητικῶν διακρίσεων πρὸς τοὺς πρωτεύοντας μαθητὰς Γυμνασίου καὶ Λυκείου εἰς διαγωνισμοὺς συγγραφῆς ἐργασιῶν ἀφορωσῶν εἰς τὸν ἀλκοολισμόν.

— Καθιέρωσις καὶ γενίκευσις καθημερινῶν σωματικῶν ἀσκήσεων καὶ ἀθλητικῶν παιδιῶν εἰς γυμναστήρια καὶ μικρῶν ἀκόμη χωριῶν.

— Διευκλυνσις καὶ παρότρυνσις πρὸς ἀφθονωτέραν παραγωγὴν, εὐθηνοτέραν πώλησιν καὶ ἠδύνημένην κατανάλωσιν τῶν ἀνευ οἰνοπνεύματος, ἐλαφροῦς μόνον γλυκῶν καὶ κατὰ τι ὑποζίνων χυμῶν ὀπωρῶν, μετὰ ἢ ἀνευ ἀερίου, παστεριωμένων καὶ στερουμένων συντηρητικῶν μέσων.

— Γενίκευσις τῆς χρήσεως χυμοῦ ντομάτας καὶ ἄλλων χυμῶν ὀπωρῶν κατὰ τὰς δεξιώσεις καὶ ἔμμετρος χρήσις οἴνου — καὶ τούτου, εἰ δυνατόν, καὶ κατὰ τὰς ἐπιταγὰς τοῦ πατρὸς τῆς Ἱατρικῆς Ἱπποκράτους — ὕδατι κεκραμένον κατὰ τὰ γεύματα, πρὸς περιτολήν τουλάχιστον τῆς χρήσεως καὶ καταχρήσεως τῶν πυκνῆς εἰς αἰθυλικὴν ἀλκοόλην συστάσεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν κατὰ τὰς κοινωνικὰς συναντήσεις.

2ον) Τί δυνατὸν γενέσθαι πρὸς ἐπιτυχὴ ἀντιμετώπισιν τῶν καταναλισκόντων μεγάλας ποσότητας οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν;

— Προσπάθεια δι' αὐτοσυνειδησίαν τῶν ἀλκοολικῶν ἐπὶ τῆς πραγματοποιησίου ὑπ' αὐτῶν καταχρήσεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

— Ἐπιδαφίλευσις πρὸς αὐτοὺς φιλικῶς ἐνδιαφέροντος καὶ στοργικῶν φροντίδων.

— Τόνωσις τοῦ ἠθικοῦ των πρὸς ἀποβολὴν τοῦ ἐκ τοῦ πάθους των πρὸς τὸ οἰνόπνευμα συναισθήματος ἐνοχῆς, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατέχονται, δηλαδὴ ἂν ἐπιτρέπεται ἡ νεολογισμὸς «ἀπεννοχοποίησις» τῶν ἀλκοολικῶν.

— Ἀνάπτυξις πρὸς αὐτοὺς μὲ ἠρεμίαν καὶ ἐπιστημονικὴν ἐγκυρότητα τῶν πιθανοτήτων βαρείας ἐξελίξεως τῆς νόσου των ἐκ τῆς ἀλκοολικῆς ἐξαρτήσεως.

— Ἀένας προσπάθεια εἰλικρινοῦς καὶ στοργικῆς κατανοήσεως τῶν ἀλκοολικῶν ἐκ μέρους τοῦ οἰκογε-

γειακού, του επαγγελματικού και του κοινωνικού περιβάλλοντός των.

— Έγκεντρισιμός της πίστεως ότι είναι δυνατή ή θεραπεία των και ή εκ του πάθους των απελευθερώσις. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν πλέον ἀπαραίτητον προσπάθειαν δοθηθείας, ἀλλὰ καὶ τὸ πλέον δυσπεπίστευτον ἔργον συμπαραστάσεως πρὸς τοὺς ἀλκοολικούς.

— Περιορισμός τῶν ὥρων πωλήσεως καὶ δημοσίας καταναλώσεως τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

— Ψήφισις εἰδικοῦ νόμου προβλέποντος τὴν ποινικὴν δίωξιν καὶ αὐστηρὰν τιμωρίαν τῶν προτροπῶντων μικρὰ παιδιὰ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

— Ἰδρυσις καὶ λειτουργία εἰδικοῦ Ἰδρύματος Ἀγωγῆς Ἀγγλίκων Ἀλκοολικῶν.

3ον) Τί δυνατὸν γενέσθαι πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναλήψεως τῆς χρήσεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ὑπὸ τῶν ἡδὴ ἀποτοξινωθέντων ἀλκοολικῶν:

— Συνεχῆς ἀνάκλησις εἰς τὴν μνήμην των ὅτι ὑπῆρξαν τοξικομανεῖς ἀσθενεῖς.

— Σεδασμός πρὸς τὴν ἀπολύτως πρωταρχικὴν ὑποχρέωσιν ὅπως μὴ κάμουν χρῆσιν οὐδὲ καὶ ἐνός μικροῦ ποτηρίου οἰνοπνευματώδους ποτοῦ.

— Ἐνδυνάμωσις τῆς ἀποφάσεώς των ὅπως συνεχίσουν τὴν ἀποθεραπείαν των, διὰ τῆς συχνῆς ἐπαφῆς των πρὸς ἀποτοξινωθέντας παλαιούς ἀλκοολικούς.

— Συγκρότησις καὶ λειτουργία Ἰδρύματος Ἀνακοινωνικοποιήσεως επαγγελματικῆς Ἀναπροσαρμογῆς, τεχνικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς Ἐπιδόσεως καὶ πειθαρχημένης Ἐργασιοθεραπείας τῶν ἀποτοξινωθέντων τοξικομανῶν ἀλκοολικῶν.

Πρὸς ἐπισήμανσιν καὶ ἐπισημοποίησιν τῆς τελευταίας ταύτης ἀνάγκης, παρακαλῶ τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα ὅπως τύχω τῆς συγγνώμης Του, διότι θὰ τολμήσω νὰ ἀποκαλύψω, πρὸς τὴν ἐκλεκτὴν αὐτὴν ὁμήγυριν τῶν ἀρίστων μελῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς Κοινωνίας, τὴν ἐνδόμυχον καὶ θεόληπτον σκέψιν Του, ὅπως ἀναλάθῃ, ὑπὸ τὴν σεπτὴν αἰγίδα Του καὶ ἰσχυρῶς υποστηρίξῃ τὴν ὑπὸ ἐνιαῖον φρεὰ ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν Εἰδικοῦ Κέντρου Ἀποτοξινώσεως καὶ Ἀνακοινωνικοποιήσεως τῶν ἐξ οἰασδήποτε φαρμακευτικῆς ἐξαρτήσεως τοξικομανῶν τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ μεγαλειῶδες τοῦτο ἔργον θὰ ἀποτελέσῃ τὸ ὑψηλὸν ἐπιστέγασμα τῆς ἐπὶ τόσα ἔτη γονίμου ζωῆς καὶ δράσεώς Του διὰ τὴν ἐν ἀγάπῃ καὶ συγκαταβάσει τοῦ Κυρίου Ψυχοσωματικὴν ἀναγέννησιν, ἀνάνηψιν καὶ πρόοδον τῶν κατὰ καιροὺς παρεκτραπέντων τοῦ

Ἑλλαδικοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανικοῦ Ποιμνίου Του, τὸ ὅποιον τοσοῦτον πατρικῶς, κατὰ κοινωνικώτατον καὶ Ἐθνικώτατον παλμόν, ποιμαίνει.

Καὶ εἰς ἐπίρρωσιν τοῦ γιγαντίου τούτου ἔργου Του, θὰ μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ προσφέρω ὀλοφύχως, ἐκ μέρους τῆς Διοικήσεως τοῦ Ε.Ε.Σ., τὴν συνεχῆ ἐτοιμότητα, τὴν πρόθυμον προσχώρησιν καὶ προσφοράν, ὡς καὶ τὰς ἐξειδικευμένας ἱκανότητας καὶ δυνατότητας τῶν χιλιάδων μελῶν τῆς μεγάλης Ἐρυθροσταυρικῆς μας Οἰκογενείας καὶ μάλιστα τὰς ὑπηρεσίας τῶν ἀποδεδειγμένως ἱκανῶν εἰς ἐπιτεύγματα εὐποίτας 12.000 Ἐθελοντῶν Ἀδελφῶν, Ἐθελοντῶν Κοινωνικῆς Προνοίας, Κοινωνικῶν Λειτουργῶν, ἀπειραριθμῶν Ἐθελοντῶν τοῦ Ε.Ε.Σ. Νεότητος καὶ Σμαρπειτῶν τοῦ Ε.Ε.Σ.

Ἡ στρατιὰ αὕτη τῶν ἀνθρώπων καλῆς θελήσεως ἐπιτυχῶς θὰ συνδράμῃ τὸ μέγα ἔργον τοῦ Μακαριωτάτου διὰ τὴν θετικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ κοινωνικοῦ προβλήματος τῆς ἀνακοινωνικοποιήσεως τῶν παραστρατημένων, τῶν ἐκ ναρκωτικῶν καὶ τῶν ἐξ οἰνοπνεύματος τοξικομανῶν.

Ἐν τέλει, ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ ὑπενθυμίσω, διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, τὴν ἀνὰ τὸ πανελλήνιον γνωστὴν, ἐν προκειμένῳ, πεποιθήσιν μου, ὅτι, ἄνευ καταλλήλων προληπτικῶν μέτρων καὶ ἄνευ μακροστάτης διαρκείας καὶ πλήρους ἀποτοξινώσεως, ὡς καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπιτυχῶς ἀνακοινωνικοποιήσεως τῶν παρεκτραπέντων, αἱ μὲν, οἰασδήποτε αἰτιολογίας, τοξικομανεῖαι μερικῶς μόνον θὰ καταπολεμῶνται, οὐδεὶς δὲ ναρκομανῆς ἢ ἀλκοολικός θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἰαθῇ μονίμως καὶ ὀλοκληρωτικῶς.

★

Κυρία Πρόεδρος καὶ ἀγαπητὰ Μέλη τοῦ λαμπροῦ Σωματείου Πανελληνίως Ἀντιαλκοολικῆ Σταυροφορίας,

Εὐφυχίαν καὶ χριστιανικὴν ἀγάπην καὶ ἔνθεον χάριν προϋποθέτει ὁ ἀγὼν σας, πρὸς δὲ πολυσύνθετον ἀρετὴν καὶ ἱκανότητα σημαίνει ἡ ἔθνικο - κοινωνικὴ προσφορά σας. Ἡ προσφορά αὕτη προσλαμβάνει ἰδιαιτέραν ἀξίαν καὶ σημαίνουσαν σημασίαν σήμερον, ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ψυχικὸν μεγαλεῖον, τὸ ἠθικὸν θάρρος, ἢ μετὰ πάθους θητεία εἰς τὴν ἰδέαν τῆς φιλαλληλίας καὶ γενικώτερον εἰς τὴν ψυχοπνευματικὴν μεγαλειότητα τοῦ ἀνθρώπου ἐμφανίζουσιν αἰσθητὴν κάμφιν. Οἱ πυγμαῖοι τοῦ μηδετισμοῦ, οἱ χρησιμοποιοῦντες τὰ «ναρκωτικὰ» καὶ τὸ ἀλκοὸλ ὡς νέον ὄπλον πρὸς ἀφελληνισμόν τῆς νεολαίας, οἱ ἀσπαλακοειδεῖς ὠφελιμοκράται, οἱ ἐμπορευόμενοι τὴν εὐδαιμονοθηρίαν τῆς «καταναλωτικῆς» κοινωνίας καὶ οἱ ὕλισται εὐδαιμονοκράται, κρατύνονται ὁσημέραι καὶ ὑπονομεύουσι τὸν ὑπέροχον κόσμον τῶν μεγάλων ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιών.

Εὐγνώμων καὶ πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς ὅλους τοὺς τιμήσαντας τὸν πανηγυρικὸν τούτον λόγον τῆς ἐβδομάδος Ἀντιαλκοολικῆς Σταυροφορίας, ὑπόσχομαι, τόσον ὑπὸ

Γ Ν Ω Μ Ο Λ Ο Τ Η Σ Ι Σ

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπὶ τῶν, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 111) 30.1.1979 ἀναφορᾶς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κεφαλληνίας κ. Προκοπίου (ἐν συνδυασμῷ μετ' ἀριθμ. 17) 8.1.79 ἀναφορᾶν τούτου) καὶ δὴ ὅτι οἱ κ.κ. Εἰσαγγελεὺς Πρωτοδικῶν Κεφαλληνίας καὶ Ἀνακριτῆς Κεφαλληνίας μετὰ τριῶν ἰατρῶν, μετέβησαν εἰς τὴν ἐν Κεφαλληνίᾳ Ἱερὰν Μονὴν Ὁμαλῶν καὶ ἠτήσαντο νὰ ἀνοιγῇ ἡ ἱερὰ λάρναξ, εἰς ἣν φυλάσσεται τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ Ἁγίου Γερασίου, διὰ νὰ ἐνεργήσουν — κατὰ τὰ ἄρθρα 180 - 183 κώδικος ποινικῆς δικονομίας — αὐτοψίαν - πραγματογνωμοσύνην ἐπὶ τοῦ ἁγίου λειψάνου πρὸς θεδαίωσιν τῶν φημῶν (διὰ τὰς ὁποίας ἐνεργεῖται κυρία ἀνάκρισις) ὅτι «τεμάχια ἐκ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου» ἔχουν δοθεῖ εἰς τὸ ἱερὸν προσκύνημα τοῦ Ἁγίου Γερασίου Τρικάλων Κορινθίας, ἡ γνώμη ἧμῶν εἶναι ὡς κάτωθι:

1. Ὁ δημιουργὸς τῶν πάντων παντοδύναμος Θεὸς ἐδημιούργησε τὸ τελειότερον δημιούργημά Του· τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἐγκατέστησεν εἰς τὸν γῆινον πλανήτην (Γεν. Α' 26 - 27, Π. Μπρατσιώτου. Τὸ Γενέσεως Α. 26 σελ. 4 ἐπ. 1953).

Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸ σῶμα εἶναι φθαρτὸς καὶ ἔχει ὀρισμένην διάρκειαν ζωῆς: «καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἀπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τούτου κρίσις» (Ἑβρ. Θ. 27). Διὰ τοῦ θανάτου ἐπανέρχεται εἰς τὴν γῆν τὸ σῶμα του: «Καὶ ἐπιστρέφει ὁ χοῦς ἐπὶ τὴν γῆν, ὡς ἦν, καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιστρέφει πρὸς τὸν Θεόν, ὅς ἔδωκεν αὐτό» (Ἐκκλησιαστής ΙΒ. 7).

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν, κατὰ τὰ προειρημένα, γενικὴν φθορὰν καὶ ἐξαφάνισιν τοῦ φθαρτοῦ ἀνθρώπου σώματος, Θεία Χάριτι καὶ Θείῳ Βουλήματι, τὰ σώματα τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ Ἁγίων παραμένουν ἀφθαρτα διὰ νὰ μαρτυροῦσι αἰωνίως τὴν Παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ ἔναντι τῶν φυσικῶν νόμων καὶ τὴν προνομίαν του πρὸς τοὺς Ἁγίαν διωτὴν διώσαντας ἐκλεκτοὺς του.

τὴν ιδιότητά μου ὡς ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ πρώτου Πνευματικοῦ Καθιδρύματος τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀντιπροέδρου τοῦ πρώτου Καθιδρύματος Εὐποιίας τῆς Ἑλλάδος, ὅσον καὶ διὰ τῆς δραστηριότητός μου εἰς τὸ ἀνώτατον ἐπιστημονικόν, πνευματικόν καὶ κοινωνικόν περιβάλλον τῆς Χώρας, ὑπόσχομαι νὰ ἐπικουρῶ, διὰ παντὸς τρόπου καὶ παντὶ σθένει, κάθε θετικὴν, ἐφικτὴν καὶ ἀξίαν ἐξάρσεως προσπάθειαν κατὰ τοῦ κοινοφθόρου καὶ ἐθνικοφθόρου ἀλκοολισμοῦ.

Σὰς εὐχαριστῶ.

ΟΡ. ΑΘ. ΛΟΥΡΙΑΔΗΣ

Ὁμ. Καθηγητῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν

Τὰ ἀφθαρτα ἅγια λείψανα εἶναι ἐξηρημένα τῆς φυσικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς νομικῆς ἐννοίας τοῦ πράγματος καί, ὡς «καθ' ἑαυτὰ ἅγια» εἶναι ἀνεπίδεκτα ἀνθρωπίνης ἐξουσιάζσεως, ἀνήκουν εἰς τοὺς πιστοὺς δλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, διαφέροντα ὑπὸ τὰ καθαγιαζόμενα κινητὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι «ἅγια» ἀλλὰ διὰ τῆς καθαγιαζέσεως καθίστανται «ἱερά» καὶ εἶναι δεκτικὰ κυριότητος Ἱ. Ναῶν κ.τ.λ. πρὸς ἐξυπηρέτησιν ἀποκλειστικῶς θερησκευτικῶν σκοπῶν ἀπαγορευομένης καὶ μάλιστα κολαζόμενης κανονικῶς καὶ ποινικῶς οἰασθῆποτε ἄλλης χρήσεως αὐτῶν.

Εἰδικώτερον τὸ δίκαιον τῶν Κανόνων τιμωρεῖ τὴν ἀφαίρεσιν ἢ ἀνίερων χρήσιν πράγματος ἀφιερωμένου εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν διὰ τῆς προβλέψεως τοῦ κανονικοῦ ἀδικήματος τῆς ἱεροσυλίας (Sacrilegium), ὡς καὶ διὰ διατάξεων τοῦ κοινῶν Ποινικοῦ Κώδικος (π.χ. δι' ἄρθρου 374 παράγραφος α. Π.Κ. ἢ ἀφαίρεσις πράγματος ἀφιερωμένου εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν (εἰκόνες, ἅγια σκευὴ κ.τ.λ.) χαρακτηρίζεται κλοπὴ διακεκριμένη καὶ τιμωρεῖται εἰς βαθμὸν κακουργήματος.

Ὁ Βελσλαμῶν (Ἀπόκρισις Γ, Σ.Δ. 450 - 451) διείσαφως τὴν ἐννοίαν τοῦ ἱεροῦ πράγματος διδάσκων: «Ἰστέον ὅτι πάντα μὲν τὰ ἱερά εἰσιν ἅγια, οὐ πάντα δὲ τὰ ἅγια εἰσιν καὶ ἱερά. Τὰ ἱερά θεοῦ δικαίως εἰσιν καὶ ὑπὸ οὐδενὸς δεσπότητος, ἱερὸν δὲ πρᾶγμα ἔστι τὸ ἀφιερωθὲν δημοσίᾳ· τὰ γὰρ ἰδιωτικῶς οὐκ εἰσιν ἱερά. Ὅσα γοῦν καθολικαῖς ἐκκλησίαις ἢ θεοῖς ναοῖς μοναστηρίων προσάγονται... καὶ διὰ χειρὸς Ἐπισκοπικῆς ἢ Ἱερατικῆς, ἀπεντεῦθεν ὡς ἀνατεθειμένα τῷ Θεῷ γίνονται ἅγια καὶ ἱερά (δράτε καὶ Ζωναράν Σ.Β. 684).

Ὡς προαναφέρεται τὰ λείψανα τῶν Ἁγίων δὲν ταυτίζονται μὲ τὰ εἰς τὴν Θεῖαν Λατρείαν ἀφιερωμένα πράγματα οὔτε ἀπὸ ἀπόψεως λατρευτικῆς. Προσκυνηματικῶς λατρεύεται δι' αὐτῶν ἢ ἐν αὐτοῖς οἰκοῦσα Θεία Χάρις, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὡς «καθ' ἑαυτὰ» ἅγια ἐνθ' ἃ ἀφιερωμένα εἰς τὴν Θεῖαν Λατρείαν πράγματα (ἱερά σκευὴ, εἰκόνες, ναοὶ κ.τ.λ.) εἶναι κατασκευάσματα ἀνθρώπινα, καθαγιαζόμενα διὰ χειρὸς Ἐπισκόπου ἱερατικῶς.

Ὅντα δ' ἀφθαρτα θεῖα βουλήματι δὲν εἶναι «σώματα» ἀνθρώπων δι' ὃν λόγον καὶ δὲν ἀποτίθενται εἰς τάφους καθαγιαζομένους ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου κατ' Ἀνατολὰς Μίᾳς Οἰκουμηνικῆς Ἐκκλησίας (Κανὼν Θ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ Συνόδου) ὑπὸ τὴν γῆν ἀλλὰ φυλάσσονται ἐντὸς Ἱ. Ναῶν ἢ Ἱ. Μοναστηρίων εἰς λάρνακας ὑπὲρ τὴν γῆν, αἱ ὁποῖαι (λάρνακες) εἶναι ἀνθρώπινα ἔργα, δὲν καθαγιαζόνται ὁμοῦς διὰ χειρὸς Ἐπισκόπου ἀλλὰ καθαγιαζόνται διὰ τῆς ἐντὸς αὐτῶν ἀποθέσεως τῶν Ἁγίων λειψάνων.

II. 'Ο ν. 590) 77, ἐν Κεφαλαίῳ ΙΣΤ' καὶ ἄρθρῳ 45 προβλέπει περὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια καὶ ἀπαριθμεῖ ἐν τῇ παραγράφῳ I, καθ' ἣν:

«Οἱ ἱεροὶ ναοί, τὰ ἐν τῇ λατρευτικῇ χρήσει ἱερὰ σκεύη, ἄμφια, λειτουργικὰ βιβλία καὶ εἰκόνες, ἀποτελοῦν πράγματα ἱερὰ καθιερωμένα ἢ ἡγιασμένα καὶ ἰσχύουν ἐπ' αὐτῶν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 966 καὶ 971 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος».

Τὸ αὐτὸ ὡς ἄνω ἄρθρον, ἐν παραγράφῳ 4, 5, ὁρίζει διὰ τὰ τιμαλφῆ ἀναθήματα καὶ κειμήλια, τὰ ὅποια καὶ διακρίνονται ἀπὸ τὰ ἱερὰ πράγματα, ἐφ' ᾧ καὶ καθίστανται δεκτικὰ ἰδιωτικῆς κυριότητος τοῦ νόμου ὀρίζοντος τὸν τρόπον ἐκποιήσεως αὐτῶν.

Περὶ τῶν ἁγίων λειψάνων, μὴ ταυτιζομένων ὡς προεῖρηται: μὲ τὰ εἰς τὴν θείαν λατρείαν ἀφιερωμένα ἱερὰ πράγματα, ὁ ν. 590) 77 οὐδὲν ἀναφέρει: Τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ κενὸν τοῦ νόμου δυναμένου νὰ συμπληρωθῆ διὰ τῆς ἐρμηνείας διότι ὁ νομοθέτης ἐγνώριζεν ὅτι τὰ λείψανα τῶν ἁγίων «εἰσὶν ἅγια» καὶ ὡς τοιαῦτα δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς νομοθετικὴν ρύθμισιν.

Τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον διέκρινε τὰ ἱερὰ πράγματα (Res Sacrae) ἀπὸ τὰ ἅγια πράγματα (Res Sanctae). (Πετροπούλου, Ρωμαϊκὸν δίκαιον, διακρίσεις πραγμάτων ἐκτὸς συναλλαγῆς).

III. Οὕτω, κατὰ τὰ προεῖρημένα, τὰ ἅγια λείψανα δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν καθ' ἄρθρον 180 κώδικος ποινικῆς δικονομίας αὐτοφίας διότι, κατὰ τὴν σαφῆ ἔκφρασιν τοῦ νομοθέτου: «αὐτοφία δύναται νὰ ἐνεργηθῆ καθ' ὅλα τὰ στάδια τῆς διαδικασίας εἰς τόπους, πράγματα ἢ ἀνθρώπους (οἷα ὅμως δὲν εἶναι τὰ ἅγια λείψανα) πρὸς θεβαίωσιν τελέσεως ἐγκλήματός τινος καὶ τῶν περιστάσεων ὑφ' ἃς τοῦτο ἐτελέσθη» (Κ.Π.Δ. ἄρθρον 180 παρ. 1).

Διὰ τῆς αὐτοφίας ὁ Δικαστὴς ἀντιλαμβάνεται ἰδίαις αἰσθήσεσι καὶ θεβαίῳ ὠρισμένῳ ἀποδεικτικῆν ἀξίαν ἔχον ὑλικὸν ἀντικείμενον ("Ἀρειὸς Πάγος 370) 1965).

Ὡσαύτως εἰς τὰ ἅγια λείψανα δὲν χωρεῖ πραγματογνωμοσύνη, ἢ ὅποια κατὰ τὸ ἄρθρον 183 Κώδικος Ποινικῆς Δικονομίας διατάσσεται: «Ἄν πρὸς ἀκριθεῖ διάγνωσιν καὶ κρίσιν ἐπὶ τινος γεγονότος ἀπαιτοῦνται εἰδικαὶ γνώσεις ἐπιστήμης ἢ τέχνης τινός» τοῦ Δικαστοῦ μὴ δεσμευομένου νὰ ἀπομακρυνθῆ ἐκ τῶν περιστάσεων τῆς πραγματογνωμοσύνης καὶ δικαιουμένου νὰ ἐκτιμήσῃ ἐλευθέρως καὶ ἀνελέγκτως τὴν γνωμοδότησιν τῶν πραγματογνωμόνων. ("Ἀρειὸς Πάγος 282) 1960).

Ἡ, καθ' ἐφαρμογὴν τῶν ἄρθρων 180 - 183 κώδικος ποινικῆς δικονομίας, διαταχθεῖσα καὶ ἐπιχειρηθεῖσα δικαστικὴ αὐτοφία - πραγματογνωμοσύνη ἐπὶ τοῦ ἁγίου λειψάνου τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, τὸ ὅποιον φυ-

λάσσεται εἰς τὴν ὁμώνυμον Ἱερὰν Μονὴν Ὀμαλῶν Κεφαλληνίας, χωρὶς ὅμως ὡς προεῖρηται νὰ ἀνήκῃ, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, οὔτε εἰς τὴν κυριότητα τῆς φυλασσούσης Ἱ. Μονῆς οὔτε εἰς τοὺς Κεφαλλήνας διότι, ὡς προεῖρηται εἶναι ἀνεπίδεκτον ἐξουσιάζσεως (ὄρατε ἄνωτέρῳ) ἀποτελεῖ δεδήλωσιν, (Profanatio) εὐρισκομένην σὺν τοῖς προεῖρημένοις εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τοῦ πιστευόντος Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἄ π ὁ δ εἰ ξ ι ε ς ὅ τ ι ο ὁ δ ἔ π ο τ ε εἰ ς τ ῆ ν μ α κ ρ α ἰ ὠ ν α ζ ω ἦ ν τ ῆ ς Ἑ κ κ λ η σ ῖ α ς ἔ χ ε ι σ υ μ - ὁ ἦ π α ρ ο μ ο ῖ α ἐ ν ἔ ρ γ ε ι α.

IV. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀκόμη ἠθέλεν ἀνταχθῆ ὅτι διὰ τῆς διεξαγομένης ἐν Κεφαλληνίᾳ κυρίας ἀνακρίσεως, σκοπούσης νὰ θεβαίωθῆ, ἐὰν κατόπιν ἀνθρωπίνης παρανόμου καὶ τιμωρητῆς ἐνεργείας, ἀφηρέθησαν ἰδιογνωμόνως τεμάχια, ἐκ τοῦ ἁγίου λειψάνου τοῦ Ἁγίου Γερασίμου, καθίσταται κατὰ τὴν κρίσιν τῶν κ.κ. Εἰσαγγελέως καὶ Ἀνακριτοῦ Κεφαλληνίας, ἀναγκαῖα ἢ ἐνέργεια αὐτοφίας ἢ πραγματογνωμοσύνης, προδήλως εὐρισκόμεθα — ἀνεξαρτήτως ἄλλων — ὅχι μόνον ἐνώπιον ἀντικειμενικῶν ἀνυπερδλήτων δυσχερειῶν, ἀλλὰ συνεπεία τῆς ἀπογομνώσεως τοῦ ἁγίου ἀπὸ τῶν ἀμφίων του, ἀνεξερτήτως τῶν κινδύνων ἀνεπανορθώτου θλάθης τοῦ ἱεροῦ Σκηνώματος, ἔχοντος ζωὴν τετρακοσίων ἐτῶν, καὶ ἐνώπιον συγκρούσεως τῶν ὡς ἄνω διατάξεων τοῦ κώδικος ποινικῆς δικονομίας πρὸς τὰς κατισχυούσας συνταγματικὰς διατάξεις διὰ τῶν ὁποίων προστατεύεται ἢ ἐπικρατοῦσα ἐν Ἑλλάδι Ὁρθοκεία, καὶ ἢ τόσο ἐυαίσθητος λατρευτικὴ ἐκδήλωσις τοῦ πιστευόντος λαοῦ, διὰ τὸν ὅποιον εἶναι ἀδικιανόντων ὅτι τὸ ἅγιον Σκήνωμα δύναται νὰ γίνῃ ἀντικείμενον πραγματογνωμοσύνης ὑπὸ ἐπιτροπῆς πρὸς τοῦτο συγκροτουμένης.

Οὕτω καὶ ἀπὸ νομικῆς καὶ συνταγματικῆς ἀποκλειστικῆς πλευρᾶς ἐπισκοπούμενη ἢ ἐνέργεια αὐτοφίας - πραγματογνωμοσύνης εἰς τὸν Ἅγιον, αὕτη προσκρούει εἰς τὰ ἄρθρα 3 καὶ 13 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, τὰ ὅποια — σὺν τοῖς προεῖρημένοις — ἀπαγορεύουν τὴν ἐφαρμογὴν οἰασδήποτε διατάξεως νόμου, ἐπὶ θλάθῃ τῆς συνταγματικῶς προστατευομένης ἐπικρατοῦσης ἐν Ἑλλάδι Ὁρθοκείας, τῆς Ἐκκλησίας τῆς λατρείας ταύτης.

Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, καὶ ὑπὸ τῆς νομολογίας καὶ τῶν συγγραφέων, διδάσκεται ὅτι εἰς τὸν Δικαστὴν ἢ τὸν ἀνακριτικὸν ὑπάλληλον ἐναπόκειται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ καὶ τοῦ σκοπίμου, τῆς διενεργείας αὐτοφίας ἢ πραγματογνωμοσύνης ("Ἀρειὸς Πάγος 478) 61, 170) 1960, 288) 1931, Γάφου α. Κωνσταντ. α, 247, διάγραμ. σελ. 40) ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅμως πάντοτε ὅτι αὕτη ὄχι μόνον εἶναι ἐπιτρεπτή ἀλλὰ καὶ δὲν ἐξέρχεται τῶν ὁρίων μέχρι τῶν ὁποίων δύναται νὰ φθάσῃ ὁ νόμος.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν προεῖρημένων ἢ ἀποφασισθεῖσα ὑπὸ τῶν δικαστικῶν Ἀρχῶν (Ἀνακριτοῦ - Εἰσαγγε-

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Μέγας Λογοθέτης τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, τέως Έπίτροπος τής Έπικρατείας
παρά τή Έερᾶ Συνόδῳ και τ. Διευθυντής τής «Έκκλησίας».

Περί τήν μεσημβρίαν τής 4 Άπριλίου 1979 άνεπαύθη έν Κυρίῳ, μετά όλιγοήμερον άσθένειαν, έξ έγκεφαλικού έπεισοδίου, ό Μέγας Λογοθέτης τής Έκκλησίας τής Ελλάδος Θεοδόσιος Κ. Σπεράντσας.

Ό μεταστάς διετέλεσεν, επί 11ετία, Έπίτροπος τής Έπικρατείας παρά τή Έερᾶ Συνόδῳ τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, καθώς επίσης και, επί 12ετία, Διευθυντής τών περιοδικών Αύτης «Έκκλησία» και «Έφημέριος». Προσέφερε δέ πολυτίμους ύπηρεσίας εις τήν Έκκλησίαν και εις τό Έθνος μας έξ όσων επικαιρών θέσεων ύπηρέτησεν, όπως τού Έκπαιδευτικού, τού Διευθυντού Διανομῶν παρά τῷ Υπουργείῳ Έπισιτισμοῦ, τού Νομάρχου Πρεβέζης και Άν. Γενικοῦ Διοικητοῦ Ήπειρου, τού Δημοσιογράφου και Διευθυντοῦ

τής μεγάλης Άθηναϊκῆς Έφημερίδος «Έλεύθερος Λόγος», τού Συμβούλου και Γεν. Διευθυντοῦ τού Πολιτικοῦ Νοσοκομείου Άθηνῶν «ή Έλπίς».

Η έξόδιος άκολουθία αὐτοῦ έψάλη, έν μέσω συρροῆς πλήθους έκ τῆς τά πρώτα φερούσης Άθηναϊκῆς και Κυκλαδικῆς Οικογενείας, εις τόν Γ. Ναόν τού Α΄ Νεκροταφείου Άθηνῶν, ένθα και ένεταφιάσθη.

Τήν Έερᾶν Σύνοδον τής Έκκλησίας τής Ελλάδος άντεπροσώπευσεν ό Άντιπρόεδρος Αύτης Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κερκύρας και Παξῶν κ. Πολύκροπος, τόν δέ κωλυόμενον Μακαριώτατον Άρχιεπίσκοπον Άθηνῶν και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφεῖμ ό Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Δωδώνης κ. Χρυσόστομος.

λέως) Κεφαλληνίας αὐτοψία - πραγματογνωμοσύνη επί τού Ιεροῦ λειψάνου τού Αγίου Γερασίμου εἶ ν α ι και νό μ ω ά ν ε π έ ρ ε ι σ τ ο ς καθ' όσον ή έφαρμογή τού προειρημένου άρθρου 183 κώδικος ποινικῆς δικονομίας προϋποθέτει τελεσθ έν έγκλημα και δέν συγχωρεται «έπί άπλη ύπονοία ότι έτελέσθη έγκλημα» (Πλημμελειοδικεϊον Κυπριασσίας 126) 1964 πρότασις Εισαγγελέως Χρ. Τζανακάκη εις Ποινικά Χρονικά ΙΑ΄ 456 δλ. και Άρειος Πάγος 576) 1971, έν Συμβουλίῳ εις Ποιν. Χρονικά ΚΒ, σελ. 149).

Ποϊον έγκλημα έτελέσθη προκειμένου περι τού Σκηνώματος τού Αγίου Γερασίμου Κεφαλληνίας όταν, έκτός τών άποσαφηνίσεων τού Σεβ. Μητροπολίτου Κορίνθου διά τῆς ύπ' αριθμ. 144) 1978 Κανονιστικῆς άποφάσεώς Του και ό Σεβ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας, ως θεβαιούται έκ τῆς ύπ' αριθμ. 17) 8.1.79 αναφοράς του προς τήν Έερᾶν Σύνοδον, προς άπόδειξιν ότι ό δημιουργηθείς θόρυθος είναι άδικαιολόγητος και όλως άβάσιμος, άπέστειλεν εις τόν Εισαγγελέα Κεφαλληνίας αναφοράς τών Ήγουμενοσυμβουλίῳν άποκλειούσας οϊανδήποτε άνίερν ανθρωπίνην ένέργειαν επί τού αγίου Σκηνώματος;

V. Έν συμπέρασματι: 1) Άποκρουστέον είναι τό αίτημα τού Σεβ. Κεφαλληνίας περι άποφάσεως τῆς Έερᾶς Συνόδου συγκροτήσεως Έπιτροπῆς έξ Άρχιερέων, ειδικῶν καθηγητῶν Πανεπιστημίου και προσωπικοτήτων έκ τών έν Κεφαλληνία δικαστικῶν και δημοσίῳν άρχῶν προς διενέργειαν τῆς ζητουμένης

αὐτοψίας και πραγματογνωμοσύνης επί τού Αγίου Λειψάνου, (δράτε αναφοράς Σεβ. Κεφαλληνίας).

2) Η άποφασισθεϊσα ύπό τών κ.κ. Εισαγγελέως και Άνακριτοῦ Κεφαλληνίας ένέργεια αὐτοψίας - πραγματογνωμοσύνης επί τού Ιεροῦ λειψάνου τού Αγίου Γερασίμου δυσκόλως δύναται νά θεωρηθῆ ότι άποτελεϊ άληθῆ έρμηνείαν και όρθήν έφαρμογήν τών σχετικῶν περι αὐτοψίας - πραγματογνωμοσύνης διατάξεων τού Κώδικος Ποινικῆς Δικονομίας, και έν πάση περιπτώσει προσκρούει εις τά περι Άγίων Λειψάνων πιστεύματα τών Χριστιανῶν, τά όποϊα είναι άνεπίτρεπτον νά ύποστώσι κλονισμόν.

3) Μετά τήν ύπ' αριθμ. 144) 1978, έρειδομένην εις τήν παράγρ. 4 άρθρον Γ ν. 590) 77, κανονιστικήν άπόφασιν τού Σεβ. Μητροπολίτου Κορίνθου, διά τῆς όποϊας άποσαφηνίζεται ότι εις τό Έερῶν Προσκύνημα Αγίου Γερασίμου Τρικάλων Κορινθίας φυλάσσονται «τεμάχια έκ τού Ιεροῦ λειψάνου τού Όσίου Μακαρίου Νοταρά, και ούχι έκ τού φυλασσομένου εις τήν δμύνημον έν Κεφαλληνία Έερᾶν Μογήν τού Αγίου Γερασίμου, ούδέν ζήτημα είναι δυνατόν νά ύφίσταται ώστε νά κρίνεται άπαραίτητος ή ένέργεια αὐτοψίας - πραγματογνωμοσύνης επί τού Έεροῦ Σκηνώματος».

Έν Άθήναις τῆ 3ῃ Φεβρουαρίου 1979

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΔΙΔΑΙΟΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΠΑΡ' ΑΡΕΙΩ. ΠΑΓΩ.

Παρέστησαν δὲ καὶ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Νικόδημος, ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Παν. Ἀρχιμ. Μάξιμος Εὐδάς, ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Παν. Ἀρχιμ. Παντελεήμων Γιζός, ὁ Πρωτοσυγκελλεύων καὶ Ἱεροκλήρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως Παν. Ἀρχιμ. Φιλάρετος Βιτάλης, ὅστις εἶπε καὶ τὸν προσήκοντα ἐπικλήδειον λόγον, ὁ ἐκ Κιμῶλου Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Ράμφος, ὁ ἐκ Σίφνου Αἰδ. Πρωτοπρεσβύτερος - Καθηγητῆς Ἀντώνιος Κουλούρης κ.ἄ.

Μετὰ τὸν Σεβασμιώτατον Ἀντιπρόεδρον τῆς Ἱεράς Συνόδου Μητροπολίτην Κερκύρας κ. Πολύκαρπον, διερμηνεύσαντα τὴν συμπάθειαν καὶ τὰς συλλυπητηρίους εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰ τέκνα καὶ τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀποικομένου, ὁ Παγοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης Φιλάρετος Βιτάλης, τὸν ὁποῖον ὁ ἀείμνηστος, διὰ τῆς διαθήκης του ὤρισε Πρόεδρον τοῦ, δι' αὐτῆς συνιστωμένου, πνευματικῆς Ἰδρυμάτος τοῦ «Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, ὁ Θεολόγος», ἀπήγγειλεν, ἐν μέσῳ θαυμάτης γενικῆς συγκινήσεως, τὸν ἀκόλουθον ἐπικλήδειον λόγον:

«Τὸν ἐπαινοῦ αὐτοῦ ἐξαγγελεῖ ἡ Ἐκκλησία»
(Σ. Σειρ. λθ', 10).

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

Ἀγαπητοὶ Ἀδελφοί,

Ὁ καλὸς Κυκλαδικὸς μας κόσμος καὶ γενικώτερα ὁ εὐσεβὴς Ἑλληνορθόδοξος Λαὸς μας διακατέχονται, δίχως ἄλλο, ἀπὸ εὐλογὴ συγκίνησι γιὰ τὴν ἀπώλεια, ἀπ' τὴν μάταιη τούτη ζωὴ μας, μιᾶς ἡγετικῆς τῶν ἐξαλείας μορφῆς, τοῦ μακαριστοῦ Θεοδόου Σπεράντια, πὸν ἥρεμα καὶ «ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως καὶ ζωῆς αἰωνίου» παρέδωσε τὴν ὠραία ψυχὴ του σὰ χεῖρα τοῦ θείου Δημιουργοῦ, γύρω στὸ μεσημέρι χθὲς (4.4.1979), ἀφοῦ πρὶν τοῦτ' ἔγεινε Θ. Εὐχέλαιο καὶ κοινώρησε, δυὸ φορὲς μάλιστα, τ' Ἀχρονία μυστήρια, «φάρμακον ἀθανασίας, ἀντίδοτον τοῦ μὴ ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ζῆν ἐν Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἰγν. πρὸς Ἐφεσ. ἐν Β.Ε.Π. τ. 2, σελ. 16 - 17).

Ὁ ἀείμνηστος ἀποτελοῦσε μιὰ ἐξαιρετικὰ εὐγενική καὶ καλωσυνάτη φροσιγνωμία, μιὰ ἐπέροχη δημιουργική φύσι, μιὰ ζωντανὴ πνευματικὴ παρουσία, ἓνα μεγάλο κεφάλαιο γιὰ τὸν Τόπο μας, ἓνα εὐεργετικὸ γι' αὐτὸν παράγοντα, μιὰ δεσπζουσα ἐκκλησιαστικὴ προσωπικότητα, ἓνα μαχητὴ φλογερὸ καὶ ἀκατάβλητο τῆς ἀγιωτικῆς Ὁρθοδοξίας μας, ἀλλὰ καὶ ἓνα θαυμάσιο ἄνθρωπο τοῦ πνεύματος, πὸν διακρίθηκε καὶ ἀκτινοβολήσῃσαν ἀδάμαντας πολυεδρικούς, ὡς ἀνταρξάφρας, λογοτέχνης, ποιητῆς, μὲ κῆρος πελώριο καὶ φωνερινότητα ἰδανική, τόσο ὥστε δίκαια νὰ τοῦ ἀνήκῃ «δόξα καὶ ἔπαινος κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ» (Α' Παρ. ις' 27).

Ἦταν ὁ ἀοίδιμος γόνος ἐκλεκτὸς τῶν Σιφνίων Κωσιῆ καὶ Φλώρας Σπεράντια, γεννημένος (1888)

*Ὁ εἰς Κύριον ἐκδημήσας ἀείμνηστος Θεοδόσιος Σπεράντιας

στὴν Πόλι, μεγαλωμένος ὅμως στὴ Σίφνο, ὅπου καὶ ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα, στὸ Δημοτικὸ καὶ στὸ Σχολαρχεῖο τῆς, ξεχωριστὰ ὅμως μορφώθηκε καὶ διαπαιδαγωγήθηκε σύμφωνα μὲ τὴν πηγαία καὶ ὀλοζώντανη ἐκεῖ ἑλληνορθόδοξη παράδοσί τῆς. Ὑστερα συνέχισε τὶς σπουδὲς του στὴν Πάτρα καὶ στὸ Μεσολόγγι, ἀκολουθώντας τὸν θεῖο του Πολύκαρπο Συνοδικό, ἐπιφανῆ, τότε, Ἱεροκλήρυκα καὶ μετέπειτα Μητροπολίτη Γόρτυνος, Μεσσηνίας. Κατόπιν ἐσοῦδας φιλολογία καὶ ἀρίστευσε στὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Σὰν φοιτητῆς ἐδημοσίευσεν θαυμάσια πρωτόλεια ποιήματα του, πρωτοσέλιδα μάλιστα, στὴν περίφημη ἐφημερίδα «Ἀθῆναι» τοῦ Γ. Πώπ, πὸν ἔκαμαν τότε αἰσθητοὶ στοὺς ποιητικοὺς καὶ λογοτεχνικοὺς κύκλους. Τὸ 1910 πρωτοδιορίσθηκε Σχολάρχης στὴν Ἄνδρος, ὅπου ἄφησε ἐποχὴ καὶ ἀρίστες ἀγαπήσεις. Γι' αὐτὸ καὶ, μ' εὐφημῆ μνεῖα καὶ εὐμενῆ πρότασι τῶν ἀρμοδίων, μετατέθηκε γρήγορα (1914) στὴν Ἀθήνα. Καὶ προήχθηκε σὲ Καθηγητὴ τῆς πρώτης Βαθμιαίας Σχολῆς. Ἀλλὰ τελικὰ παραιτήθηκε ἀπ' τὴν ἐκπαίδευσιν. Γιατὶ ἐπιστρατεύθηκε σ' ἄλλους καιροὺς τομεις τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, ἀπ' ὅπου προσέφερε πολυτιμώτατες ὑπηρεσίες, μὲ ξεχωριστὴ πάντα εὐσυνειδησία, ἀγάπη καὶ παρομιώδη ἀνιδιοτέλεια.

Καὶ πρῶτα - πρῶτα διετέλεσε Διευθυντῆς Διανομῶν στὸ Ὑπουργεῖο Ἐπισιτισμοῦ σὰ δύσκολα χρό-

νια (1916 - 1920). Μετά διορίσθηκε, με ειδική αποστολή, Νομάρχης Πρεβέζης και Άν. Γεν. Διοικητής Ήπειρου (1922 - 1924). Ή παρουσία του στην Πρεβέζα υπήρξε δλοφώτεινη κι' ή προσφορά του ευεργετική κι' ανεπαλήθη στο ζήτημα μάλιστα τής προστασίας κι' εγκαταστάσεως, στη Λάμιαση και στα Διοβούνια, κυρίως σε μοναστηριακές εκτάσεις, τών ξερριζωμένων απ' τόν Πόντο και τήν Μικρασία τραγικών αδελφών μας. Μετά τήν παραίτησί του, αποφάσισε και προχώρησε στη συγκρότησι μ' άλλους, εκδοτικής εταιρείας, που εξέδιδε τήν μεγάλη άθηναική εφημερίδα «Ελεύθερος Λόγος», και τής όποιας ήταν ψυχή και διευθυντής. Ή δυναμική σ' αυτήν άθρογογραφία του επάνω σε θέματα ύψιστης έντιμής και κοινωνικής σημασίας προδύκασε σεισμό. Γι' αυτό γρήγορα πήρε πρωτοποριακό χαρακτήρα, κατέλαβε τήν πρώτη θέση σε κυκλοφορία. Ταυτόχρονα όμως έδημιούργησε δυσαρέσκεις κι' αντιδράσεις άνάμεσα στους κρατούντες. Και ή άδίστακτη δικτατορία τού Παγκάλου τόν έδύωξε σκληρά. Και τόν εξώρισε. Και τούκλεισε τήν μαχητική εφημερίδα!

Τό 1928 διορίζεται απ' τήν Κυβέρνησι κι' αναλαμβάνει ύψηλότερα καθήκοντα σάν Ήπίσκοπος τής Ήπικρατείας στην Ίερά Σύνοδο. Ή παρουσία του σ' όλες τις Συνοδικές συνεδριάσεις κι' ή θεική του εύλαβική συμβολή σ' όλα τα μεγάλα θέματα τής Εκκλησίας υπήρξε πρωτοφανής. Δικά του αποκλειστικά επιτεύγματα ήταν ή σύνταξι κι' ή ψήφισι απ' τή Βουλή τών σπουδαίων εκκλησιαστικών Νόμων για τόν Ο.Δ.Ε.Π. και τό Τ.Α.Κ.Ε. Και γι' αυτό σύσσωμη ή Ίεραρχία τής Εκκλησίας μας, σε μιά της συνεδρίασι, στις 31.10.1931, όμόφωνα αποφάσισε και με παρατεταμένα χειροκροτήματα και γενική θριαμβική επιδοκιμασία, υπό τήν προεδρία τού σοφού Αρχιεπισκόπου Αθηνών κυρού Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, τόν ανεκήρυξε Μεγάλο Δογοθέτη τής Έλλαδικής μας Εκκλησίας, τιμή που για πρώτη φορά σ' αυτήν έγινε. Και τούτο, μ' αποκλειστικό σκοπό, όπως διατύπωνε στο έγγραφό της, για να θραυενθή ή ευσέβεια και τό πηγαίο όρθόδοξο φρόνημά του, ή άρειτή του και ή άγάπη του στην Εκκλησία μας, ή φωτεινή κι' ευεργετική δραστηριότητά του για τήν επίλυσι μεγάλων προβλημάτων της για τήν σύνταξι και ψήφισι - δημοσίευσι τών εκκλησιαστικών Νόμων για τό Τ.Α.Κ.Ε. και τόν Ο.Δ.Ε.Π.

Ή δικτατορία όμως τού Μεταξά τού άνέκορε τήν ρωμαλέα του όρμη. Κι' όλως διόλου άδिका κι' εγκληματικά τόν άφησε στο περιθώριό!... Ή δέ γερομανιαλική κατοχή τόν θόηκε έμπερίστατο. Παρά ταύτα έθελοντικά θρόδηκε όλόρθος μαχητής και θερυός συμπαροσάτης τού χειμαζόμενου Λαού τών Αθηνών. Ίδρυνε, τότε, με μύριους κόπους και θυσίες άπειρες, κι' έλευτοόρησαν (1942 - 45) ευεργετικά, με τήν άσκη προσωπική του δραστηριότητα και υπό τήν γενική διεύθυνσί του, τα περίφημα Καταφύγια Ήπειρούσης Περιόλφρεως (Κ.Ε.Π.). Σ' αυτά, 70 Ίατρεία επανδρωμένα άριστά από γιατρούς έθελον-

τες και λοιπό νοσοκομειακό προσωπικό, πρόσφεραν δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψι σ' ένα άπειρο πλήθος πονεμένων και κατατρεγμένων αδελφών μας. Τό υπέροχο και σωτήριο τούτο έργο τιμήθηκε μετά με τό χρυσό θραβείο άρειτής απ' τήν Άκαδημία Αθηνών.

Όταν έγινε ή άπελευθέρωσις, διέτρεξε τόν άμεσο κίνδυνο, μετά από προδοτική σύλληψι του, να έπτελεσθή απ' τούς Έλασίνες! Κατά θαυμαστό όμως τρόπο διασώθηκε. Κι' έγινε, δίχως άλλο, κατά μιστηριώδη τρόπο, όργανο τής βουλής τού Θεού να σωθή τότε κι' ή Έλλάδα μας απ' εκείνη τήν τρομακτική θύελλα. Ήπλήρωσε όμως ό άείμητος γι' αυτό θαύτατο τίμημα τήν άπαγωγή και τήν σιγνή δολοφονία τής εκλεκτής συζύγου του Ευτέρπης. Ό ίδιος σ' ένα του μουσούργημα έγραφε, τότε:

Ψυχές δαιμονοφόρες με κολασμένα χέρια
σάν προο σ' έμακάλεφαν άρνάκι πασχάλιας.
Ήτανε νύχτα και χιονιάς, λές κι' εκλαιγαν τ'
(άστέρια
και πέφτανε τα δάκρυά τους σάν άνθια μωγδα-
λιάς.

Άλλά στο θαύτατο τούτο πόνο του προσπάθησε και θόηκε παρηγοριά κι' ανακούφισι απάλυνοντας, με τήν όλοπρόθυμη και δωρεάν έξυπρητήσι, τόν πόνο άλλων, αναρτίμων, θλιμμένων και βασανισμένων, απ' τήν επίκαιρη θέση τού Συμβούλου και Γενικού Διευθυντού στο Πολιτικό Νοσοκομείο Αθηνών (ή Ήλις). Κι' έδω ή παρουσία του συνετέλεσε στην πλήρη άνασυγκρότησι κι' εύρυθμη κατά πάντα λειτουργία τού Ίδρύματος αυτού.

Αργότερα (Άπρίλιος 1956) ό άοίδιμος Αθηνών και πάσης Έλλάδος κυρός Δωρόθεος τόν έπίεσε και τόν έπεισάτευσε, κυριολεκτικά, για να προσφέρη τις πολύτιμες υπηρεσίες του στην Εκκλησία. Έτσι τού άνέθεσε τήν διεύθυνσι τών εκκλησιαστικών περιοδικών «Εκκλησία» και «Εφημέριος», που με τήν επίκαιρη πάντα κι' όλοζώντανη ένθιμοθησκευτική άθρογογραφία του, με τήν ξεχωριστή επιμέλεια τής εκλεκτής ύλης και τα μνημειώδη αναμνηστικά τεύχη άφήκαν έποχή. Μάλιστα οι ειδικές εκδόσεις, που καθιέρωσε κι' ή δωρεάν προσφορά τους σ' όλους τούς Έφημερίους μας ήταν κάτι τ' όλότελα πρωτότυπο κι' έξαιρετικό.

Δώδεκα χρόνια ίερή διακονία έδω, στην Εκκλησία, με τριετή σ' αυτήν προύπηρεσία κατά τα έτη 1929 - 1931, μιά όλόκληρη ζωή με φλογερή έλληνορθόδοξη άθρογογραφία άλλου, σ' όλο σχεδόν τόν έπίσημο εκκλησιαστικό και κυκλαδικό τύπο, άγώνας έντονος για τήν διαφύλαξι τών ακριβών μας έλληνοχριστιανικών παραδόσεων, συγγραφική εργασία

πολυσχιδής κι' ἐξαιρετικῆ ἐπάνω σὲ θέματα οὐσίας, ἄριστες μεταγλωττίσεις ἐκλεκτῶν πατερικῶν κειμένων, διαλεκτὲς ποιητικὲς συλλογὲς καὶ πρωιότυπες, ὅπως «ἡ Σίφνος μας», ἀλλὰ κι' ἄλλες ὑπέροχες δρασηριότητες, ὅπως ἡ ἀξιοποίησις τῶν Κατακομβῶν τῆς Μήλου, ἡ ἀνέγερσις τοῦ Δημοτικῶν Σχολείου Ἀπολλωνίας Σίφνου, ἡ ἀνασυγκρότησις ἐκ θεμελίων καὶ ἀπὸ τὸ ὑστέρημά του κι' ἡ ἀξιοποίησις κι' ἀνάδειξις σὲ περίφημο Προσκύνημα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ Θεολόγου Μονγκού σ' αὐτήν, ἐπίσης ἡ συμβολή του γιὰ τὴν εὐρυθμὴ λειτουργία τοῦ Ἐκκλησιαστικῶν Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης, ὅπου ἦταν Γενικὸς Γραμματέας, ἡ ἴδρουσι, μὲ δική του ἐμπνευσι καὶ πρωτοβουλία, τῆς Ἐταιρείας Προστασίας τοῦ Γήρατος (1957), ἡ συμβολή του ἐπίσης σὴν ἴδρουσι τῆς Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν, κι' ἡ θεομύοιαι - ἐργώδης συμπράξις του σ' ὅλες τὶς κινήσεις καὶ ἐκδηλώσεις γιὰ τὶς Κυκλάδες μας, ὅλα αὐτὰ δείχνουν περίτρανα τὸ πόσο χαλκέντερος ἦταν καὶ ἀεικίνητος ὁ πολὺκλανοστος Θεοδόσης Σπεράντισας, πόσο δημιουργικὸς κι' εὐεργετικὸς, πόσο πνευματέμφορος καὶ ζωντανὸς ἡγετικὸς παράγων τῆς Ἑλλάδος μας ἦταν σ' ὅλους γενικὰ τοὺς τομεῖς, τῆς ἐκκλησιαστικῆς, ἐθνικῆς, κοινωνικῆς, φιλανθρωπικῆς, ζωῆς.

Ἄν προσθέσωμε τώρα τὴν ψυχική του εὐγένεια καὶ ὁμορφιά, τ' ἀνώτερα χαρίσματα καὶ προσόντα του, τὴν μελίρροη εὐφροσύνη καὶ ῥητορικότητα, τὸν ἀπειρο πλοῦτο τῶν αἰσθημάτων τῆς καλωσύνης καὶ ἀρχοντιᾶς του, τὸν ἄριστο τύπο τοῦ «καλοῦ κάγαθοῦ» οἰκογενειάρχου μ' ἐκλεκτὰ παιδιά, ἔχομε μιὰ πλήρη, σχεδόν, εἰκόνα τῆς πολυσύνθετης φρυσιογνωμίας του.

Ἡ Σίφνος μας τὸν περασμένο αἰῶνα ἀνέδειξε ἓνα πολὺσοφο ἄνδρα, μεγάλο φιλόσοφο καὶ θεολόγο, πωρόφο σ' ἀλήθεια μαχητὴ τῶν πατρῶν καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸν αἰτίμιο καὶ ἀδικημένο Ἀπόστολο Μαζράκη.

Ἡ Σίφνος τὸν σύγχρονο εἰκοστὸ αἰῶνα μᾶς πρόσφερε τὸν ὑπεράξιο συνεχιστὴ του ἀείμνηστο Θεοδόση Σπεράντισα, Μεγάλου Λογοθέτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τίτλο - ὀφφίκιο ἰδιαίτερα σ' αὐτὸν προσφιλῆ, πὸν περικλείει, δίχως ἄλλο, ὅτι πίστευσε κι' ἀγάπησε ὀλόφυχα, ὅλες τοὺς τὶς χάρες καὶ τὶς καλωσύνες, ὅλες τοὺς τὶς θεϊκὲς προσφορὲς κι' εὐεργεσίες σὴν Ἐκκλησία, σὶ Ἔθνος, σὶ Γράμματα.

Κλείνοντας χθὲς τὰ μάτια του ἤρεμα καὶ μ' ἔνθεη πίστι πρὸς τὴν ἀθανασία, ἔνοιξε μὲ μᾶς φαιτόχαρα. Κι' ἐπέρασε ἄρωτος κι' ἔνδοξος σὴν αἰωνιότητα τοῦ Θεοῦ, ἀφήνοντας σὲ μᾶς ἀνάμνησι ἀγαθῆ, ὄνομα κι' ἔργο «αὐτὸ ἐκδηγήσασθαι ἐπαίνους» (Σ. Σειρ. μδ' 8). Ἡμπορῶ νὰ ἐπαναλάβω καὶ γι' αὐτὸν τὰ θεῖα λόγια τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου «Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρι ναι, λέγει τὸ Πνεῦμα, ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ

τῶν κόπων αὐτῶν τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν» (Ἀποκ. ιδ' 13). Μᾶς ἄφησε ἀκόμη, μὲ τὴν διαθήκη του, πὸν τὴν σιολίζει ἡ εὐωδιά τῆς μεγάλης του πνευματικῆς ἰδιοσυγκρασίας, ἓνα ὑπέροχο πνευματικὸ ζἴδρουμα «Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, ὁ Θεολόγος», πὸν θ' ἀναδειχθῆ εὐεργετικώτατο γιὰ τ' ἀγαπημένο καὶ χιλιετραγοντισμένο ἀπ' τὸν ἴδιο νησάκι του, τὴν πνευματέμφορη Σίφνο!

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ θεβαιώσω, ἀείμνηστε Γέροντα καὶ πολὺκαρπε - ἀγλαόκαρπε Ἐργάτη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους μας, πὸς ἡ μακαρία μνήμη σου θὰ παραμείνη γιὰ πάντα γλυκεῖα κι' ἀμάραντη. Κι' ἀκόμη, πὸς ἡ ζωντανή σου ἀγάπη πρὸς τὴν Ὁρθοδοξία μας, ἡ ὑποδειγματικὴ σου ζωὴ, ἡ φαιτόλουστη ἀρετὴ σου, ἡ μεγάλη παιδοδοξατορεία σου, θὰ μᾶς ἐμπνέουν καὶ θὰ μᾶς καθοδηγοῦν σταθερὰ σὴν ἐκπλήρωσι καὶ τοῦ δικοῦ μας χρέους.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ ἀκόμη νὰ τελειώσω τ' ἀπέριτα τοῦτα λόγια, λόγια ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ, ἀναφέροντας τὴν τελευταία στροφή ἀπ' τὸ θαυματοῦχο καὶ τόσο συγκινητικὸ σου ποίημα, «Δέηση», πὸν τὸ ἐμπνεύσθη καὶ ἔγραψες, πρὶν ἀπὸ λίγες μέρες, σὰν κύκνειο ἄσμα σου:

Χριστέ μου, πὸν μᾶς ἀνοιξες τὶς πύλες τ'
(Ὁὐρανοῦ
κι ἐμεῖς τὶς ξανακλείσαμε, σπλαχνίσου μας
(καὶ πάλι.
Καὶ πλούμισε καὶ στόλισε τὸν ἄφτερό μας νοῦ
μὲ τὰ φτερὰ τῆς πίστεως σου, γιὰ τῆς ζωῆς
(τὴν πάλι.

★

Μετὰ ταῦτα ὠμίλησε καὶ ἀπηύθυνε τὸν τελευταῖον χαριετισμὸν ὁ τέως Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Στυλιανὸς Κορρές, ὡς πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Πολυσέβαστε καὶ πολὺκλανοστε συμπολίτα καὶ φίλε,

Ἡ Ἐταιρεία Κυκλαδικῶν Μελετῶν σοῦ ἀπένειμε τὴν ζηλοτὴν προσωνυμίαν τοῦ Μεγάλου Κυκλαδίτου, στηριζομένη ἐπὶ τῆς εὐρυτάτης μορφώσεώς σου, τῆς παγκοσμίως ἀνεγνωρισμένης ἀρετῆς σου, τῶν μαζῶν ἀγώνων σου, τῶν ἀμετρήτων μόχθων σου καὶ τῆς γονιμοτάτης μαζῆς δρασηριότητός σου ἐπὲρ τῆς προόδου καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῶν προσφιλεστάτων σου Κυκλάδων.

Γεννηθεῖς καὶ ἀνδρωθεῖς εἰς τὴν διὰ παντὸς τοῦ μαζροῦ βίου σου διατελέσασαν ἀγαπημένην σου Σίφνον συνεδέθη μετ' ἐκλεκτῆς καὶ κατὰ πάντα ἀξίας σου συντρόφου, ἐδημιούργησες ἔσοχον χριστιανικὴν οἰκογένειαν, συνέδεσες τοὺς προσφιλεῖς υἱούς σου μὲ

τὴν γενέτειραν νῆσον, ἐνεφύσησες εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀμέριστον τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ ἠσυχολήθησες εἰς τὴν θεραπείαν τῶν γραμμῶν, τὴν ἐμπέδωσιν τῆς ἠθικῆς καὶ τὴν ἐπικρατήσιν τῆς ἀγάπης εἰς τὸν κόμον.

Ἐδέχθησες πληῆγμα σκληρὸν τὸν πρόωρον θάνατον τῆς προσφιλεσιότητος συντρόφου σου, ἀλλὰ ὑπέμεινες τοῦτο μὲ καρτερίαν ἀληθινοῦ σοφοῦ.

Ἐξηκολούθησες τοὺς ὑψηλοὺς καὶ εὐγενεῖς ἀγῶνας σου ὡς ἐκπαιδευτικὸς καὶ ἐν συνεχείᾳ ὡς δημοσιογράφος καὶ λόγιος ὑπὲρ τῶν γραμμῶν, τῆς ὁρθῆς ἀγωγῆς τῆς κοινωνίας, τῆς ὁρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς Πατριδος. Λαμπροὶ δημοσιογραφικοὶ ἀγῶνες, ποικίλαι καὶ ἐκλεκταὶ συγγραφαί, πλούσια καὶ ὑψηλὰ ἐπιτεύγματα, κοινωνικὴ δραστηριότης, σὲ ἀνέδειξαν κορυφαῖον ἀγωνιστὴν — ὑπέρμαχον τῶν ἠθικῶν ἀξιών καὶ ἔσοχον ἐρευνητὴν καὶ συγγραφέα.

Μεγάλα καὶ γενικά προβλήματα τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ πλεῖστα εἰδικώτερα σὲ ἀπασχόλησαν δι' ὅλης τῆς ζωῆς σου καὶ διέθεσες ὑπὲρ αὐτῶν ὄχι μόνον τὸν πολὺτιμον χρόνον σου, ἀλλὰ καὶ τὴν περιοσίαν σου καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σου.

Μέσα εἰς τὴν πολὺπτυχον δραστηριότητά σου, αἱ Κυκλάδες σου καὶ τὰ προβλήματα τῶν, ἰδιαιτέρως ἡ λατρευτὴ σου Σίφνος, σὲ ἀπερρόφησαν ἰδιαιτέρως. Ἐισαγοῦδησες τὴν γενέτειράν σου καὶ τὰ ἄλλα Κυκλαδονήσια μὲ τὴν ἀθάνατη μοῦσαν Σου, εἰσαγάθησες σκληρὰ διὰ τοὺς πτωχοὺς νησιώτας, πὺν παρέμειναν εἰς τοὺς ξηροὺς βράχους τῶν πιστοὶ φύλακες, ἀγρυπνοὶ φρουροὶ ὄχι μόνον τῆς ἀπαραμίλλου φύσεώς τῶν ἀλλὰ καὶ τῶν παραδόσεων τῶν πὺν συνεκράτουν καὶ συντηροῦν τὸν πανάρχαιον πολιτισμὸν τῶν.

Εἰς τὸ πλῆθος τῶν πολλῶν καὶ σοβαρῶν ἀσχολιῶν σου, εὗρισκες πάντοτε καιρὸν νὰ μεριμνᾷς διὰ τὰς Κυκλάδας καὶ τοὺς Κυκλαδίτας. Καὶ κατέστησες σκοπὸν τῆς ζωῆς σου τὴν ἀξιοποίησιν ὑπὲρ τῶν Κυκλάδων, τῶν πολυαριθμῶν Κυκλαδιτῶν τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Πειραιῶς πὺν ἠναγκάσθησαν ἀπὸ τὰς σκληρὰς βιωτικὰς ἀνάγκας νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ νησιά καὶ νὰ καταφύγουν εἰς τὰ κέντρα. Ἐτοὶ εὐρέθησες μεταξὺ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ Κοινοφελοῦς Ὁργανισμοῦ ὅταν ἐκ τῆς πείνης καὶ τῶν ἀσθενειῶν ἀπεδεκατίζοντο οἱ νησιῶται ἐπὶ Κατοχῆς. Καὶ εὐρέθησες ἐπίσης μεταξὺ τῶν ἰδρυτῶν τῆς Ἐταιρείας τῶν Κυκλαδικῶν Μελετῶν, ὅταν ἐπανήρχισεν εἰς τὰ νησιά ἡ πνευματικὴ ζωὴ καὶ δραστηριότης.

Οἱ Παγκυκλαδικοὶ Ὁργανισμοὶ καὶ ἰδίως ἡ Ε.Κ.Μ. ἠοιδάνοντο ἀγαλλίασιν ἀπὸ τὴν παρουσίαν καὶ τὴν δραστηριότητά σου μεταξὺ τῶν μελῶν τῶν. Ἀνεγνώρισαν τὴν ἀξίαν σου καὶ τὴν πρὸς τὰ νησιά βοήθειάν σου. Σὲ ἠγάπησαν καὶ σὲ ἐτίμησαν. Καὶ σὺ ὑπερήφανος καὶ πωρευτιχῆς ἦσον πάντοτε κοντὰ τῶν. μαζί τῶν εἰς πᾶσαν ἐκδήλωσιν καὶ πᾶσαν προσπάθειάν τῶν.

Τώρα αἰφνιδίως σὲ χάνουν. Στεροῦνται τῆς παρουσίας καὶ τῆς συμπαροσάσεώς σου, τῆς ἀγάπης καὶ τῶν φροντίδων σου.

Θὰ σὲ αἰσθάνονται ὅμως πάντοτε ζῶντα καὶ παρόντα ἀνάμεσά τῶν, θὰ ἐμπνέωνται ἀπὸ τὴν ἀνάμνησίν σου καὶ θὰ ἐνθαροῦνται εἰς τὰς συλλογικὰς ὑπὲρ τῶν προσφιλῶν Κυκλάδων προσπάθειαι τῶν.

Αὐτὸ ὑποσχομένη ἡ Ε.Κ.Μ. τὴν ὁποῖαν τόσον ἠγάπησες καὶ ἐβοήθησες, καταθέτει ἐπὶ τῆς σελιῆς σοροῦ σου, στέφανον ἀειδαίου εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχεται νὰ παραμείνῃ ἀγήρωσ ἡ μνήμη σου, πολὺκλαυστε καὶ πολυεθέαστε μεγάλε συμπολίτα, Θεοδόση Σπεράντια.

Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησαν ὁ Καθ. Παν) μίου Ἀθηναίων κ. Μενέλ. Μ. Διαπούλης, ὁ Σίφνιος διδάσκαλος καὶ συγγραφεὺς κ. Ἀντ. Τροῦλλος ἐκ μέρους τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Ἀθήναις Σίφνιων, ὁ κ. Γεώργ. Γραμματικῆς, δικηγόρος παρ' Ἀρείφ Πάγῳ καὶ ὁ κ. Ἀντώνιος Μαστροκάκος ἐκ μέρους τῆς ἀδελφότητος Σίφνιων «Ἀγίος Συμεών». Ἐξ ἄλλου, ἄλλα ψηφίσματα ἐξέδωσαν καὶ δημοσιεύθησαν ἐκ μέρους τοῦ ἐν Ἀθήναις Συνδέσμου Σίφνιων, τῆς Ἐταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν, τῆς φιλοπτύχου ἀδελφότητος Κυριῶν Σίφνιων «Ἀγίος Συμεών» καὶ Κοινοφελοῦς Ὁργανισμοῦ Κυκλάδων.

Τέλος, ἀναφέρομεν, ὅτι πλὴν τῶν κατὰ χιλιάδας ἄρθρων του εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν», τὸν «Ἐλεύθερον Λόγον», τὸ «Ἐμπρός», «Ἔθνος», «Ἑλλάς», εἰς ἄλλας καθημερινὰς ἐφημερίδας τῶν Ἀθηναίων, εἰς τὴν «Φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας», εἰς τὸν «Ὁρθόδοξον Τύπον», εἰς τὸν Κυκλαδικὸν ἐν γένει τύπον, ἐξέδωκε καὶ δημοσίευσεν εἰς αὐτοτελεῖς ἐκδόσεις καὶ ἀνάτυπα τὰ ἀκόλουθα ἀξιόλογα ἔργα - μελέτας:

1. Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα, γιὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Α' τάξεως τῶν Ἑλληνικῶν Σχολείων, ἐγκριθέντα εἰς διαγωνισμὸν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ἐκδ. Δ', ἐν Ἀθήναις 1924.
2. Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα, ἐγκριθέντα κατὰ τὸν διαγωνισμὸν τοῦ ν. 1332, γιὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Β' τάξεως τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, ἐκδ. Δ', ἐν Ἀθήναις 1923.
3. Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα, ἐγκριθέντα κατὰ τὸν διαγωνισμὸν τοῦ ν. 1332, διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, ἐκδ. Δ', ἐν Ἀθήναις 1923.
4. Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα, διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Β' τάξεως Γυμνασίου, ἐγκριθέντα κατὰ τὸν διαγωνισμὸν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, ἐκδ. Β', ἐν Ἀθήναις 1923.
5. Χριστοκρατία καὶ χρηστοκρατία (Προγραμματικαὶ κατευθύνσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Χριστιανικοῦ Κόμματος), 1946.

6. Ἡ Σίφνος μας, Ποιήματα, Ἀθήνα 1949.
7. Κυκλαδικές ἱστορίες: Ἡ Παναγία ἢ Χρυσοπηγὴ τῆς Σίφνου, Ἀθήναι 1949.
8. Οἱ κατακόμβες τῆς Μήλου, ἐν Ἀθήναις 1953.
9. Ὁ ἄγνωστος Γρυπάρης, ἀνέκδοτα ποιήματα, Ἀθήναι 1974.
10. Νικόλαος Χρυσόγελος, ὁ μέγας διδάσκαλος τοῦ γένους, πρῶτος ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ Ὀργανισμῶν καὶ πρωτοεργάτης τῆς ἐκδόσεως τοῦ συνοδικοῦ τόμου, Ἀθήναι 1954.
11. Αἱ κατακόμβαι τῆς Μήλου, ἐν Ἀθήναις 1956.
12. Ὁ Παπα - Σταμάτης τῆς θρύσης, Ἀθήναι 1957.
13. Ὁ Ἀπόστολος Μακράκης, Ἀθήναι 1957.
14. Ἡ Προστασία τοῦ γήρατος, κοινωνικὸν καὶ ἔθνικὸν χρέος, Ἀθήναι 1957.
15. Τὸ Κωνσταντίνι (Κωνσταντῖνος Παπαγιάννης), Ἕνας ἀληθινὸς Σίφνιος καὶ Λαμπρὸς λαϊκὸς τραγουδιστής, Ἀθήναι 1958.
16. Οἱ περὶ ἱερωσύνης λόγοι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, (μετάφρ.), Ἀθήναι 1959.
17. Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος καὶ Ἰωάννης Βαλέτας (μία θεολογικὴ διχοστασία των), Ἀθήναι 1959.
18. Νικόδημος Ἀγιορείτης, ὁ ἐκ Νάξου, Ἀθήναι 1960.
19. Ὁ Γρηγόριος Κωνσταντᾶς, ὡς ἔφορος τῆς Παιδείας ἀνὰ τὰς Κυκλάδας, ἐν Ἀθήναις 1960.
20. Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιον ἑνὸς ἀναχωρητοῦ, Ἀθήναι 1960.
21. Ἰωάννου Μόσχου: Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Λειμῶνα» (μετάφρ.), Ἀθήναι 1960.
22. Βραδυνὴ φωτιὰ, Ποιήματα, Ἀθήνα 1961.
23. «Εὐεργετινὸς» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν Διδασκάλων» (ἀπόδοσις), Μέρος Αον, Ἀθήναι 1961.
24. Ἑλληνοχριστιανικὴ Παράδοση καὶ Κυκλαδικὸς Πολιτισμὸς, ἐν Ἀθήναις 1962.
25. Ἀδολεσχία Φιλόθεος τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (ἀπόδοσις), μέρος Α΄, Ἀθήναι 1962.
26. Ἀπὸ τὴν Κυκλαδικὴν Λαογραφίαν, ἐν Ἀθήναις 1962.
27. Μετὰ 500 ἔτη ποίος ἐδικαιώθη ὑπὸ τῆς ἱστορίας, Ὁ Βησσαρίων ἢ ὁ Μάρκος ὁ Εὐγενικός; Ἀθήναι 1964.
28. Ἀπὸ τὸ συναξάρι τοῦ 1821. Ἡ Κλείσοδα, ἐν Ἀθήναις 1964.
29. Ἀπὸ τὸ συναξάρι τοῦ 1821: Ὁ Θανάσης Διάκος, ἐν Ἀθήναις 1964.
30. Ἀπὸ τὸ συναξάρι τοῦ 1821: Ὁ Παπα - Φλέσσας, Ἀθήναι 1964.
31. «Εὐεργετινὸς ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν Διδασκάλων» (ἀπόδοσις), μέρος Βον, Ἀθήναι 1964.
32. «Ἀδολεσχία Φιλόθεος» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (ἀπόδοσις) Μέρος Β΄, Ἀθήναι 1965.
33. Ἀπὸ τὸ συναξάρι τοῦ 1821: Ὁ Σαμουήλ, ἐν Ἀθήναις 1965.
34. Ἡ ἐργασία, 1967.
35. Ἀντώνιος Δεκαδάλλας. Ἕνας ἄγνωστος Σίφνιος ποιητής, ἐν Ἀθήναις 1967.
36. «Ἀδολεσχία Φιλόθεος» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (ἀπόδοσις), Μέρος Γ΄, Ἀθήναι 1967.
37. Ὁ περὶ ἱερωσύνης λόγος Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τοῦ Ναζιανζινοῦ, ἀρχαῖον κείμενον - ἐρμηνεία - σχόλια, Ἀθήναι 1968.
38. Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ ἅπαντα τομ. Α΄. Λόγοι, Ἀθήναι 1971.
39. Δανιὴλ Φιλιππίδης, ὁ μέγας διδάσκαλος τοῦ γένους, Ἀθήναι 1978.
40. Ἀργύρη Φιλιππίδη, Τὰ περισωθέντα ἔργα: Μερικὴ Γεωγραφία καὶ διδλὸν ἠθικόν, Ἀθήναι 1978.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

ΑΡΧΙΜ. ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ ΠΟΠΟΒΙΤΣ (+)

Μετά βαθείας λύπης έπληροφόρηθη ό όρθόδοξος κόσμος τόν έπισυμβάντα τήν 7 'Απριλίου 1979 θάνατον του έπιφανούς Σέρβου όρθόδοξου δογματικού θεολόγου άρχιμανδρίτου 'Ιουστίνου Πόποβιτς, λόγω τής εύρύτερας διορθόδοξου άκτινοβολίας αυτού. 'Αλλά μετά βαθύτερας έτι θλίψεως και οδύνης ήκουσε τήν εις Κύριον έκδημίαν του πατρός 'Ιουστίνου ό 'Ελληνορθόδοξος θεολογικός κόσμος, λόγω τών ιδιαιτέρων στενών δεσμών του μεταστάντος μετά τής 'Ελληνορθόδοξου Θεολογίας, καθ' όσον ούτος έγένετο διδάκτωρ τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου 'Αθηνών και έξηκολούθησεν έκτοτε να άποστέλλη προς εύρύτερας σπουδάς έν αυτή άξιούς μαθητάς και συνεχιστάς του έργου του, έδημοσίευσε δέ έλληνιστί διαφόρους άξιολογωτάτας θεολογικάς μελέτας του. 'Ο γράφων ητύχησε να γνωρίση τόν άρχιμανδρίτην Πόποβιτς έν έτει 1926 και να συνεργασθή μετ' αυτού εις τήν γλωσσικήν διαμόρφωσιν τής έναισίμου έπί διδακτορία διατριβής του, βραδύτερον δέ έν έτει 1969 να προλογίση τό έλληνιστί δημοσιευθέν έργον του «'Ανθρωπος και Θεάνθρωπος» και να διατηρήση άδιάκοπον και άπαράθραστον τόν συναφθέντα άδελφικόν δεσμόν μέχρι τής τελευτής του μεγάλου τούτου θεολόγου. Σημειούται ένταύθα, ότι ούτος ήγάπα όλως ιδιαιτέρως τούς 'Ελληνας και διετήρει μετά πολλών έξ αυτών στενόν σύνδεσμον, πρό πάντων δέ έθαύμαζε και έμελέτα τούς μεγάλους 'Ελληνας Πατέρας. Λίαν χαρακτηριστική έπί του προκειμένου είναι μία έκ τών τελευταίων υποθηκών του προς τά πνευματικά του τέκνα από τής έπιθανατίου κλίνης: «Νά αγαπάτε τούς 'Ελληνας, διότι αυτοί μάς ώδήγησαν εις τήν πίστιν του Χριστού και αυτοί διατηροῦσι τήν Πατερικήν Παράδοσιν τής 'Ορθοδοξίας' να είσθε πάντοτε ήνωμένοι πνευματικώς μετ' αυτών».

'Ο άείμνηστος άρχιμανδρίτης 'Ιουστίνος Πόποβιτς έγγενήθη έν τή πόλει Βράνιε τής νοτίου Σερβίας έν έτει 1894, καταγόμενος έκ λευιτικού γένους. Σπουδάσας δέ τήν Θεολογίαν έν Σερβία, Ρωσία και 'Αγγλία, άνεκηρύχθη έν έτει 1926 διδάκτωρ τής Θεολογίας υπό τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου 'Αθηνών, εις ήν υπέβαλεν έναισίμον διατριβήν υπό τόν τίτλον «Τό πρόβλημα τής προσωπικότητας και τής γνώσεως κατά τόν άγιον Μακάριον τόν Αιγύπτιον». 'Επιστρέψας εις Σερβίαν έδίδαξεν έν άρχή ως καθηγητής έν ταίς 'Ιερατικαίς Σχολαίς Καρλοβίκιου, Πρι-

ζρέν και Μπίτολ (Μοναστηρίου), έν έτει δέ 1934 έξελέγη ύφηγητής και βραδύτερον καθηγητής τής Δογματικής έν τή Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Βελιγραδίου. 'Αλλ' έν έτει 1945, επικρατήσαντος του κομμουνιστικού καθεστώτος έν Γιουγκοσλαβία, υπεχρώθη να έγκαταλείψη, μετ' άλλων καθηγητών, τό Πανεπιστήμιον και να άποσυρθή έν διαφόροις Μοναίς, ως πνευματικός και λειτουργός ιερέυς, συνεχίσας έν αυταίς, υπό συνθήκας λίαν δυσχερείς, τό πνευματικόν και συγγραφικόν έργον του. Κυρίως δέ έγκατεβίωσεν από του έτους 1948 μέχρι του θανάτου του, ήτοι έπί 31 έτη, έν τή Μονή Τσέλιε, έν ή συνέγραψε πολλά έκ τών έργων του, έξ όν άλλα μέν ήδυνήθη να δημοσιεύση, άλλα δέ κατέλιπεν άνέκδοτα.

'Εκ τούτων δύο είναι τά μεγαλύτερα και σπουδαιότερα έκδεδομένα έργα του, ήτοι ή τρίτομος «Δογματική τής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας» και ή δωδεκάτομος έκδοσις τών «Βίων τών 'Αγίων», άτινα άποτελοῦσι τό άπόσταγμα πολυχρονίου έπιστημονικής έργασίας και πολυτίμου προσφοράς εις τήν Σερβικήν 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν. Τής Δογματικής αυτού ό μέν πρώτος τόμος, έκδοθείς τό 1932, περιέλαβε τήν Θεολογίαν και τήν Κοσμολογίαν, ό δέ δεύτερος, έκδοθείς τό 1935, περιέλαβε τήν Χριστολογία και τήν Σωτηριολογία, και ό τρίτος τόμος, έκδοθείς κατά τό παρελθόν έτος, περιέλαβε τήν 'Εκκλησιολογία, τήν Πνευματολογία, τήν Μυστηριολογία και τήν 'Εσχατολογία. Το έτερον μέγα έργον του άρχιμανδρίτου Πόποβιτς είναι οι Βίοι τών 'Αγίων, εις δώδεκα όγκώδεις τόμους, ένα δι' έκαστον μήνα, έκδοθέντας κατά τά έτη 1972-1977. Μεταξύ αυτών ιδιαιτέρου ένδιαφέροντος είναι οι «Βίοι» έξήκοντα περίπου Σέρβων 'Αγίων, ως και άλλων Σλαύων, και μάλιστα του 'Αγίου Σεραφειμ του Σαρώβ, και πάντων σχεδόν τών έν τή Βαλκανική διαλαμπάντων κατά τήν περίοδον τής Τουρκοκρατίας Νεομαρτύρων, έν οίς και τών ήμετέρων νεωτέρων 'Αγίων Νικοδήμου 'Αγιορείτου, Μακαρίου Νοταρά, Διονυσίου Αιγίνης, Γερασίμου του έν Κεφαλληνία, Νεκταρίου Πενταπόλεως και του νεοανακηρυχθέντος 'Ανθίμου του Κεφαλλήνος. 'Εκτενέστερον δέ πραγματεύεται ό συγγραφεύς περι τών «Βίων» τών 'Αγίων Βασιλείου, 'Ιωάννου Χρυσοστόμου, Γρηγορίου Θεολόγου, Μαξίμου 'Ομολογητού και Γρηγορίου Παλαμά, παρεμβάλλον και ικανά άποσπάσματα έκ τών έργων των έπί τή βάσει τών τελευταίων πατρολογικών έρευνών.

Πρὸς τούτοις ἄξια ὁμοίως μνείας εἶναι καὶ αἱ ἐπόμενα συγγραφαὶ τοῦ Ἰουστίνου Πόποβιτς: «Ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα διδακτορικὴ διατριβὴ αὐτοῦ. «Ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ θρησκεία τοῦ Φ. Ν. Ντοστογιέφσκη» (1933). «Πρόοδος εἰς τὸν μῦλον τοῦ θανάτου» (1933). «Βασικαὶ γνώσεις Δογματικῆς» (1939). «Ὁ Ντοστογιέφσκη περὶ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Σλαύων» (1940). «Ἡ Θεολογία τοῦ Ἁγίου Σάββα ὡς φιλοσοφία ζωῆς» (1953). «Φιλοσοφικοὶ κρημνοὶ» (1957). «Βίος τῶν Ἁγίων Σάββα καὶ Συμεῶν» (1962, μεταφρασθεὶς καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν τὸ 1975). «Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος» (1969, ἐν ἑλληνικῇ γλώσσῃ εἰς τρεῖς ἐκδόσεις μέχρι σήμερον). «Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ Οἰκουμενισμὸς» (1974, ἐν ἑλληνικῇ καὶ σερβικῇ γλώσσῃ). Πολυάριθμα ἄλλα μικρότερα δημοσιεύματα καὶ ἄρθρα, ὡς καὶ τὰ ἐν χρήσει ὑπὸ τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας λειτουργικὰ κείμενα τοῦ ἀειμνήστου θεολόγου εἰς σερβικὴν κριτικὴν μετάφρασιν, ὡς ἡ «Λειτουργία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου» (1922) καὶ ἡ νεωτέρα βελτιωμένη ἐκδοσις τῶν τριῶν Λειτουργιῶν (1978), ἔτι δὲ καὶ τὸ «Προσευχητάριον» καὶ τὸ «Μικρὸν καὶ Μέγα Ὡρολόγιον».

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἐκδεδωμένων ἔργων ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰουστίνος κατέλειπε καὶ ἱκανὰ ἀξιόλογα ἀνεκδοτα ἔργα, μετὰ τῶν ὁποίων μνημονεύονται ἐνταῦθα τὰ ἐπόμενα: «Πορεία μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς τὴν ζωὴν» (πολύτομος ἐρμηνεία τῶν περισσοτέρων ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου). «Ἐρμηνεία εἰς τὰς Καθολικὰς ἐπιστολάς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου». «Ἐρμηνεία εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον καὶ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον». «Ἀκάθιστοι ὕμνοι» εἰς πολλοὺς Ἁγίους, καὶ τέλος ὁ δέκατος τρίτος τόμος τῶν «Βίων τῶν Ἁγίων», περιέχων τὸ Τριώδιον καὶ τὸ Πεντηκοστάριον.

Τοσαῦτα περὶ τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου τοῦ μεταστάντος μεγάλου Σέρβου δογματολόγου, ὅστις, κεκτημένος ἀρίστην ἐπιστημονικὴν συγκρότησιν, ἀκαταπόνητον φιλεργίαν, ἔνθεον ζῆλον μετὰ παραδοσιακοῦ ἐκκλησιαστικοῦ φρονήματος, συνάμα δὲ βαθὺς γνώστης τῆς βιβλικῆς, τῆς πατερικῆς καὶ τῆς θύραθεν φιλολογίας ὢν, ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικῶς γόνιμον συγγραφικὴν δραστηριότητα, παραγαγὼν, ὡς εἶδομεν, θεολογικὸν ἔργον εἰς ποσὸν τε καὶ ποιὸν ἀξιολογώτατον ἀπὸ πάσης ἐπόψεως. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτελεῖ πολύτιμον ὄντως προσφορὰν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Θεολογίαν καὶ Ἐκ-

κλησίαν καθόλου ὑφ' ἑνὸς ἐκ τῶν ἀντιπροσωπευτικωτέρων συγχρόνων ὀρθόδοξων θεολόγων, καὶ δὴ θεολόγου ὑπεράγαν θεοσεβοῦς καὶ «πιστοῦ ἄχρι θανάτου», ἀσκητικοῦ, παραδοσιακοῦ, συντηρητικοῦ, φορέως τοῦ πατερικοῦ πνεύματος, ἀναδειχθέντος ἀληθῶς εἰς πατερικὴν μορφὴν καὶ κλείσαντος τὴν Ὁρθοδοξίαν. Εἰδικῶς ὁ ἄρτι ἐκδημήσας εἰς Κύριον Σέρβος θεολόγος «ἀποτελεῖ τὴν κεκρυμμένην συνείδησιν τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τῆς μαρτυρικῆς Ὁρθοδοξίας ἐν γένει», ὡς ἐγράψαμεν πρὸ δεκαετίας. Διὰ πάντα τὰ ἀνωτέρω ὁ θάνατος αὐτοῦ καταλείπει μέγα κενὸν ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Θεολογίᾳ, ἣν διηκόνησεν οὗτος καθ' ὅλην τὴν μακρὰν ἀσκητικὴν ζωὴν του ἐν φόβῳ Θεοῦ ἐν μέσῳ πολλῶν θλίψεων καὶ διωγμῶν, δι' ὧν δοκιμασθεὶς ἐν τῇ ἀκλονήτῳ πρὸς τὸν Σωτῆρα πίστει καὶ ἀφοσιώσει καὶ κατὰ πάντα «δόκιμος γενόμενος, λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν» (Ἰακ. 1, 12).

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Ἄκαδημαϊκός

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ

Μόλις ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου τὸ φύλλον, ἀνηγγέλη ἢ θλιθερὰ εἶδησις τῆς ἐκδημίας τοῦ γεωσι ἀναλαβόντος τὴν ποιμαντικὴν καὶ πνευματικὴν ἡγεσίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου κυροῦ (†) ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΖΙΦΟΠΟΥΛΟΥ.

Ὁ νέος Μητροπολίτης λίαν μεμορφωμένος, δραστήριος καὶ ὑπὸ ζήλου ἱεροῦ φλεγόμενος, ὑπέσχετο νὰ ἀφιερῶθῃ ψυχῇ τε καὶ σώματι ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν λαχούσης αὐτῷ ἱστορικῆς καὶ ἀκριτικῆς νήσου Χίου. Ὁ ἀδόκητος θάνατος εὔρεν αὐτὸν μὲ κεκλιμένην τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ γραφείου του, καθ' ἣν στιγμὴν ἐσχεδιάζεε τρόπους τῆς πολυπλεύρου δράσεώς του.

Ὁ Κύριος ἀναπαύσαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων, χαρίσθαι δὲ ἐπάξιον διάδοχον.

Νεκρολογία ὑπὲρ τοῦ ἐν Κυρίῳ κοιμηθέντος Μητροπολίτου θὰ δημοσιευθῇ προσεχῶς.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«Στενά δεμένη με τις ρίζες».

Είναι λίαν ευχάριστον τὸ γεγονός, διὸ ὁ Δῆμος τῆς Νέας Υόρκης, ἐν συνεργασία μετὰ τῆς Διευθύνσεως Παιδείας τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, ὠργάνωσε προσφάτως «Ἑβδομάδα Ἑλληνικῆς Παραδόσεως» κατὰ τὴν ὁποία ἐξήρθη ἐπισήμως ἡ προσφορὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν πνευματικὴν παράδοσιν τῆς Δύσεως καὶ ἀνεγνωρίσθη ἡ θετικὴ συμβολὴ τῶν Ἑλληνορθοδόξων κοινοτήτων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καθ' ὅλου ἀμερικανικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ ἀναγνώρισις αὕτη εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀξιολόγων προσπαθειῶν τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου καὶ τοῦ ἐμπνευστοῦ τὴν Διεύθυνσιν Παιδείας τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς κ. Ἐμμανουὴλ Χατζηεμμανουήλ, οἵτινες ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἐν Ἑλλάδι Ὑπουργείου Παιδείας ἐπρογραμμάτισαν σειρὰν ἐκδηλώσεων πρὸς ἐσοτασὸν καὶ ἐν Ἀμερικῇ τοῦ Ἔτους τῆς Ἑλληνικῆς Παραδόσεως. Ἀποτέλεσμα τῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν, ὡς ἐτόνισεν ἐν συνεντεύξει του ὁ κ. Χατζηεμμανουήλ, εἶναι τὸ διὸ «ἡ νέα γενιά τῶν Ἑλληνόπουλων ὄλο καὶ περισσότερο προσεγγίζουσι τὰς προγονικὰς ρίζας. Καὶ ἴσως αὕτη ἡ γενιά εἶναι πιὸ στενά δεμένη με τὰς ρίζας ἀπὸ ὅσο οἱ παπποῦδες τους. Καὶ νοιώθουσι πιὸ ὑπερήφανοι γι' αὐτέξ!».

Ἀσφαλῶς ἡ ἐν Ἀμερικῇ ὁργάνωσις τῶν ἑλληνορθοδόξων κοινοτήτων θὰ ἠδύνατο πολλὰ νὰ διδάξῃ εἰς πάσας τὰς κοινότητας τῆς ἑλληνορθοδόξου διασποράς.

Αἱ ἑλληνοβουλγαρικαὶ σχέσεις.

Μετὰ μεγάλης χαρᾶς οἱ λαοὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Βουλγαρίας ἐχαιρέτησαν τὴν ἐν Κεοκὺρα συνάντησιν τῶν κ.κ. Καραμανλῆ καὶ Ζίφκωφ καὶ τὰς ἐπισημοὺς ἑλληνοβουλγαρικὰς συνομιλίαις πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν φιλικῶν σχέσεων καὶ τῆς παντὸς εἵδους οἰκονομικῆς καὶ πολιτιστικῆς συνεργασίας τῶν δύο λαῶν, πρὸς βελτίωσιν τῆς γενικῆς ἀτμοσφαιρᾶς ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Βαλκανίων καὶ πρὸς ἐδραίωσιν ἐν αὐτῇ τῆς εἰρήνης, τῆς ἀσφαλείας καὶ τοῦ πνεύματος τῆς ἀληθοῦς προόδου.

Εἶναι περὶ τὸν νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ συνεργασία τῶν δύο λαῶν δὲν πρόκειται νὰ περιορισθῇ ἐπὶ τοῦ οικονομικοῦ ἢ τεχνικοῦ τομέως ἢ εἰς μεμονωμένας πολιτιστικὰς ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ πρόκειται νὰ ὀλοκληρωθῇ καὶ κορυφωθῇ διὰ τῆς ἀξιοποιήσεως τῆς κοινῆς θρησκευτικῆς παραδόσεως τῶν δύο λαῶν, οἵτινες συνδέονται διὰ τῆς ἐνοποιου δυνάμεως τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μόνον ἡ ἀναγνώρισις καὶ χρησιμοποίησις τῆς δυνάμεως ταύτης θὰ καταστήσῃ μονίμως, σταθερὰ καὶ εἰλικρινεῖς τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος φιλικὰς σχέσεις. Ὅθεν ἐπιβάλλεται, ὅπως ἡ συνεργασία τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Βαλκανίων, ἥτις συνεργασία ἔχει ἤδη πραγματοποιήσῃ σημαντικὰ δῆματα, καταστῇ συστηματικωτέρα καὶ εὐρύτερα.

Ἐπὶ τῷ Ἴωβηλαίῳ.

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ γεγονότος συμπληρώσεως 25 εἰτῶν ἀπὸ τῆς εἰς Ἀρχιερέα χειροτονίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βασιλάκου, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντι σχετικῷ ἐγγράφῳ, «ὁμοφώνως ἀπεφάνητο, ὅπως ἐκφράσῃ» πρὸς τὸν διακεκομμένον Ἱεράρχην «τὰς ὀλοκαυδίστους Αὐτῆς συγκαταστήτους εὐχὰς καὶ προσεγγίσεις ἐπὶ τῷ Ἴωβηλαίῳ τούτῳ», «δεομένη ἅμα ἐκπενῶς τοῦ Θείου τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορος καὶ Μεγάλου Ἀρχιερέως Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα χαρίζηται αὐτῷ ὑγείαν καὶ ἄμραν» καὶ «περαιτέρω προόδον» εἰς πάντας τοὺς τομεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ τιμώμενος ἔχει μέχρι τοῦδε διακριθῇ.

Οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος τομεῖς εἶναι ἀπ' ἐνὸς ἡ πολυσχιδῆς καὶ πολὺτιμος διακονία «διὰ τὴν κατὰ Χριστὸν πρόδον τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ κληρωθέντος αὐτῷ λογικοῦ Ποιμνίου», ἀπ' ἑτέρου ἡ προσφορὰ ὑπηρεσιῶν «ἐν τῷ ὀπουνδαίῳ καὶ ἐπαισθητῷ τομεῖ τῆς μετὰ τῶν λοιπῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐπικοινωνίας καὶ δημιουργικῆς συνεργασίας» καὶ τρίτον ἡ ἀκαταπονήτως συνεχιζομένη «ἀγλαόκαρπος θεολογικὴ συγγραφὴ».

Ὅθεν γενικὴ εἶναι ἡ εὐχή, ὅπως ὁ Ἅγιος Κίτρος συνεχίσῃ τὴν δοῶσιν του ἐπὶ ἔτη ὡς μήκιστα «ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἀγιοπάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ».

Ἡ Ἔρησκεία ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ.

Καθ' ἃ μετέδωκεν ὁ διεθνῆς Τύπος, ὡς λ.χ. τὸ γνωστὸν γερμανικὸν περιοδικὸν «Σπὴγγελ», ἡ ἀντιθρονοκρατικὴ ἐκστρατεία τῶν ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ κομμουνιστῶν ἔχει ἐνταθῆ. Τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας δὲν δύνανται νὰ γίνουσι διδάσκαλοι, δικασταί, ἱατροί, ἀστυνομικοὶ ἢ ἀξιωματικοί. Οἱ νέοι, οἱ ὁποῖοι συνδέονται φιλικῶς με θεολόγους ἢ κληρικούς, εἶναι καταδικασμένοι εἰς κοινωνικὴν ἀπομόνωσιν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπερὸν κηρὸς ἀπαιτεῖ μεγάλην καὶ θαθεῖαν πίστιν.

Παρά ταῦτα, ὡς διεπίστωσε τὸ ἐπίσημον ὄργανον τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος τῆς Τσεχοσλοβακίας «Třítina», ὁ ἀριθμὸς τῶν συνειδητῶν Χριστιανῶν ἀυξάνεται ὁλοκρῆν καὶ περισσότερον. «Πολλοὶ Τσεχοσλοβάκοι, κυρίως δὲ πολλοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ πολλοὶ νέοι καὶ πολλὲς νέες ἐπιστρέφουν στὴν Ἐκκλησία. Τὰ ἄλλα τῶν πιστῶν καὶ συνειδητῶν Χριστιανῶν τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶναι νέοι ἄνθρωποι, πὺν μετὰ τὴν ἀποτυχία τῆς «ἀνοιξης τῆς Πράγας» ἀνακαλύπτουν καὶ πάλι τὴ δύναμιν τῆς Θρησκείας».

Ἄς ἐπιπύσωμεν, ὅτι τάχιστα θὰ ἔλθῃ στιγμή, καθ' ἣν πάντες οἱ ἠγέτες τοῦ διεθνοῦς κομμουνισμοῦ θὰ ὁμολογήσουν τὴν πλήρη ἀποτυχίαν τῆς ἀντιθροσευτικῆς τῶν προσπαθειῶν καὶ θὰ μεταβάλουν ἐπίσημως τὴν ἔναντι τῆς Θρησκείας στάσιν τῶν, σεβόμενοι τὰ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου καὶ τοῦ τύπου ἀναφερόμενα ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ ἀναγνωρίζοντες, ὅτι ἡ Θρησκεία εἶναι ἡ προϋπόθεσις τῆς ὑγιοῦς κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν.

Ἐρωτία πρωτοβουλία.

Δεδικαιολογημένως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν ὅπως ἐκφράσῃ πρὸς τὸν θιασάρχην καὶ ἠθοποιὸν κ. Δημ. Μυράτ ἔπαινον καὶ συγχαρητήριους εὐχὰς διὰ τὸ ὅτι οὗτος παρουσίασεν ἀπὸ σκηπῆς τὸ κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον κατὰ τρόπον λίαν πρωτότυπον καὶ μετὰ μεγάλης εὐλαβείας.

Ἡ ὥραία πρωτοβουλία τοῦ ἐκλεκτοῦ καλλιτέχρου, ἡμῖς ἐπὶνέθη ὑπὸ τῶν κοινῶν καὶ εὖσε μεγάλην ἀπήχησιν παρὰ τῷ κοινῷ, ἀπέδειξε διὰ μίαν ἀκόμη φοράν τὴν στενὴν σχέσιν Θρησκείας καὶ Τέχνης καί, ὡς τονίζεται ἐν τῷ σχετικῷ ἐγγράφῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, κατέστησε συνειδητῶν, ὅτι ὡς ἀληθινὴ Τέχνη ὡς δῶρον Θεοῦ, ἐν εὐρυτέρῳ ἐννοίᾳ, ἀφείλει εἰς ἰσότητος συγκεκομημένας περιπτώσεις, νὰ καθίσταται θεοπλανὴς τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλυφθείσης ὑπεροκομοῦ Ἀληθείας».

«Προσφορά στὸν ἴδιο τὸν Θεό».

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικαίας ὁργανωθείσης «Ἑβδομάδος αἰμοδοσίας» ἐξεδόθη εἰδικὴ ἀνακοίνωσις, ἡμῖς θὰ ἐπρεπε νὰ ληφθῆ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ ἀνακοίνωσις αὕτη καταλήγει ἐν γλωττιότατα ὡς ἐξῆς: «Τὰ τροχαῖα καὶ ἐργατικά ἀτυχήματα ὑπερβαίνουν κάθε χρόνον τὶς 250.000. Τόνοι αἱματος χρειάζονται γιὰ τὴν θεραπεία καὶ τὴ σωτηρία τῶν

πασχόντων. Χιλιάδες χέρια συνανθρώπων μας μᾶς ἱκετεύουν μὲ ἀγωνία: «Δώστε μας λίγο αἷμα γιὰ νὰ ζήσουμε, νὰ νικήσουμε στὴν πάλη μὲ τὸ θάνατον». Μὴ διστάζουμε, μὴ φοβούμεθα, μὴ ἀναβάλλουμε νὰ προσφέρουμε λίγο αἷμα. Ἡ προσφορά αἱματός μας στὸν πάσχοντα συνάνθρωπό μας εἶναι προσφορά στὸν ἴδιο τὸν Θεόν».

Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἐὰν ἡ ἀλήθεια αὕτη ὑπομνήσκαται συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως εἰς τὸν ἐλληνικὸν λαὸν τόσον διὰ τοῦ γραπτοῦ ἢ προφορικοῦ λόγου, ὅσον καὶ διὰ τῆς ὁργανώσεως ἐκδηλώσεων, ἀναλόγων πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικαίας ὁργανωθείσαν.

Κύκνειον ᾄσμα.

Ὁ ἀείμνητος Θεοδόσιος Σπεράντιας, διὰ τὸν ὁποῖον εὐσύννοπος νεκρολογία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας», ὀλίγους μῆνας πρὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδημίας του, ἐκδῶσας («ἀπερισσώμενα ἔργα τοῦ Ἀργύρου Φιλίππιδου», ἀδελφοῦ τοῦ Μεγάλου Διδασκάλου τοῦ Γένους μας Δανιὴλ Φιλίππιδου, προέταξεν εἰς τὴν ὥραν ταύτην ἐκδοσιν ἀξιόλογον μακρῶν εἰσαγωγῆν. Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ταύτῃ, ἡμῖς τῷ ὄντι ἀποτελεῖ τὸ κύκνειον ᾄσμα τοῦ Θεοδοσίου Σπεράντιας, ἐξυμνεῖται διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἡ Ὁρθοδοξία ὡς ἡ ἐμπνεύουσα τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος δύναμις.

Ἀναφερόμενος οὗτος εἰδικότερον εἰς τὴν ἐθνεγεσίαν, διακηρύττει τὰ ἐξῆς: «Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἠθικὴ δύναμις, πὺν ἐδημιούργησαν τὸ θάνατον τοῦ Εἰκοσιέτου, εἶναι ἡ εὐσέβεια τοῦ Λαοῦ μας καὶ ἡ προσήλωσή του στὴν ὀρθόδοξη πίστιν μας. Αὕτη διαπαιδαγώγησε τὸ ἔθνος μας στὴν «ἐν Χριστῷ ἐλευθερίαν» καὶ στὸ δημοκρατικὸν τὸν φρόνημα. Αὕτη τοῦ ἐξάρτισε τὸν τόσον γνωρίμο καὶ ὑπέροχον ἠθικὸν οὐθμὸν στὶς ἀναζητήσεις του. Αὕτη διακυβεροῦσε τὶς ψυχὰς καὶ τὶς ἐγαλύθδωνε στὶς μικρότατες δοκιμασίες του. Αὕτη ἔκανε τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα νὰ ὑποχωροῦν ἐμπρὸς τὸ γενικώτερον τίτιο. Καὶ χάρις σ' αὕτην ἐβλαστομάνθησε καὶ ἀνθίσε —σὺν ὑπέροκαλλο ἀνδρῶν— ἡ κοινότητα, πὺν, ὅπως εἶπαμε, ἐθανυματοῦργησε τότε... Μὲ τὴν ἀκήρατη Ὁρθοδοξία μας, εἶναι ἀποδεδειγμένο ἱστορικά, ὅτι ἐσωθήκαμε ἀπ' τὸν ἐκλατινισμόν καὶ τὸν ἐκτουρκισμόν μας. Αὕτη, μὲ τὰ σπινόφωτα τῶν λαδοκαντηλιῶν στοὺς ναοὺς καὶ στὰ οἰκογενειακά μας εἰκονοστάσια, ἐκράτησε ὀλόφωτη τὴν ἐθνικὴν μας συνειδήση. Χάρις σ' αὕτην ἐπρωτοπόρησαμε. Καὶ ξεχωρίζομεν ἀκόμη καὶ σήμερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς».

Ὅστε «τὴν ἀπλή καὶ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια» πρέπει νὰ κατανοήσωμε καὶ προστατεύσωμε «ὡς τὴν πύλιν μεγάλην καὶ ἀνεκτίμητην πραγματικὴν ἐθνικὴν μας κληρονομίαν».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Σύνοδος

Ἡ Διαρκής Ἱερά Σύνοδος διὰ τὸν ἐκλιπόντα Θεοδ. Σπεράντσα.

Ἡ Διαρκής Ἱερά Σύνοδος κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 3ης Ἀπρ. ἤκουσεν εἰσήγησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κερκύρας κ. Πολυκάρπου, διὰ τὴν μορφήν καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἀσθενοῦς Θεοδοσίου Σπεράντσα, ὁ ὅποιος ὡς γνωστὸν διετέλεσε διὰ πολλὰ ἔτη Ἐπίτροπος τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ Διευθυντῆς τῶν Περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας, στὴν κηδεύει τοῦ ὁποῦ προέστη, ἔπειτα ἀπὸ ἐντολῆ τῆς Ἱ. Συνόδου ὁ ὡς ἄνω Μητροπολίτης.

Ἰωθελαιῖο Μητροπολίτη.

Τις δλοκαρδίες καὶ συγκαρτηρίες εὐχῆς καὶ προσήσεις τῆς ἐξέφρασε πρόσφατα ἡ Διαρκής Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Κίτρους κ. Βαρνάβα, μὲ τὴ συμπλήρωσι 25 ἐτῶν Ἀρχιερωσύνης. Τὸ σχετικὸ ἔγγραφο ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Ἡ Διαρκής Ἱ. Σύνοδος πᾶν ἀσπόμενος ἐνωτισαμένη τοῦ χαρισμοῦ γεγονότος τῆς συμπληρώσεως 25ετίας ἀπὸ τῆς εἰς Ἀρχιερέα χειροτονίας καὶ τῆς ἐν τῇ Θεοσώστῃ Ἐπαρχίᾳ Κίτρους καταστάσεως ἡμῶν, γινώσκουσα δὲ καλῶς καὶ ἐκτιμῶσα δεόντως τὴν ἔχρη τοῦδε ὅψ' ἡμῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσενεχθεῖσαν πολυσχιδῆ καὶ πολυτίμον διακονίαν, τὴν ἐν τῇ κατὰ Χριστὸν προόδῳ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἡμῶν κληρωθέντος λογικοῦ Ποιμνίου, ὅσον καὶ ἐν τῇ σπουδαίῳ καὶ ἀδυσπλόκῳ τομαί τῆς μετὰ τῶν λαϊκῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐπικοινωνίας καὶ δημιουργικῆς συνεργασίας, ὁμοθυμῶς ἀπεφάνητο, ὅπως ἐκφράσῃ ἡμῶν τὰς δλοκαρδίας Αὐτῆς συγκαρτηρίας εὐχῆς καὶ προσήσεις ἐπὶ τῷ Ἰωθελαιῖο τούτῳ τῆς Ἰμετέρας περιλημένης Σεβασμιότητος, δεομένη ἅμα ἐκτενώσ τῶ Θεοῦ τῆς Ἐκκλησίας Δομήτορος καὶ Μεγάλου Ἀρχιερέως Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα χαρίζεται ἡμῶν ὕψαι κατ' ἄμφω, περαιτέρω προδόν ἐν τῇ ἐπικοινωνίᾳ ἡμῶν ποιμαντορίᾳ καὶ συνέχισιν ἐπὶ ἔτη ὡς μήκιστα τῆς ἀγλοκαρπυῶν ἡμῶν θεολογικῆς συγγραφῆς, ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ».

Θὰ διορισθῶν 70 νέοι Ἱεροκήρυκες.

Ἐδδομήντα θέσεις Διακόνων, οἱ ὅποιες μετατρέπηκαν σὲ θέσεις Ἱεροκήρυκων (Ν. 673)77), πρόκειται νὰ κατανεμηθοῦν στὶς Ἱ. Μητροπόλεις ποὺ ἔχουν ἔλλειψι Ἱεροκήρυκος.

Αὐτὰ ἀναφέρονται σὲ Ἐγκύκλιο Σημεῖωμα τῆς Διαρκούς Ἱ. Συνόδου, ποὺ ἀπευθύνεται στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καὶ στὶς Ἱ. Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, προκειμένου νὰ δηλώσουν ἂν χρειάζονται Ἱεροκήρυκα, ὥστε ἡ Ἱ. Σύνοδος νὰ προτείνῃ στὸ Ἰπουργεῖο Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων τὴν ἔκδοσι τοῦ σχετικοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος.

ΤΗΝ ΕΓΓΡΑΦΗ τοῦ Ὁρθοδόξου Κέντρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὰ μέλη τῶν Εὐρωπαϊκῶν Χριστιανικῶν Ἀκαδημιῶν, ζήτησε μὲ πρόσφατη αἴτησί του πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδο, ὁ Διευθυντῆς τοῦ Κέντρου Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος παρέπεμψε τὸ θέμα πρὸς μελέτη στὸν Πρόεδρο τῆς Συνεδρικῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων Σεβ. Μητροπολίτη Κίτρους κ. Βαρνάβα.

Ἡ ΜΕΛΕΤΗ τῶν βασικῶν κειμένων γιὰ τὰ Μυστήρια: Βάπτισμα, Θεία Εὐχαριστία καὶ Ἱεροσύνη, εἶναι τὸ θέμα ποὺ θὰ ἐξετάσουν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, στὸ συνέδριο, τὸ ὁποῖο ἔχει προγραμματισθῆ νὰ γίνῃ ἀπὸ 31 Μαΐου ἕως 2 Ἰουνίου, στὸ Ὁρθόδοξο Πατριαρχικὸ Κέντρο Γενεύης.

Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σύμφωνα μὲ ἀπόφασιν τῆς Διαρκούς Ἱεράς Συνόδου, ἐρίσθηκε ὁ ὁμότιμος Καθηγητῆς Πανεπιστημίου κ. Γεράσιμος Κονιδάρης.

ΜΕΤΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ σὲ ἰ. Ναὸ Ἁγίας Σοφίας ὁ ἐνοριακὸς ἰ. Ναὸς Ἁγίου Κωνσταντίνου Παλαιάς Σεργούλας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Φωκίδος.

Αὐτὴ τὴν ἀπόφασιν ἔλαβε πρόσφατα ἡ Διαρκής Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία παρέπεμψε τὰ σχετικὰ δικαιολογητικὰ στὴ Γενικὴ Διεύθυνσι Θρησκευμάτων τοῦ Ἰπουργεῖου Παιδείας, γιὰ τὴν ἔκδοσι τοῦ σχετικοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος.

Ἐπιστροφὴ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Τρεῖς Γερμανοὶ ρωμαιοκαθολικοὶ φοιτηταὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ εἰσήλθον εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Πρόκειται διὰ τοὺς Ἀλφονς Μαρία Φίλιπς, Χέρμπερτ Ρούντολφ Μπράγγ καὶ Βάλτερ Λέο Μπράγγ ἐκ Κολωνίας. Οἱ δύο τελευταῖοι εἶναι ἀδελφοί. Οὗτοι ἐκατηγήθησαν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἐν Γερμανίᾳ, ὅπου ἀπέκτησαν καὶ τὰς πρώτας ὀρθοδόξους λειτουργικὰς ἐμπειρίας. Τὴν κατήχησιν τῶν συνεπλήρωσαν ἐν Ἑλλάδι πλησίον τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου πατρὸς Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ ἐτέλεσε τὴν βάπτισιν τῶν εἰς τὸν ἱερὸν Πανεπιστημιακὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἀντίπα, εἰς Γουδί, κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἐκκλησιαστικῆς, τὸ ἐσπέρας τοῦ Μ. Σαββάτου, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀναστασίμου Ἀκολουθίας, τὴν ὁποίαν παρηκολούθησαν οἱ νεοφώτιστοι «ἐν λευκοῖς» μεταλαμβάνοντες πρώτοι τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Οὗτοι ἀπήγγειλαν τὸν λίβελλον τῆς πίστεως γερμανιστί, εἰς τὴν ἰδίαν δὲ γλῶσσῃν προσεφώνησαν αὐτοὺς καὶ ὁ πατήρ Γεώργιος Μεταλληνός. Οἱ νεοφώτιστοι ἔλαβον τὰ ὀνόματα Νικόλαος - Παναγιώτης, Ἰωάννης καὶ Λέων. Ἀνάδοχοι παρέστησαν διὰ τὸν πρώτον ὁ ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ὁρέστης Ἀθ. Λουριῆς καὶ ὁ γαμβρὸς του Καθηγητῆς κ. Μιχαὴλ Ἀγγ. Παπαβασιλείου, διὰ τὸν δεύτερον ὁ κ. Ἀθανάσιος Βαρκάδος, Πρόεδρος τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐργαζομένης Νεολογίας καὶ ὁ κ. Δημήτριος Φαλλῆς, διὰ τὸν τρίτον.

Οἱ νεοφώτιστοι ἐξεδήλωσαν ποικιλοτρόπως τὸν ἐνθουσιασμόν των, διότι ἠξιώθησαν νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν «Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν», ὅπερ τῆς προβολῆς τῆς ὁποίας θὰ ἐργασθοῦν, ὡς ἐδήλωσαν, μεταξὺ τῶν συμπατριωτῶν των. Ὁ νεώτερος ἐξ αὐτῶν, φοιτητῆς τῆς ρωμαιοκαθολικῆς Θεολογίας, ἀπεφάσισε νὰ συνεχίσῃ τὰς σπουδὰς του ἐν Ἑλλάδι, μὲ τὴν προοπτικὴν νὰ χειροτονηθῆ βραδύτερον Ἱερέως.

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Μὲ μεγάλη ἐπιτυχία ἔγινε στὶς 12 καὶ 13 Μαρτίου στὸν Ἱερό Ναὸ Ἐθαγγελιστρίας Χαλκίδος τὸ πρῶτο τοῦ ἔτους — τὸ δεύτερο γίνεταί τὸν Νοέμβριον — Ἱερατικὸ Συνέδριο τῶν Ἱερώων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος.

Άνεπύχθησαν υπό των όρισθέντων Εισηγητών θέματα, τα οποία λόγω της σπουδαιότητός τους άπασχολούν και προβληματίζουν το Άπό μας και ειδικότερα το Άπό της Μητροπόλεως Χαλκίδος, ή οποία, έξαιρετικά Τουριστική, αλλά και το ίδιο Βιομηχανική, καλείται και πρέπει να μείνει πιστή εις τας παραδόσεις και τὰ Έλληνοχριστιανικά της ιδεώδη χωρίς να επηρεασθή από τα προβλήματα που της δημιουργούν οι δύο αυτοί και πολύ γρήσοιμοι για την οικονομική ανάπτυξη του Τόπου τομείς της οικονομικής ανάπτυξεως.

Εις την αίθουσαν τελετών του Οικιατροφείου Άρρένων της Έρας Μητροπόλεως έγινε το επίσημη έναρξη των μαθημάτων της συσταθείσης υπό της Έρας Μητροπόλεως Χαλκίδος «ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ»

Η τελετή της έναρξεως των μαθημάτων της εν λόγω Σχολής —τριμηναίου κύκλου σπουδών—, εις την όποιαν έχουν έγγραφη 60 μαθητές και μαθήτριες Λυκείου, άπόφοιτοι Λυκείου, φοιτητές και φοιτήτριες και πτυχιούχοι Άνωτέρων και Άνωτάτων Σχολών, άρχισε με τον Άγιασμό, τον όποιο έτέλεσεν ο Σεβ. Μητροπολίτης κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ.

Μετά τον Άγιασμό ώμίλησε ο Δ)ντής της Σχολής Άρχ.μ. π. Διονύσιος Μάνταλος.

Στή συνέχεια άπάντησε ο Σεβ. Μητροπολίτης, ο όποιος, άπό ευχέθηκε εδδωση του έργου της Σχολής, έκαμε τις δέουσαι υποδείξεις στους μαθητές και τις μαθήτριες και τους Καθηγητάς.

Έρα Μητρόπολις Ν. Έωνίας και Φιλαδελφείας

Την Ε΄ Κυριακή των Νηστειών, 8ην Άπριλίου έ.ε., έτελέσθησαν μετά πάσης λαμπρότητος τα Έγκαίνια της νέας πτέρυγος της νοσημίου Έκκλησιαστικής Στέγης Προνοίας Γερώντων «Παναγία ή Έλεοδα» της Έ. Μητροπόλεως Ν. Έωνίας και Φιλαδελφείας.

Το εν λόγω Έδρυμα, άνεγερθέν εκ θεμελιών, έτέθη εις λειτουργίαν τον Οκτώβριον του 1977, περιθάλλει δε μέχρι τούδε περί τού 25 υπερήλικας. Διά της προσθήκης του Γ΄ όρόφου πρόκειται να έξυπηρετηθή διπλάσιος αριθμός τρωφίμων.

Την δαπάνη διά την άνεγερσιν της νέας ταύτης πτέρυγος, ύψους 1.860.000 δραχμών, άνέλαθεν εν ζεῦγος εδσεδών και φιλανθρώπων Χριστιανών, εκ των πρώτων Εδσεγέτων του Έδρύματος.

Πρός άποπεράτωσιν των οικοδομικών έργων ή Έ. Μητρόπολις προσέφερε το ποσόν των 304.500 δρχ., το δε Ταμείον του Έδρύματος το ποσόν των 185.000 δρχ. διά την έγκατάστασιν άνελκυστήρος.

Εν άρχή έφάλη Άγιασμός υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Ν. Έωνίας και Φιλαδελφείας κ. Τιμοθέου, ο όποιος εν συνεχεία έξεφώνησε τον προσήκοντα λόγον, επιδώσας εις τούς Εδσεγέτας και το σχετικόν Ψήφισμα.

Οικουμενικόν Πατριαρχείον

Σύναξις των Έκκλησιών της Μέσης Άνατολής εις την Μονήν Πεντέλης.

Άπό 27-30 Νοεμ. π.ε. συνήλθον εις το Διορθόδοξον Κέντρον της Έκκλησίας της Έλλάδος, εις την Έραν Μονήν Πεντέλης, εκπρόσωποι των Ορθόδοξων και των Άρχαίων Άνατολικών Έκκλησιών της Μέσης Άνατολής. Οι συναχθέντες, μετά το πέρας της συσκέψεως των, συνέταξαν καίμενον, εις

το όποιον έχέτου τον σκοπόν και τα άποτελέσματα της συναντήσεως των. Ούτω, εις το καίμενον τουτο, τονίζεται ότι: αι Ορθόδοξοι Έκκλησίαι της Μέσης Άνατολής, λαμβάνουσαι ύπ' όψιν των την άπόστασιν ή οποία τας έχώριζε μέχρι σήμερον από του δου αιώνος, παρά την προσήλωσιν των εις την αυτήν όμολογίαν πίστεως, ήσθάνθησαν την ανάγκην να συναντηθούν δια να μελετήσουν τα μέσα προς άποκατάστασιν της μεταξύ των ένότητος.

Ώσα εντός της αυτής ιστορικής πραγματικότητας και άντιμετωπίζουσαι τα αυτά πνευματικά και θύραθεν προβλήματα, συνησθάνθησαν ότι, μία κοινή εδθνη τάς καλεί ύπως ένωθούν εις την μαρτυρίαν και την έκονίαν, υπερβαίνουσαι τας γλωσσικάς διαφοράς και τα ιστορικά έμπόδια, τα οποία τας έχώριζαν κατά το παρελθόν.

Πρός τον σκοπόν αυτόν και συμφώνως προς την επιθυμίαν των οικείων Πατριαρχείων αι ως άνω Έκκλησίαι είχαν συνέλθει εις μίαν πρώτην σύναξιν εις την Μονήν Μπαλαμάντ του Πατριαρχείου Άντιοχείας το 1972. Τώρα έπραγματοποίησαν την δευτέρα σύναξιν των υπό την αιγίδα του Συμβουλίου των Έκκλησιών της Μέσης Άνατολής.

Οι συναχθέντες εκπρόσωποι ήσαν Μητροπολίται και Επίσκοποι των Έκκλησιών Άλεξανδρείας, Άντιοχείας, Έεροσολύμων (Χαλκηδόνιοι) και των Έκκλησιών Κοπτικής, Συριακής και Άρμενικής (Άρχαίαι Άνατολικαί Έκκλησίαι). Παρίστατο επίσης και ο Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος, Διευθυντής του Διορθόδοξου Κέντρου της Έκκλησίας της Έλλάδος.

Ός άναφέρεται εις το καίμενον των πορισμάτων των, οι εκπρόσωποι έξήτησαν τας επισήμους και άνεπισήμους προσπάθειάς δια την όρθόδοξον ένότητα από του δου αιώνος, συμπεριλαμβανομένης και της περιόδου από του AARHUS 1964 μέχρι ADDIS ABBEBA 1971, ως και των έξελίξεων του διαλόγου επί τοπικού επιπέδου από της συναντήσεως του Μπαλαμάντ το 1972.

Άπεκόμισαν την πεποίθησιν, ή οποία ήδη είχαν έκφρασθή κατά την διακήρυξιν του Μπαλαμάντ, ότι ή πίστις των δύο έκκλησιαστικών οικογενειών άπεδείχθη υπερτέρα των άποκλίσεων τας όποιας επέβαλεν ή Ιστορία. Χάριν της κοινής αυτής πίστεως και των άπαιτήσεων μιας κοινής μαρτυρίας εις την Μέσην Άνατολήν έπεσεδαίωσαν την έπαιγουσαν ανάγκην μιας άμοιβαίας επισήμου άναγνωρίσεως εν όψει της μυστηριακής ένότητος των δύο έκκλησιαστικών οικογενειών. Προς τον σκοπόν αυτόν διετυπώθησαν συστάσεις δια θεολογικάς έρεύνας, δημοσιεύσεις, επισκέψεις εις τα οικεία Πατριαρχεία και διμερείς συναντήσεις.

Έθεώρησαν άφ' έτέρου την σύναξιν των εις την Πεντέλην και τας διαφόρους προσπάθειάς των ως μίαν συμβολήν εις την όρθόδοξον ένότητα επί παγκοσμίου επιπέδου και ως ύπόδειγμα τοπικού διαλόγου γενομένου κατά σύστασιν των διορθόδοξων άρχων από της Ρόδου 1962 δια τας Χαλκηδονίους Έκκλησίας και από της ADDIS ABBEBA 1965 δια τας Άρχαίας Άνατολικάς Έκκλησίας.

Διεύθυνσις Έκθεσεως Ορθοδόξου Βιβλίου

Όπως είναι γνωστό, τον προσεχί Οκτώβριον θα πραγματοποιηθεί στην Κρήτη ή 8η Γενική Σύναξις του Συμβουλίου Εδσεπαικίων Έκκλησιών, ύστερ' από πρόσκληση του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Στα πλαίσια της μεγάλης αυτής διεκκλησιαστικής συνάξεως στην όποια άναμένεται να λάθουν μέρος 400 περίπου άντιπρόσωποι των Έκκλησιών Άνατολικής και Δυτικής Εδρώπης, ή Τοπική Οργανωτική Έπιτροπή, που προεδρεύεται από τον Σεβ. Άρχιεπίσκοπον Κρήτης κ. Τιμοθέον, οργανώνει

Έκθεση η Ορθόδοξου Βιβλίου.

Ἡδὴ καταφθάνουν ἀπ' ὄλο τὸν κόσμον διβλία καὶ περιοδικά, ποὺ ἀποστέλλονται γιὰ τὴν Ἐκθεση δωρεὰν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξο Ἀκαδημία Κρήτης, ὅπου καὶ θὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ Γεν. Συνέλευση καὶ ἡ Ἐκθεση.

Ἐπειδὴ πρόκειται γιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία προβολῆς τοῦ ὀρθοδόξου πνευματικοῦ βίου σὲ διεθνές ἐπίπεδο, ἡ Ὁργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπευθύνει ἔκκληση πρὸς ὄλους ἐκείνους, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ ἐνισχύσουν τὴν Ἐκθεση, ἀποστέλλοντας πάλαι ἢ σύγχρονα διβλία, περιοδικὰ κ.λπ.

Ἐκκλησία Σερβίας

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Προεδρείου τῆς Σερβίας Ντομπρόγιε Βίντιτς καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Βουλῆς τῆς Σερβίας Ντοσαν Τσακρέμπιτς συννητήθησαν τὴν 9ην Ἀπριλίου τρέχοντος ἔτους μετὰ τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ, ὁπότε, ὡς ἀναγράφει ὁ Ἡμερήσιος τύπος, «συνζητήθησαν ἐπίκαιρα ζητήματα ἐκ τῶν σχέσεων τῶν ἐν Σερβίᾳ κρατικῶν ὀργάνων καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας. Διεπιστώθη ὅτι καταβάλλονται ἀμφοτέρωθεν προσπάθειαι διὰ τὴν ἐπίλυσιν ζητημάτων ἐνδιαφερόντων τὸ Κράτος καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐξεφράσθη ἡ ἐπιθυμία αἱ σχέσεις καὶ περαιτέρω νὰ ἀναπτύσσονται ἐπιτυχῶς ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν Νόμων».

Εἰς τὰς συνομιλίαις ἔλαβον μέρος τὰ μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, Μητροπολίτης Μαυροβουνοῦ καὶ Παραθαλασσίας Δανιὴλ καὶ ἐπίσκοπος Μπραβιτσέβου Χρυσόστομος, καθὼς καὶ ὁ Δρ Ντραγκοβίν Τέσιτς, μέλος τοῦ Προεδρείου, ὁ Ζίβομιρ Στάνκοβιτς, Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὰς σχέσεις μετὰ τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων καὶ ὁ Τζούρτζε Σένιτσιτς, Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Προεδρείου.

Τὴν 7ην Ἀπριλίου τρέχοντος ἔτους, τὴν ἡμέραν τῶν Γενεθλίων του καθ' ἣν συνεπλήρωσε τὸ 85ον ἔτος τῆς ζωῆς του, εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Τσέλιε, πλησίον τῆς πόλεως τοῦ Βαλιέβου, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ εἰς τὴν μεγαλύτερον καὶ πλέον γνωστῶν συγχρόνων ὀρθοδόξων θεολόγων Ἀρχιμανδρίτης Ἰουστίνος Πόποβιτς, πρώην Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βελιγραδίου.

Γόνος ἱερατικῆς οἰκογενείας ἐπὶ ἐπτὰ γενεάς ἐγεννήθη τὸ 1894 εἰς τὴν πόλιν Βράνιε τῆς Νοτίου Σερβίας. Μετὰ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐτελείωσε τὴν ἐν Βελιγραδίῳ Ἱερατικὴν Σχολὴν τοῦ Ἁγίου Σάββα καὶ καρεῖς μοναχὸς ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Δημητρίου —τοῦ μετέπειτα Πατριάρχου— διὰ περαιτέρω σπουδὰς εἰς Πετρούπολιν καὶ Ὁξφόρδην, ἀπ' ὅπου ἐπέστρεψε μετὰ τὸ τέλος τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου εἰς Βελιγραδίον καὶ διωρίσθη Καθηγητῆς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς εἰς Σρέμσκι Κάρλοβτσι. Ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς μετέβη εἰς Ἀθήνας ἔνθα τὸ 1926 ἀνεκλήρυνθη Διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ὑποβαλὼν σχετικὴν διατριβὴν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του δηρῆρθε ὡς Καθηγητῆς εἰς τὰς Ἱερατικὰς Σχολὰς τοῦ Σρέμσκι Κάρλοβτσι, τῆς Πρεζρένης καὶ τῶν Βιτωλίων (Μοναστηρίου), καὶ τὸ 1934 ἐξελέγη Ἰγνητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου εἰς τὴν ἔδραν τῆς Συμβολικῆς καὶ κατόπιν καὶ Καθηγητῆς τῆς Δογματικῆς καὶ Συμβολικῆς μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου, ὁπότε ἀπελύθη. Ἀπὸ τότε ἔζησεν ὡς Πνευματικὸς εἰς διαφόρους Μονὰς τῆς Σερβίας, καὶ ἀπὸ τοῦ 1948 μέχρι τοῦ θανάτου του εἰς τὴν Μονὴν Τσέλιε, ἀφοσιωθεὶς πλήρως εἰς τὸ προσευχητικο-θεολογικόν, ἐπιστημονικόν καὶ μεταφραστικόν ἔργον.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐπιστημονικῶν θεολογικῶν ἔργων του τὰ πλέον γνωστὰ καὶ ἀξιόλογα τυγχάνουν ἡ Τρίτομος Δογματικὴ του, τῆς ὁποίας ὁ Γ' Τόμος ἐξεδόθη τὸ 1978 καὶ οἱ Βίοι

τῶν Ἁγίων, εἰς 12 Τόμους, ποὺ ἀποτελοῦν τοὺς πληρεστέρους μέχρι τοῦδε Βίους Ἁγίων εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν. Κατέλιπε δὲ καὶ σημαντικὰ χειρόγραφα ἔργα, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνεται ἡ πολύτομος ἐρμηνεῖα τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ὁ μεταστὰς Ἀρχιμανδρίτης Ἰουστίνος ἐκηδεύθη εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Τσέλιε, εἰς τὸν περίβολον τοῦ Ναοῦ τῶν Ταξιαρχῶν, παρουσίᾳ πολλῶν Ἀρχιερέων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Κυθωνίας καὶ Ἀποκορώνου Εἰρηναῖος, πλέον τῶν διακοσίων Ἱερέων καὶ Διακόνων, ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν, μαθητῶν, γνωστῶν καὶ φίλων τοῦ μεταστάντος, καθὼς καὶ πολλῶν μοναχῶν ἐξ ὄλων τῶν Μονῶν τῆς χώρας, καὶ ἑκατοντάδων πιστῶν ἐξ ὄλων τῶν μερῶν τῆς χώρας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ τρέχοντος ἔτους ἤρχισεν ἡ ἔκδοσις ὑπὸ τῆς Ἐπαρχίας Σουμαδίας νέου διμήνου ἐκκλησιαστικοῦ περιοδικοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «ΚΑΛΕΝΙΤΣ», ποὺ εἶναι ἡ ὀνομασία γνωστῆς ἱστορικῆς Μονῆς τῆς ἐν λόγῳ Ἐπαρχίας.

Ἐκκλησία Βουλγαρίας

Ὁ Πατριάρχης Βουλγαρίας Μάξιμος, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν Στάρας-Ζαγόρας Παγκρατίου, Βιδινίου Φιλαρέτου καὶ Βράτζας Κκλλινίκου, τοῦ Πρωτοδιακόνου Δρος Βασιλείου Βελιάνωβ καὶ τοῦ Καθηγητοῦ Θεοδώρου Σάμπεδ, ἐπεσκέφη ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου μέχρι 12ης Ὀκτωβρίου 1978 τὰς ἐν Ἀμερικῇ καὶ Καναδᾷ βουλγαρικᾷ Ἐπαρχίαις καὶ ἐνορίαις. Κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν, τὴν ὁποίαν περιγράφει μὲ πᾶσαν σχετικὴν λεπτομέρειαν τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας «ΤΣΕΡΚΟΒΕΝ ΒΕΣΝΙΚ», ὁ Πατριάρχης ἐτέλεσε καὶ τὰ ἐγκαινία τοῦ νεοαναγεθέντος ναοῦ εἰς τὴν πόλιν Ἄκρον τῶν ΗΠΑ, ἀφιερωμένου εἰς τὸν Ἀπόστολον Θωμᾶν, συννητήθη καὶ συνωμίλησε μετὰ τῶν κατὰ τόπους ἐπισκοπῶν τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων Ἐπαρχιῶν καὶ μετὰ πολιτικῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως, τὰς ὁποίας ἐπεσκέφη, καὶ παρέστη καὶ ὁμίλησεν εἰς τὴν ἐτήσιον ἐπαρχιακὴν συνέλευσιν τυχῶν παντοῦ θερμότητος ὑποδοχῆς.

Ἡ ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Βουλγαρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἀντιπροσωπεία ἐπεσκέφη ἐπίσης εἰς τὴν ἔδραν του καὶ τὸν «Προκαθήμενον τῆς Ἀμερικανικῆς Αὐτοκεφάλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», Μητροπολίτην Θεοδόσιον, ὁ ὁποῖος προσφώνων τὸν Πατριάρχην Μάξιμον εἶπε μεταξὺ ἄλλων: «Ἡμεῖς πάντοτε ἐθεωροῦσαμεν τὴν ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωρίσιν τοῦ Αὐτοκεφάλου μας —τοῦ τόσο θερμῶς χαιρετισθέντος ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας Σας— ὡς δῶρον τῆς ἐνότητος καὶ κοινοῦνίας μεθ' ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν». Ἀπαντῶν εἰς τὴν προσφώνησιν ὁ Πατριάρχης Μάξιμος ἐξέφρασε τὴν ἰδιαιτέραν χαρὰν του ποὺ ἠτύχησε προσωπικῶς νὰ χαιρετήσῃ τὸν «Προκαθήμενον τῆς Ἀμερικανικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία πρό τινων ἐτῶν εἰσήλθεν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἀδελφῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν». Ἀναφέρων περαιτέρω ὅτι Ρῶσοι ναυτικοί, ἔμποροι καὶ ἐπαγγελματίαι ἐκήρυξαν πρῶτον τὴν ὀρθόδοξον πίστιν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα, συνέχισεν: «Ἡ Ρωσικὴ Ὁρθόδοξος Μητέρα-Ἐκκλησία ἔδωσε τὸ Αὐτοκέφαλον εἰς τὴν ἐν Ἀμερικῇ θυγατέρα τῆς ὀδηγομένη ὑπὸ τῆς σκέφσεως ὅτι τοῦτο θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἑδραίωσιν τῆς ἐνότητος, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης. Μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης συγχαιροῦμεν διὰ τὰ καλὰ ἀποτελέσματα».

Τὴν 19ην Ἰανουαρίου τρέχοντος ἔτους τὸν Πατριάρχην Μάξιμον ἐδέχθη ὁ Πρόεδρος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου τῆς Βουλγαρίας Τόντορ Ζίβκοβ. Μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν χαιρετισμῶν καὶ εἰδῶν ἐπὶ τῷ Νέφ Ἔτει, ὡς ἀναφέρει τὸ «ΤΣΕΡΚΟΒΕΝ ΒΕ-

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Βασιλείου Θ. Σταυρίδου, Καθηγητού, Οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι 1860 — Σήμερον. Τόμος Β'. Θεσσαλονίκη 1978.

Συνεχίζων ὁ Ἑλλογιμ. Καθηγητὴς κ. Βασίλειος Σταυρίδης τὴν περὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐνασχόλησιν αὐτοῦ ἐξέδωκε πρό τινας, ὑπὸ τὸν ὄψιν ἄνω τίτλον, νέαν ἀξιόλογον ἐπιστημονικὴν πραγματείαν, ἣτις διαιρεῖται εἰς τρία τμήματα. Εἰς τὸ πρῶτον τμήμα, τὸ ἀποτελούμενον ἐκ 46 σελίδων, καταχωροῦνται σημαντικὰ κείμενα ἀφορῶντα εἰς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας - Πολιτείας. Εἰς τὸ ἐξ 82 σελίδων δευτέρον τμήμα παρατίθενται κείμενα καθαρῶς ἐκκλησιαστικά. Εἰς τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον τμήμα τὸ ἐκ 273 σελίδων ἐκτίθενται κείμενα, σχετιζόμενα πρὸς τὸ τελετουργικόν — τυπικόν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὅπερ διεφυλάχθη ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας καὶ τηρεῖται αὐστηρῶς μέχρι τῆς σήμερον, ὡς Π α ρ α κ α τ α θ ἦ κ η τῶν Ὁρθόδοξων ἀρχῶν καὶ παραδόσεων. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἐν λόγῳ πραγματείας παρατίθενται 37 εἰκόνες, συναφεῖς πρὸς τὰς ἐν τοῖς ὄψιν ἄνω τμήμασιν ἀναφερομένης ἱστορικῆς πληροφορίας.

Καὶ ὁ Β' τόμος, ὡς καὶ ὁ Α' τοιοῦτος, ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν βιβλίων ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐγράφθησαν μὲ μοναδικὴν φιλοδοξίαν νὰ παράσχῃ κυρίως εἰς τὸν Ὁρθόδοξον κόσμον, λόγῳ τοῦ ὑπάρχοντος παρ' αὐτῷ σεβάσμιου καὶ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῆς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, πληροφορίας περὶ τῆς διαγεγραμμένης κινήσεως καὶ ζωῆς ἐν γένει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ, κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1860 καὶ ἐξῆς χρονικὴν περίοδον αὐτῆς.

Ὁ Ἑλλογιμ. συγγραφεὺς ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ παραθέτει πολλὰ κείμενα καὶ περιγραφικὰ ἐκθέσεις κατὰ λέξιν μὲ μοναδικὸν σκοπὸν νὰ διασώσῃ καὶ διασφαλίσῃ ὠρισμένης σημαντικῆς λεπτομερείας χάριν τῆς

ἱστορίας τοῦ αἰωνοβίου τούτου Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ ὅποσον καὶ σήμερον ἀκόμη καίτοι στεγάζεται εἰς μίαν μικρὰν περιοχὴν ἐν τῇ ἀκτῇ τοῦ Κερατίου Κόλπου, δὲν παύει ὁμῶς νὰ ἐκπέμπῃ τὴν αὐτὴν ἀκτινοβολίαν, ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἐξέπεμπε ὅτε εὕρισκετο εἰς τὰ καλλιμάρμαρα κτίρια πλησίον τοῦ Αὐγουστείου καὶ νὰ μαρτυρῇ περιτράνωσιν ὅτι δὲν ἔχονται ἀληθείας αἱ διάφοροι ὑστερόδοξοι πληροφορίαι ὅτι ἡ ζωὴ αὐτοῦ εὕρισκεται εἰς μίαν κατὰπτωσιν, καθ' ὅτι τῆς οἰκουμηνικότητος καὶ δυναμικότητος αὐτοῦ μέτρον δὲν εἶναι ὁ μέγας ἢ μικρὸς ἀριθμὸς τῶν ἐν ὠρισμέναις ἐνορίαις τῆς Πόλεως Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν, ἀλλ' ἡ μεγάλη καὶ μακραίων ἱστορικὴ διαπίστωσις ὅτι ὁ Πατριαρχικὸς θεσμὸς τοῦ Φαναρίου εἶναι ὁ Ἄρειος Πάγος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ὁ θεματοφύλαξ τῆς ἐγκυροτέρας χριστιανικῆς γενικῆς παραδόσεως καὶ λατρείας.

Πράττων δὲ τοῦτο ὁ Ἑλλογιμ. συγγραφεὺς ἐπιθυμεῖ, σὺν τοῖς ἄλλοις, νὰ διερμηνεύσῃ τοῖς ἀναγνώσταις τὸ Φαναριτικὸν πνεῦμα, ὅπερ διέπει καὶ κατευθύνει ὅλον τὸν βίον καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν δραστηριότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Εἶναι ὄντως πολῦτιμον ἔργον ἡ περιουλογοῦ καὶ ἐπιστημονικὴ κατὰταξις τῶν διαφόρων κειμένων, ὅπου εἶναι ἀποτεθησαυρισμένοι αἱ φαναριωτικαὶ παραδόσεις, σκέψεις, ἐνέργειαι καὶ δραστηριότητες τῆς Ἁγίας ταύτης Καθέδρας τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Γενικῶς ὁ τόμος οὗτος, ὡς συνέχεια τοῦ Α' τόμου, εἶναι μία ζωντανὴ πνευματικὴ παράστασις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἢ μᾶλλον τῆς ζωῆς τοῦ Φαναρίου, ὅφ' ὅλας τὰς ἐκφάνσεις καὶ ὡς τοιοῦτον δύναται νὰ θεωρηθῇ κόσμημα καὶ πολῦτιμον κτήμα καὶ διὰ τὴν μεγαλυτέραν χριστιανικὴν Βιβλιοθήκην.

Διάκονος ΙΑΚΩΒΟΣ ΣΩΦΡΟΝΙΑΔΗΣ

Υπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

ΣΝΙΚ», «ἡ Αὐτοῦ Ἁγίουτῆς ἐνημέρωσε τὸν Πρόεδρον τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου περὶ τῆς προσφάτου ἐνθουσιώδους καὶ ἐξαιρετικῶς θερμῆς συναντήσεως μετὰ τῶν ὑπερατλαντικῶν μας ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων εἰς τὰς ΗΠΑ καὶ τὸν Καναδᾶν, τῆς ὅπ' αὐτὸν Βουλγαρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀντιπροσωπείας ὁμίλησε διὰ τὰς συναντήσεις μετὰ τῶν Νομαρχῶν καὶ τῶν Δημάρχων τῶν πόλεων ποὺ ἐπεσκέφθη, καὶ ἰδιαιτέρως διὰ τὴν ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν τῆς Ἀντιπροσωπείας ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ ΟΗΕ κ. Κούρτ Βαλτχάιμ καὶ τοῦ Προέδρου τῆς 33ης συνόδου τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως κ. Λιεβάνο.

Κατὰ τὴν συνάντησιν ὁ Πρόεδρος τοῦ Κρατικοῦ Συμβουλίου ἐξέθεσε τὰς ἀρχὰς τῆς συνεποῦς πολιτικῆς τῆς ΔΔ τῆς Βουλγαρίας καὶ τὰς λαμβανόμενας συγκεκριμένους ἐνεργείας διὰ τὴν περαιτέρω ἐδραίωσιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀσφαλείας εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τὴν διευρύνσιν τῆς συνεργασίας μετὰ τῶν ἄλλων λαῶν... Ὁ Πρόεδρος ἐξέφρασεν ἱκανοποίησιν διότι ἡ Ὁρ-

θόδοξος Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία παρέχει τὴν συμβολὴν τῆς εἰς τὰς γενικὰς προσπάθειας τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἐδραίωσιν τῆς εἰρήνης καὶ διὰ τὰ ἐπιμεγαλύτερα ἐπιτεύγματα τῆς πατρίδος μας».

Εἰς τὴν κρύπτῃν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νέφσκυ τῆς Σόφιας διοργανώθη τὸν Δεκεμβρίον τοῦ 1978 Ἐκθέσις: «Σλαβικὰ χειρόγραφα, ντοκουμέντα καὶ χάρται διὰ τὴν Βουλγαρικὴν ἱστορίαν ἐκ τῆς Ἀποστολικῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ καὶ τοῦ ἀπορρήτου Ἀρχείου τοῦ Βατικανοῦ ἀπὸ τοῦ Θ' μέχρι τοῦ ΙΖ' αἰῶνος». Κατὰ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκθέσεως ὁμίλησε καὶ ὁ Ὑποδιευθυντὴς τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ Ζοσὲ Ρουίσακρ ὑπογραμμίσας τὴν σπουδαιότητα τῶν Βουλγαρικῶν γραπτῶν μνημείων».

Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, Ὁ Ματθαῖος Βλάσταρης καὶ τὸ ὕμνογραφικὸν ἔργον τοῦ, Ἴδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, Θεσσαλονίκη 1978 (Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ).

Ἡ Θεσσαλονίκη τοῦ ΙΑ' αἰ., ἀπησχόλησε τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν ἀπὸ πολλῶν δεκαετιῶν. Τὸ γεγονός πρέπει νὰ θεωρητῆται φυσικόν, καθ' ὅσον διάσημοι ἄνδρες τῶν γραμμάτων ἐζήσαν καὶ ἔδρασαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Θεσσαλονίκη καὶ ἰδιαίτερος ἡ κεντρικὴ μορφή τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ μὲ τὴν μεγάλην πνευματικὴν κίνησιν τοῦ Ἡσυχασμοῦ ἐδέσποσεν ἐπὶ πολὺ τόσον εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν ὅσον καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐσφράγισε τὴν ὅλην περίοδον μὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν ὀρθόδοξον μυστικὴν διδασκαλίαν καὶ ἀνύψωσε τὴν στάθμην τῆς Ἐκκλησίας ἀγωνιζομένης μεταξὺ λατινικῆς προπαγάνδας καὶ δευτερευόντων ζητημάτων περισσότερον πολιτικῶν καὶ ὀλιγώτερον θρησκευτικῶν.

Μεταξὺ τῶν μορφῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οὐχὶ ἀγνώστων ἐντελῶς ἀλλὰ κατ' ὄνομα μόνον γνωστῶν καὶ δὴ καὶ ἐξ ἄλλων ἔργων, νομοκανονικῶν, εἶναι καὶ ἡ ἐνδιαφέρουσα μορφή τοῦ Ματθαίου Βλάσταρη.

Εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι ὁ καλύτερος τρόπος μελέτης μιᾶς περιόδου εἶναι ὁ διὰ τῶν μονογραφιῶν. Πολλὰ προσωπικότητες τοῦ ΙΑ' αἰ., ἀλλὰ καὶ θέματα πολιτικὰ καὶ θρησκευτικὰ, ἔχουν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εὑρεῖ εἰς τὸ πρόσωπον ἰκανῶν ἐρευνητῶν τοὺς μελετητὰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐφώτισαν πολλὰς σκοτεινὰς πλευρὰς καὶ ἐξέδωκαν ἄγνωστα τέως πνεύματα τῆς αὐτῆς ὡς ἄνω περιόδου.

Εἰς αὐτὸ τὸ γενικὸν πλαίσιον τοποθετημένη ἡ διατριβὴ τοῦ κ. Π. Β. Πάσχου εἶναι οὐ μόνον ἐπίκουρος ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος εὐπρόσδεκτος. Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι ὁ γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν καὶ δοκιμῶν θεολόγος, κριτικὸς καὶ λογοτέχνης περιώρισε τὸ θέμα του μόνον εἰς τμήμα τοῦ ὅλου ἔργου τοῦ βιογραφουμένου Βλάσταρη, ἡ διατριβὴ του ἔχει τὰ στοιχεῖα τῆς πληρότητος.

Ἀλλὰ ἄς ἴδωμεν τὴν διάρθρωσιν τῆς διατριβῆς, προκειμένου νὰ ἐκτιμῶμεν τὸν μόχθον τοῦ νέου διδάκτορος.

Τὸ ὅλον ἔργον διαιρεῖ ὁ σ. εἰς τρία βασικά κεφάλαια. Εἰς τὸ Α' ἐξετάζει τὸν τίον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ματθαίου Βλάσταρη (σελ. 37 - 129). Εἰς τὸ Β' ἐξετάζει τὴν μορφήν καὶ τὴν δομὴν τῶν ὕμνων τοῦ Ματθαίου (σελ. 133 - 219) καὶ εἰς τὸ Γ' τὸ περιεχόμενον τῶν ὕμνων τοῦ Βλάσταρη (σελ. 223 - 286). Ἡ τοιαύτη διάρθρωσις, ὑπαγορευθεῖσα ἐκ τῶν πραγμάτων, δικαίωνει τὸν τίτλον τῆς διατριβῆς.

Ἀναλυτικώτερον τὰ περιεχόμενα ἔχουν ὡς ἀκολουθως:

Κεφάλαιον Α'. Ὁ τίος καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ματθαίου (σελ. 37 - 129). 1) Ἡ Θεσσαλονίκη κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βλάσταρη, 2) Ἡ Μονὴ τῆς Μετανοίας τοῦ Ματθαίου καὶ ὁ κτίσις αὐτῆς, 3) Ὁ Ἱερομόναχος Ματθαῖος, «Τὸ ἐπικλῆν Βλάσταρης», 4) Αἱ σχέσεις τοῦ Ματθαίου πρὸς τοὺς Ἡσυχαστὰς, 5) Τὰ ἔργα τοῦ Ματθαίου - Γενικῶς. Α'. Πεζοῖ: I. Θεολογικά - Ἀντιρρητικά: 1) Πρὸς Ἰουδαίους, 2) Κατὰ Λατίνων, 3) Περὶ τοῦ Ἀζύμου, 4) Περὶ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, 5) Ἀριθμητικὸν θεώρημα τοῦ δισχιλία ἀριθμοῦ, 6) Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πρίγκιπα Sire Guy de Lusignan, 7) Περὶ τοῦ ἐφθοῦ σίτου, 8) Περὶ τῆς θείας Χάριτος ἢ περὶ τοῦ θείου Φωτός, 9) Διάλεξις μετὰ τοῦ Βαρλαάμ, 10) Τίνες εἰσὶν οἱ τὰ νόθα καὶ ἀλλότρια τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ κηρύσσοντες δόγματα. II. Νομοκανονικά - Συνοφίαι: 1) Σύνταγμα, 2) Σύνοψις ἐκ τοῦ Κανονικοῦ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ, 3) Σύνοψις Κανονικῶν ἀποκρίσεων τοῦ Νικητῆ Ἡρακλείας, 4) Σύνοψις Κανόνων τοῦ ἁγ. Νικηφόρου, Πατρ(χου) Κων(σταντινουπόλεως) τοῦ Ὁμολογητοῦ, 5) Σύνοψις ἐκ τῶν Κανονικῶν ἀποκρίσεων Ἰωάννου, ἐπισκ. Κίτρους, 6) Σύνοψις λατινικῶν νομικῶν ἔργων, 7) Σύνοψις Ρητορικῆς. III. Μεταφράσεις - Διασκευαί: 1) Ἡ Κλίμαξ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Β'. Ποιητικά: I. Ἐπιγράμματα: 1) Ἐπιγράμματα - Ἐμμετροὶ τίτλοι, 2) Ἀκροστιχίδες. II. Κατάλογοι ὀφφικίων: 1) Τὰ ἐκκλησιαστικά ὀφφίκια, 2) Τὰ βασιλικά ὀφφίκια, 3) Ἡθικὸς ἐπίλογος. III. Ὑμνογραφικά: 1) Στιχηρά, 2) Μακαρισμοί.

Κεφάλαιον Β'. Ἡ μορφή καὶ ἡ δομὴ τῶν ὕμνων τοῦ Ματθαίου (σελ. 133 - 219). 1) Εἰσαγωγικά τινα εἰς τὴν ὕμνογραφίαν τοῦ Ματθαίου, 2) Ἡ χειρόγραφος παράδοσις τῶν ὕμνων του. α) Ὁ κῶδιξ Σ, β) Ὁ κῶδιξ Ο, γ) Ὁ κῶδιξ Λ. 3) Τὰ στιχηρά καὶ τὰ θέματα των. 4) Οἱ Μακαρισμοὶ καὶ τὰ θέματα των, I. Μακαρισμοὶ τοῦ Πεντηκοσταρίου, II. Μακαρισμοὶ τῶν ὀκτώ ἡχῶν. 5) Γλῶσσα καὶ σύνταξις τῶν ὕμνων τοῦ Ματθαίου. I. Γλωσσικά φαινόμενα. 1) Φθολογικὸν μέρος, 2) Τυπικὸν ἢ Τυπολογικὸν μέρος, II. Σύνταξις - ὕφος. 6. Μετρικὴ ἐξέτασις τῶν στιχηρῶν καὶ τῶν μακαρισμῶν. 1) Ἦχος Α', 2) Ἦχος Β', 3) Ἦχος Γ', 4) Ἦχος Δ', 5) Ἦχος πλάγ. τοῦ Α', 6) Ἦχος πλάγ. τοῦ Β', 7) Ἦχος Βαρύς, 8) Ἦχος πλάγ. τοῦ Δ'.

Κεφάλαιον Γ'. Τὸ περιεχόμενον τῶν ὕμνων τοῦ Βλάσταρη (σελ. 223 - 286). 1) Εἰς τὸ Λειτουργικὸν κλίμα τῆς ὕμνογραφίας τοῦ Πεντηκοσταρίου, 2) Πιτὴρ καὶ Ἰῖδς ἐν τῇ ὕμνογραφίᾳ τοῦ Ματθαίου, 3) Ποιητικὴ πνευματολογία (Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα), 4) Οἱ ἁγιολογικοὶ ἐνδιαφέροντες ὕμνοι τοῦ Ματθαίου. α' Ἡ Θεοτόκος, β' Μάρτυρες, γ' Ἀπόστολοι, δ' Ἄγιοι, ε' Ἄγγελοι, ς' Ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων. 5. Συμβολικὴ καὶ μυστικὴ ἐρμηνεία, 6. Κατανυκτικὴ ὕμνογραφία.

Τοῦ ἔργου προτάσσονται: πίναξ περιεχομένων, πρόλογος, συντομογραφία καὶ ἐκτενὴς βιβλιογραφία.

τήν ὁποῖαν ἀκολουθεῖ πίναξ τῶν χρησιμοποιηθέντων κωδίκων. Ἐν τέλει δὲ τῆς διατριβῆς ἐπιτάσσονται ἐπιλεγόμενα, ἑλληνικοὶ καὶ ξενόγλωσσοι πίνακες τῶν ἀξιωματικῶν ὀνομάτων καὶ πραγμάτων, περίληψις εἰς τὴν γαλλικὴν καὶ φωτογραφία φύλλων τινῶν τῶν χρησιμοποιηθέντων κωδίκων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀντιλαμβάνεται ὁ ἀναγνώστης ὅτι πρόκειται περὶ ἱστορικοφιλολογικῆς μελέτης μὲ ἄριστον θεολογικὸν ἐξοπλισμὸν καὶ δογματικὴν γνῶσιν τῶν θεολογικῶν λεπτῶν θεολογικῶν ζητημάτων. Ἐπίσης καθίσταται ἀντιληπτὸν ὅτι ὁ σ. δὲν ἐχρησιμοποίησε μόνον τὴν τετυπωμένην βιβλιογραφίαν ἢ τὸ ἐκδεδομένον ἔργον τοῦ Βλάσταρη, ἀλλ' ἀνεδίφησε τὸ ἀνέκδοτον καὶ ἐν χειρογράφοις κείμενον ἔργον τοῦ Ματθαίου, προκειμένου νὰ ἀντλήσῃ τὰς πληροφορίας διὰ τῶν ὁποίων διαφωτίζει τόσον τὸν βίον τοῦ ἀνδρός ὅσον καὶ τὸν χῶρον ἐντὸς τοῦ ὁποίου οὗτος ἐκινήθη.

Νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀντιπαρέλθῃ τις τὸ γεγονός τῆς ἀναδιφύσεως τῶν χειρογράφων, συλλεγμένων μετὰ πολλοῦ μόχθου καὶ κατόπιν μακροχρονίων ἀναζητήσεων, οὐχὶ δὲ ὀλίγων ἀπογοητεύσεων.

Εἰς τὴν περὶ τοῦ ὀνόματος Β λ α σ τ α ρ η ς ἀντὶ Βλάσταρης ἢ Βλαστάρης διαπραγματεύσειν δὲν θὰ εἶχέ τις ἱκανὰς νὰ ἀντιτάξῃ ἀντιρρήσεις εἰς τὰ προσαγόμενα ἐπιχειρήματα. Ὁ ἀρχαιοπρεπὴς τύπος Β λ α σ τ α ρ ι ς ἀναμφισβητήτως εἶναι γέννημα τῆς ἀττικίζουσης τάσεως τοῦ ΙΔ' αἰ. καὶ εἶναι ἀμφίβολον ἂν αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς ἔγραψε ποτὲ τὸ ὄνομά του τοιούτῳ τρόπῳ. Τὰ ἀνάλογα καὶ ἢ κοινῆς χρήσεως, ἢ καὶ συγχρότερον ἀπαντῶσα εἰς τὰ χειρόγραφα, ἀπηχοῦν τὴν πραγματικότητα τῆς ἐποχῆς.

Ἄκρως ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ θραχεῖα ἐπισκόπησις τῆς τοποθετήσεως τοῦ Βλάσταρη ἔναντι τοῦ Ἡσυχασμοῦ καὶ ἢ διαπίστωσις τῆς μετριοπαθείας αὐτοῦ ἔναντι τῶν ὀξυτήτων τῶν ἀντιπάλων μερίδων.

Εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ἔργων τοῦ Βλάσταρη, διακρινομένων εἰς πεζὰ καὶ ποιητικά, γίνεται ταυτόχρονος παρουσίας αὐτῶν καὶ παρέχονται ἱκαναὶ πληροφορίες περὶ τοῦ περιεχομένου, τοῦ χρόνου συγγραφῆς τῶν, τῆς χειρογράφου παραδόσεως κ.λ.π. Εὐρίσκειται δηλ. εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἡ θεματολογία μελλουσῶν ἐπὶ μέρους μελετῶν, τὰς ὁποίας ἐλπίζομεν νὰ εὕρῃ τὸν χρόνον ὁ σ. νὰ φέρῃ κάποτε εἰς φῶς.

Τὸ Β' κεφάλαιον εἶναι ἰδιαιτέρως ἀξιόλογον ἀπὸ ἀπόψεως φιλολογικῆς τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἢ φιλολογικὴ ἐπεξεργασία τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων γίνεται ἀπὸ θεολόγον γνωρίζοντα τὰ φιλολογικὰ προβλήματα, ἐνῶ παραλλήλως κατέχει ἄριστα τὴν μουσικὴν αὐτῶν ἐπένδυσιν καὶ δύναται νὰ ἀντιμετωπίσῃ μὲ ἄνεσιν τὰς δογματικὰς ἀπηχῆσεις τῶν κειμένων. Ἐκτὸς τῆς ἀφινόμενης νὰ ἀναφανῇ ἀναγλύφου ἐκ τῆς παρουσιάσεως τοῦ ὕμνογραφικοῦ ἔργου τοῦ Βλάσταρη προσημειώσεως του εἰς στιχηρὰ καὶ μακαρισμούς, καὶ ὄχι εἰς τὰ γνωστὰ μεγάλα εἶδη τῆς ὕμνογραφίας (ὕ-

μνος - κανῶν), ὁ σ. ἐξετάζει τὴν γλῶσσαν τῶν ὕμνογραφικῶν κειμένων, τὸ ὕφος καὶ τὴν σύνταξιν, καθὼς καὶ τὴν θεματολογίαν των (διὰ ποῖαν δηλ. ἐορτὴν ἐποιήθησαν), τὰ πρότυπά των, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ Βλάσταρης ἐδανείσθη τὸ μέτρον καὶ τὸ μέλος, καὶ τὴν διὰ προσωπικῆς παρεμβολῆς τοῦ ὕμνογράφου ἀπόκλισιν αὐτοῦ ἀπὸ τὰ πρότυπα. Τοῦτο φαίνεται καὶ εἰς τὴν ἀναλυτικὴν παρουσίαν τῆς μετρικῆς τῶν στιχηρῶν καὶ μακαρισμῶν. Ἡ μετρικὴ διαπραγματεύσεις αὕτη φαίνεται ὀλίγον ἐκτενεστέρα ἀπὸ ὅσον ἴσως ἐχρειάζετο καὶ ἀπαιτεῖ γνῶσιν τοῦ ἀντικειμένου ἀπὸ μέρους τοῦ ἀναγνώστου, ἄλλως εἶναι δυνατόν νὰ τὸν ὀδηγήσῃ εἰς πλάνην σχετικῶς μὲ τὰς διαφόρους ὀνομασίας (δακτυλικόν, ἀναπαιστικόν κ.λ.π.) ἢ μὲ τὴν προσωδιακὴν παράστασιν τῶν μετρικῶν κώλων, τομῶν κ.λ.π., τὰ ὁποῖα εἰς τὴν μετρικὴν τῆς ὕμνογραφίας ἔχουν ἐντελῶς διάφορον σημασίαν ἀπὸ ἐκείνην τῶν προσωδιακῶν κειμένων.

Εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ σ. ὅτι «τὰ αὐτόμελα τῶν προσομοίων εἶναι πάντοτε τὰ πρότυπα, ἀλλὰ ἢ μίμησις ἢ ἢ ἀπομίμησις των δὲν εἶναι ἰδιαιτέρως αὐστηρὰ» (σελ. 219) θὰ ἠδύνατό τις νὰ διατυπώσῃ τὴν ὑπόθεσιν μήπως εἰς τὴν μὴ αὐστηρὰν μίμησιν τῶν προτύπων λανθάνει μεταπλαστικὴ μουσικὴ παρέμβασις τοῦ Βλάσταρη καὶ ὄχι ἀπλῶς ἀμέλεια. Μὲ ἄλλα λόγια ὁ Βλάσταρης ἀποκλίνειν ἑλαφρῶς ἀπὸ τὰ πρότυπά του εἰς τὰς ἰδικὰς του συνθέσεις, δημιουργεῖ δι' ἑαυτὸν μικρὰς παραλλαγὰς τοῦ παλαιοῦ μουσικομετρικοῦ προτύπου. Καὶ λέγω τοῦτο, διότι ἔχω ὑπ' ὄψιν ὅτι τοιαῦτα μικρὰ ἀποκλίσεις παρατηροῦνται ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μεγάλων ὕμνογράφων (Ἰωσήφ, Γεωργίου Νικομηδείας κ.λ.π.), μμητῶν τῶν μεγάλων μελωδῶν (Κοσμᾶ, Ἰω. Δαμασκηνοῦ, Ἄνδρέου Κρήτης κ.λ.π.). Οἱ ὕμνογράφοι δηλ. οὗτοι ἀποκλίνοντες ἑλαφρῶς ἀπὸ τὰ πρότυπά των ἐδημιούργουν δι' ἑαυτοὺς νέα πρότυπα, τὰ ὁποῖα ἐπανελαμβάνον.

Τὸ φαινόμενον ἔλαθε μεγαλύτεραν διάστασιν καὶ μὲ τοὺς μουσικοὺς τῆς ὑστερᾶς βυζαντινῆς περιόδου (Ἰω. Κουκουζέλην), ἀλλὰ κυρίως μὲ τοὺς μουσικοδιδασκάλους τῆς μεταβυζαντινῆς ἐποχῆς, οἱ ὁποῖοι ἐνσυνειδήτως ἐδημιούργουν νέας παραλλαγὰς τῶν παλαιῶν μουσικῶν προτύπων. Ἡ μουσικὴ παραλλαγὴ εἶναι εὐρέως γνωστὴ καὶ εἰς τὴν κοσμικὴν μουσικὴν. Τὰ θέματα αὐτὰ γνωρίζει κάλλιον ἔμοῦ ὁ σ., ἀλλ' ἢ διαπραγματεύσεις των θὰ τὸν ὀδήγῃ εἰς ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὸ κύριον θέμα του.

Εἰς τὸ Γ' κεφάλαιον ἀποκαλύπτεται ὁ θεολόγος καὶ κριτικὸς ἐρευνητής. Ἐξετάζονται τὰ ἐσωτερικὰ θέματα τῶν ὕμνων, ἢ δογματικῆ των, ἢ θέσις τοῦ Βλάσταρη ἔναντι τῶν συγχρόνων του θρησκευτικῶν προβλημάτων καὶ ἢ διὰ τῆς ὕμνογραφίας ἀντιμετωπίσεως των. Ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι πέρα τῶν ὀρθῶν παρατηρήσεων τοῦ κεφαλαίου τούτου ὁ σ. ἐκινήθη μὲ πολλὴν ἄνεσιν ἕνεκα τῆς ὀρθοδόξου ποιητικῆς του ἰδιοσυγκρασίας, προσφιλῶς διακειμένης εἰς θέματα μουσικῆς καὶ κατασκευτικῆς θεολογίας.

Ἐν κατακλείδι καὶ ἀφοῦ ἐκφράσω τὸν εἰλικρινῆ μου ἔπαινον διὰ τὸν συγγραφέα καὶ τονίσω ὅτι ἡ θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν δύναται νὰ σεμνύνεται περιλαμβάουσα εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν τῆς δυναμικὸν ἔρευνητῆς ὡς ὁ κ. Π. Β. Πάσχος, ὀπλισμένους μὲ τὴν ἀπαραίτητον σύγχρονον ἐπιστημονικὴν μεθοδολογίαν, θὰ παρώτρυνα τὸν σ. νὰ μᾶς δώσῃ συντόμως καὶ τὰ ἀντίστοιχα κείμενα τοῦ Βλάσταρη, ὥστε νὰ ολοκληρωθῇ ἡ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἔδωκεν ἤδη μὲ τὴν παρουσιασθεῖσαν ἀνωτέρω διατριβήν.

Α. Δ. ΚΟΜΙΝΗΣ
Καθηγητῆς Παν)μίου

ΕΠΕΤΗΡΙΣ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας
1979, σ. 176.

Τὸ τέταρτον ἤδη δημοσιεύεται, ἡ λίαν ἐνημερωτικὴ τῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας Ἐπετηρίς. Εἰς τὰς σελίδας 170 - 173 μνημονεύονται περιεκτικῶς ἐν τῷ Πίνακι τῶν περιεχομένων ἐκτὸς τοῦ Μηρολογίου τοῦ ἔτους 1979 καὶ πᾶσαι αἱ πολυποίκιλοι δραστηριότητες τῆς ἱστορικῆς ταύτης Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Εἶναι λίαν ἐνημερωτικαί, ἀλλὰ καὶ ἀξιοθαύμαστοι αἱ διοικητικαί, πνευματικαί, ἐφημεριακαί, ἐνοριακαί, μοναστικά, ἐορταστικά καὶ κατ' ἐξοχὴν αἱ τῶν φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων ἐνέργειαι καὶ ἐκδηλώσεις ὡς ἀπαύγασμα ποιμαντικῆς μερίμνης τοῦ παμπεριωτάτου καὶ ῥέκτου Μητροπολίτου Μεσσηνίας κυρίου Χρυσοστόμου.

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς Ἐπετηρίδος ταύτης, ἐπιθυμῶ νὰ ἐξάρω καὶ τὸ γεγονός, ὅτι πᾶσαι αἱ Ἱεραὶ Μητροπόλεις δημοσιεύουν κατ' ἔτος εἴτε ἐν Ἡμερολογίοις εἴτε καὶ ἐν εἴδει Ἐπετηρίδων, τὰ κατὰ τὸ διανυθὲν ἔτος πραγματοποιηθέντα ἐξαίρετα ἔργα τῆς ὅλης ποιμαντικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεως τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῶν. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον, ἐὰν ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία ἐξέδιδε κατ' ἔτος οἰοεὶ λευκὴν βίβλον ἐνημερώσεως τῶν πολλαπλῶν πηγῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν δραστηριοτήτων ἐκάστης Ἱερᾶς Μητροπόλεως κεχωρισμένως καὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἐν συνόψει τὸ θαυμάσιον ἔργον, ὅπερ ἐπιτελεῖ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἐπὶ ὄλων σχεδὸν τῶν πεδίων τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Ἀκαδημαϊκός

Σ π ὄ ρ ο υ Π. Ζ ε ρ β ο ὤ, Τῆς λευτεριάς,
Ἀθήνα 1977, σ. 18.

Τ ο ὤ α ὕ τ ο ὤ, 1940, Ἀθήνα 1978, 6' ἐκδοσῆ,
σ. 276.

Τ ο ὤ α ὕ τ ο ὤ, Στὰ Μαρμαρένια Ἀλώνια, Ἀθήνα 1978, σ. 36.

Εἰς τὰ ἔργα του αὐτά, ὁ κ. Ζερβός, διακεκριμένος θεράπων καὶ ἀκαδημαϊκὸς διδάσκαλος τῆς Μαθη-

ματικῆς Ἐπιστήμης, ἐκφράζει διὰ πηγαιῶν στίχων καὶ τινῶν ἄλλων κειμένων τὴν πίστιν ἀγνοῦ Ἑλληνοῦ καὶ χριστιανοῦ εἰς τὰ ἀθάνατα ἰδεώδη τοῦ Γένους, ὡς τοῦτο τὰ ἐδικαίωσεν, ἀπαξ ἔτι, κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ '40, τὴν Κατοχὴν καὶ τὴν μετέπειτα Ἱστορίαν του. Ἰδιαιτέρως ἀγαθὴν ἐντύπωσιν ἀποκομίζομεν ἐκ τῆς φλογερᾶς παρρησίας τοῦ σ. ἐν τῇ ὁμολογίᾳ καὶ διακηρύξει ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἀληθείας ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Παναγία ἔδωκαν καὶ τότε τὸ μέγα «παρὼν» εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων. Δίκαιον εὖσημον λοιπὸν ἡ πρὸς τὸν κ. Ζερβὸν φράσις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, παλαιοῦ ἀγωνιστοῦ τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως: «Δὲν πεθαίνει ἡ Ἑλλάς ὅταν ἔχη παιδιὰ σὰν κι ἐσένα!» (ἐπιστολὴ του, ὡς Μητροπολίτου Ἰωαννίνων, 30.12.73).

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ἀρχμ. Χ ρ ι σ τ ο δ ο ὄ λ ο υ Κ. Π α π α γ ι ἄ ν η, Ἱεροκήρυκος, Προσφορὰ στὸν ἄρρωστο ἀδελφό. Ἀθήνα 1978 σ. 63 (μικροῦ σχήματος). Ἀδελφότης Θεολόγων «Ὁ Σωτήρ».

Ἄριστον ὀδοιπορικὸν τοῦ ἀσθενοῦντος καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ πασχόντων οἰκείων του, μεστὸν ἐλπιδοφόρων παραινέσεων καὶ διδαγμάτων πρὸς ἀξίησιν τῆς πίστεως εἰς Χριστὸν καὶ τῆς ἐλπίδος.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κάτωθι κενὰς Διακονικὰς θέσεις, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς κατεμένης Νομοθεσίας «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ ἐφημεριῶν» προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν Ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά: Μαλεσσίνης Λοκρίδος.

Ἐν Λαμία τῇ 30ῇ Ἀπριλίου 1979

† Ὁ Φθιώτιδος ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει: 1) τὸ ὑπ' ἀριθ. 1398)73 Ν.Δ., «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ.», 2) τὰς ὑπ' ἀριθ. 130)7-7-1973 καὶ 181)1-5-1979 ἡμετέρας ἀποφάσεις, «περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς τοὺς Ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυνουρίας» καὶ 3) τὸν ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονι-

σμών «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», και προκειμένου να προβώμεν εις την ανάκλησιν υποψηφίων προς πλήρωσιν των κενών οργανικών θέσεων Διακόνων 1) Μητροπολιτικού Ίεροϋ Ναού Έδαγγελιστρίας Λεωνιδίου Κυνουρίας και 2) Ίεροϋ Ναού Αγίων Αποστόλων τής Κοινότητος Αγίου Πέτρου Κυνουρίας, καλοϋμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως, εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εν τή Περιοδική «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ημίν τά νενομισμένα δικαιολογητικά διά τά περαιτέρω.

Έν Τριπόλει τή 1η Μαΐου 1979

† Ο Μαντινείας και Κυνουρίας ΘΕΟΚΑΗΤΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Άργολίδος

Έχοντας υπ' όψει: 1) Τό υπ' αριθμ. 1398)1973 Ν. Διάταγμα «Περί συστάσεως οργανικών θέσεων διακόνων παρά τή Ίερά Αρχιεπισκοπή Άθηνών και τής Ίεράς Μητροπόλεως τής Εκκλησίας τής Ελλάδος», 2) Τήν υπ' αριθμ. 720)1-8-1973 απόφασιν ημών, περί κατανομής των οργανικών θέσεων διακόνων εις τούς ένοριακούς Ίερούς Ναούς τής καθ' ημάς Ίεράς Μητροπόλεως και 3) Τό άρθρον 36 του υπ' αριθμ. 2) 1969 Κανονισμού «Περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων» και προκειμένου να πληρώσωμεν τās κάτωθι: κενās Διακονικές θέσεις των 1. Ναών: 1) Αγίου Πέτρου Άργους, 2) Κοιμ. Θεοτόκου Άργους, 3) Τιμ. Προδρόμου Άργους, 4) Αγίου Βασιλείου Άργους και 5) Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Ναυπλίου, προσκαλοϋμεν πάντας τούς ενδιαφερομένους και έχοντας τά Κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως, εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τó Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν ημίν σχετικήν αίτησιν, μετά των προβλεπομένων δικαιολογητικών.

Έν Ναυπλίω τή 2α Μαΐου 1979

† Ο Άργολίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης

Προκειμένου να προβώμεν εις την πλήρωσιν τής θέσεως Ίερακήρυκος τής καθ' ημάς Ίεράς Μητροπόλεως, καλοϋμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά Κανονικά και Νόμιμα προσόντα, όπως, εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης υποβάλλωσιν εις τά Γραφεία τής Ίεράς ημών Μητροπόλεως αίτησιν μετά των σχετικών δικαιολογητικών.

Έν Ύδρα τή 14η Μαΐου 1979

† Ο Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Θηβών και Λεβαδείας

Προκειμένου να προβώμεν εις την πλήρωσιν κενής θέσεως Ίερακήρυκος τής καθ' ημάς Ίεράς Μητροπόλεως, καλοϋμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός είκοσαήμερου από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τó Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλλωσιν εις τά Γραφεία τής καθ' ημάς Ίεράς Μητροπόλεως, τά υπό τού Νόμου οριζόμενα δικαιολογητικά.

Έν Λεβαδεία τή 15η Μαΐου 1979

† Ο Θηβών και Λεβαδείας ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Προκήρυξη Διαγωνισμού για τήν εισαγωγή μαθητών.

Η Ριζάρειος Εκκλησιαστική Σχολή προκηρύσσει διαγωνισμό εισαγωγής κατά τó σχολικό έτος 1979-80 στήν πρώτη τάξη του τετραξίου Εκκλησιαστικού Λυκείου, δέκα (10) έσωτερικών μαθητών, ως υποτρόφων τής Ριζαρείου περιουσίας.

Οι εισιτήριες εξετάσεις θα διεξαχθούσιν στή Σχολή σέ δύο περιόδους τόν Ιούνιο και τόν Σεπτέμβριο.

Δέν γίνονται δεκτοί στις εισιτήριες εξετάσεις οι έχοντες ηλικία άνω των 20 έτών.

Δεκτοί στις εισιτήριες εξετάσεις γίνονται: α) οι κάτοχοι ένδεικτικού προαγωγής Γ' τάξεως Μέσης έπτατάξιου Ίερατικής Σχολής, β) οι πτυχιούχοι Μέσου Έκκλ. Φροντιστηρίου τριετούς φοιτήσεως, γ) οι κάτοχοι πτυχίου τής τέως Μέσης Νυκτερινής Ίερατικής Σχολής Άθηνών, δ) οι κάτοχοι Άπολυτηρίου Έκκλ. Γυμνασίου και ε) οι κάτοχοι ένδεικτικού Γ' τάξεως τέως έξατάξιου Γυμνασίου ή Άπολυτηρίου τριταξίου Γυμνασίου, ανεξάρτητα άν έχουν πάρει μέρος στις εισιτήριες εξετάσεις για τά Λύκεια Μέσης ή Έπαγγελματικής Έκπαίδεως.

Τά άπαιτούμενα δικαιολογητικά υποβάλλονται τουλάχιστον δύο μέρες πριν από τήν έναρξη των εξετάσεων.

Η Σχολή παρέχει δωρεάν εις τούς υποτρόφους έκπαίδευση, τροφή, οίκηση, ένδυμασία, υπόδηση κ.λπ.

Πληροφορίες παρέχονται κάθε μέρα στα Γραφεία Διοικήσεως τής Σχολής, Βασ. Σοφίας 24 Άθήναι, Τ. 140, τηλ. 712.194.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΙΟ

Ίερά Μητρόπολις Σερρών και Νιγρίτης

Κλησις κατηγορουμένου

Προς

Τόν Αιδ. Ίερέα Ίωάννην Άθανασιάδη,

τέως έφημέριον του Ίεροϋ Ναού Κοιμήσεως τής Θεοτόκου

Λαγκαδίου - Νιγρίτης

Άγνώστου διαμονής

Ένεργούντες τακτικάς ένόρκους άνακρίσεις συνδρά τή υπ' αριθ. 834)30-3-1979 έγγραφω του Σεδαμιατάτου Μητροπολίτου Σερρών και Νιγρίτης, καλοϋμεν σε να έμφανισθής ένώπιον ημών και έν τή γραφείω του Ίεροϋ Ναού Προφήτην Ήλιού Σερρών τήν 11ην Ιουλίου 1979 ήμέραν Τετάρτην και ώραν 9ην π.μ., ίνα άπολογηθής επί άποδιδόμενων σοι κατηγοριών.

Έν Σέρραις τή 13η Άπριλίου 1979

Ο Άνακριτής

Ο Γραμματέας

Οίκον. Δημ. Καμπούρης

Ίερεϋς Άνδρ. Κυριακίδης

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ τοῦ Ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῶν ἐτῶν 1923/4 - 1973, συνταχθέν ὑπὸ Ἀδαμαντίου Στ. Ἀγαστίδη. Πρόλογος Κωνσταντίνου Γ. Μπόνη, Ὁμ. Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου - Ἀκαδημαϊκοῦ. Τόμος Α', σσ. π + 1 - 572, Τόμος Β', σσ. 573 - 1070. Ἀθήναι 1978.

Εἰς τὰ πλαίσια τῆς συντάξεως εὐρετηρίων τῶν περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐξεδόθη εἰς 2 τόμους τὸ εὐρετήριον τῶν πρώτων πενήτηντα τόμων τῆς «Ἐκκλησίας», ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, εἶναι τὸ ἐπίσημον δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Πρόκειται δι' ἓν εὐρετήριον ἀπολύτως χρηστικόν, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ πρῶτον μέρος ταξινομεῖ τὸ σύνολον τῶν πάσης μορφῆς δημοσιευμάτων τοῦ περιοδικοῦ καὶ εἰς τὸ δεύτερον εὐρετηριάζει κάθε τί. Τὸ πρῶτον μέρος περιλαμβάνει 27.133 λήμματα ταξινομημένα εἰς 17 πίνακας, μεταξύ τῶν ὁποίων περιλαμβάνονται πίνακες τῶν νόμων, πράξεων, ἐγγράφων κ.λπ. τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους καὶ τῶν ξένων κρατῶν, πίνακες πράξεων καὶ ἐγγράφων τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῶν συνοδικῶν ὀργανισμῶν, τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἱ. Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ τῶν διαφόρων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ὅπως καὶ τῶν ἑτεροδόξων. Εἰς ἰδίους πίνακας ταξινομοῦνται αἱ μελέται, αἱ προσφωνήσεις, οἱ λόγοι, αἱ περιστατικά εὐχαί, τὸ θεῖον κήρυγμα, τὰ σημειώματα τῆς «Παρατηρήσεων Στήλης», ἡ κριτικὴ τοῦ βιβλίου, τὰ χρονικά κ.ἄ.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος δημοσιεύονται 38 εὐρετήρια μὲ τὰ ὁποῖα ἐπιχειρεῖται μιὰ ἐξονυχιστικὴ ταξινομήσις τῶν συντακτῶν καὶ τῶν περιεχομένων τῶν διαφόρων ἐγγράφων, νόμων, ἐγκυκλίων, πράξεων τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους καὶ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν συγγραφέων καὶ τῶν περιεχομένων τῶν μελετῶν, ἄρθρων, προσφωνήσεων, λόγων, βιβλιοκρισιῶν, παρατηρήσεων κ.λπ.

Τοῦ ὅλου ἔργου προτάσσεται πρόλογος τοῦ διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ Καθηγητοῦ κ. Κ. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, καθὼς καὶ ἱστορικὰ τοῦ περιοδικοῦ, ἀνάλυσις τῶν μεθοδολογικῶν τοῦ εὐρετηρίου, βιβλιογραφία, ἀρκτηκόλεξα καὶ συντομογραφίαι.

Τὸ ἔργον διατίθεται ἐν τῷ συνόλῳ του ἀντὶ 2.000 δραχμῶν ἐν τοῖς γραφείοις τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν (Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθήναι 140).

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

Ἐπίτροπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως
ΘΕΟΦΙΛΟΣ

+ Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου
ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 15 ἑτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κων. Γ. Μπόνη, Ὁμοτ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ἡ Σπουδάζουσα Νεότης.

Ἐόρτιον Γράμμα.

Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας Τίτου, Ἡ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας ἀντιμετώπισις τῆς ἐγκληματικότητος τῶν ἀνηλίκων.

Ὁρ. Ἀθ. Λουρίδου, Ὁμ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τὸ Οἰνόπνευμα ὡς «Ἡδονιστικόν» καὶ ὁ ἀλκοολισμὸς ὡς «Κερκόπορτα» πρὸς παραστράτημα, ἐγκληματικότητα καὶ αὐτοκαταστροφὴν.

Γεωργίου Νικ. Λιλαίου, Δικηγ. παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ, Γνωμοδότησις.

Νεκρολογία Θεοδοσίου Κ. Σπεράντσα.

Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Νεκρολογία Ἀρχιμ. Ἰουστίνου Πόποβιτς (†).

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.